

INTERNATIONELLA HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Bokföringsbrott

- Hur Bekämpningssystemet Kan Utvecklas

Filosofie magisteruppsats inom företagsekonomi

Författare: Angelica Persson

Anna Öhlund

Handledare: Ekonomie Licentiat Magnus Hult

Examinator: Gunnar Wramsby

Framläggningsdatum 2005-05-27

Jönköping Maj 2005

JÖNKÖPING INTERNATIONAL BUSINESS SCHOOL
Jönköping University

Accountancy crime

- How the Prevention System Can be Improved

Master's thesis within business administration

Author: Angelica Persson

Anna Öhlund

Tutor: Ekonomie Licentiat Magnus Hult

Examiner: Gunnar Wramsby

To be presented 2005-05-27

Jönköping May 2005

Tackord

Vi vill rikta ett stort tack till alla våra respondenter som tagit sig tid att besvara våra frågor. Utan er hade inte uppsatsen blivit möjlig.

Tack till; K.G Johansson, P.O Östlund, Jonas Strömberg och vår Respondent vid skatteverket.

Vi vill även tacka vår handledare; Magnus Hult för all vägledning vi fått under uppsatsförfarandet.

Angelica Persson & Anna Öhlund

Magisteruppsats inom företagsekonomi

Titel:	Bokföringsbrott – Hur bekämpningssystemet kan utvecklas
Författare:	Angelica Persson & Anna Öhlund
Handledare:	Magnus Hult
Datum:	2005-05-27
Ämnesord	Bokföringsbrott, bokföringsbrottsbekämpning, bekämpningsstruktur

Sammanfattning

- Bakgrund:** En förutsättning för att en ekonomi och den fria konkurrensen ska fungera är att alla aktörer följer de regleringar som finns. Brott som sker inom den ordinarie verksamheten för att öka den ekonomiska vinningen kallas med ett gemensamt ord för ekonomisk brottslighet. Skadorna för dessa brott är idag omfattande, uppskattningsvis mellan 100-250 miljarder kronor. Det vanligaste brottet är bokföringsbrotten vilket också ofta används för att dölja andra ekonomiska brott.
- Syfte:** Uppsatsen syftar till att identifiera de hinder som finns för att ekoroteln i Jönköping ska kunna bedriva en effektiv bekämpning av bokföringsbrott. Utifrån dessa hinder kommer vi att utveckla en modell för att kunna påvisa hur arbetet kan bedrivas effektivare, så att fler anmälningar av bokföringsbrott leder till åtal. Utifrån vår konstruerade modell ska vi analysera behovet av lagförändringar för att ytterligare komma åt dem som begår bokföringsbrott.
- Metod:** Studien har bedrivits som en kvalitativ undersökning som bygger på en abduktiv ansats. Vi har studerat teorier och tidigare studier för att därefter utföra intervjuer med personer från åklagarkammaren, skatteverket och ekoroteln där även en uppföljande intervju har skett. Utifrån respondenternas svar har vi tagit fram en modell för hur bokföringsbrotten bättre kan bekämpas i Sverige.
- Slutsats:** Studien visar att det arbetet som bedrivs internt vid ekoroteln görs så effektivt som den nuvarande bokföringsbrottsbekämpningsstrukturen tillåter. De stora problemen för att kunna få fler fall att leda till åtal ligger utanför ekorotelns kontroll och det skulle krävas att ekorotlarna blev en del av Ekobrottsmyndigheten (EBM) som idag finns i vissa delar av Sverige. Dagens struktur innebär att ekorotlarna runt om i Sverige och EBM arbetar mot samma mål, men i skilda organisationer vilket påverkar dem båda negativt. Om de båda vore inom samma organisation skulle möjlighet ges till att samarbeta och dela samma resurser vilket skulle öka effektiviteten för Sveriges bokföringsbrott.

Master's Thesis in Business Administration

Title:	Accountancy crimes- how the prevention system can be improved
Author:	Angelica Persson & Anna Öhlund
Tutor:	Magnus Hult
Date:	2005-05-27
Subject terms:	Accountancy crime, Defeating accountancy crime, Economical crime

Abstract

Background: One of the prerequisite for an working economy with free competition, is that all of the actors are following the existing rules. A crime that is conducted within the ordinary business to gain an increased economic profit, is called economic crime. The cost for those crimes is high and in Sweden it is calculated to be between 100-150 milliards a year. The most common of the economic crimes is accountancy crime.

Purpose: The thesis aims to identify the obstacles that exist and make the Ekorotel in Jönköping unable to fight the accountancy crimes in the most efficient way. Based on the identified obstacles, we will develop a model to show how the work can be done more efficient in order to solve more crimes. On the basis of this model we will analyse if theres is a need for changes in the law to further enable crimes to be solved.

Method: The research has been conducted with a qualitative method based on an abductive approach. We have studied theories and previous research and thereafter carried out interviews with people from the office of the public prosecutor, the tax authorities and the police. From the answers we have developed a model for how the accountancy crimes better can be defeated in Sweden.

Conclusion: The research shows that the work carried out by the police, at the department for economical crime, is done in the most efficient way possible given the structure that exists today. The largest problems for getting more cases to lead to indictment are out of the contol of the department. To solve this, it would be necessary that the department for economical crimes becomes a part of the Economical crime authority. Today the different departments for economical crime and the economical crime authority are working towards the same goal, but in different organisations, which affects them both negatively. By being within the same organisation, the possibility to cooperate and share resources would increase the efficiency by which the economical crimes can be solved.

Innehåll

1	Inledning.....	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Problemdiskussion.....	2
1.3	Problemformulering.....	2
1.4	Problemställningar	4
1.5	Syfte	4
1.6	Modeller	5
1.7	Disposition	6
2	Vårt vetenskapsteoretiska förhållningssätt	7
2.1	Olika sätt att pröva respektive utveckla teorin inom området.....	7
2.1.1	Vårt val	8
2.1.2	Positivismen vs Hermeneutiken.....	8
2.2	Kvalitativ vs kvantitativ	9
2.2.1	Vårt val	9
3	Vårt val av metodtekniker	10
3.1	Vårt arbetssätt för att ta fram en modell	10
3.1.1	Våra val av tekniker.....	11
3.2	Arbetets uppbyggnad.....	11
3.3	Steg 1: Informationsinsamling	12
3.3.1	Vår datainsamling	13
3.4	Steg 2 Referensramens utformande	13
3.5	Steg 3 Intervju processen	13
3.5.1	Vårt val	14
3.5.2	Urvalet.....	15
3.6	Steg 4 presentation av vår data på en empirisk nivå	15
3.7	Steg 5, lagtext analys	15
3.8	Steg 6 Modellkonstruktion på analysnivå	16
3.9	Steg 7 validering av slutsatser.....	16
3.10	Steg 8 framtagandet av en slutlig modell	16
3.11	Modell mätning.....	17
4	Referensram.....	18
4.1	Ekonomisk brottslighet och bokföringsbrott.....	18
4.2	Bokföringsskyldighet.....	19
4.3	Påföljder vid bokföringsbrott	19
4.4	Arbetet med att upptäcka bokföringsbrott.....	20
4.4.1	Statens satsning mot ekonomisk brottslighet	20
4.4.2	Samverkansorgan	21
4.4.3	Ekoenheter	21
4.5	Hur ekobrottsbekämpningens struktur påverkar vår modell.....	23
5	Teorier om Organisationer.....	25
5.1	Faktorer som påverkar organisationsstrukturen	25
5.1.1	Centralisering mot decentralisering	26
5.2	Organisationsstrukturer	26

5.3	Hur organisationsteorin påverkar vår modell.....	29
6	Teorier om beslutsfattande.....	31
6.1.1	Analytiska beslutsmodeller	33
6.1.2	Politiska beslutsmodeller	33
6.1.3	Slumpmodeller	34
6.2	Hur teorier om beslutsfattande påverkar vår modell	36
7	Tidigare studier.....	38
7.1	Bokföringsbrott- ett resultat av okunskap	39
7.2	Bokföringsbrott - en studie i selektion.....	40
7.3	Revisorns anmälningsplikt – Ett bristfälligt verktyg i kampen mot ekonomisk brottslighet.....	41
7.4	I finansvärldens bakre regioner	41
7.4.1	Människan bakom brottet.....	42
7.5	Studiernas inverkan på vår modell	43
8	Empiri	47
8.1	Åklagaren, Samebs samordnare för den operativa delen.....	47
8.1.1	Bekämpningens struktur	47
8.2	Skatteverket	49
8.2.1	Bekämpningens struktur	50
8.3	Polisen	51
8.4	Bekämpningens struktur	51
8.5	Organisationen.....	52
8.6	Beslut	54
8.7	Bokföringsbrott – ett resultat av okunskap	55
8.8	Bokföringsbrott – en studie i selektion.....	55
8.9	Människan bakom brottet	55
8.10	Revisorns anmälningsplikt.....	55
8.11	Sammanfattning av empiri	56
9	Analys och modellbygge	57
9.1	Bekämpningens struktur	57
9.2	Organisationen.....	58
9.3	Beslut	60
9.4	Bokföringsbrott – ett resultat av okunskap	61
9.5	Bokföringsbrott – en studie i selektion.....	62
9.6	Revisorns anmälningsplikt.....	62
9.7	Människan bakom brottet	62
9.8	Hur bokföringsbrottsbekämpningen kan utvecklas.....	63
10	Lagrum	65
11	Validering av modellen.....	66
12	Slutdiskussion	68
12.1	Slutsats	68
12.2	Utvärdering av uppsatsen.....	69
12.2.1	Huruvida vi uppnått vårt syfte	70
12.3	Tillförlitlighet och tillämpbarhet i vår studie.....	70
12.3.1	Vår modells tillförlitlighet och användbarhet	71

12.4	Metodkritik.....	72
12.4.1	Utvärdering av våra källor	73
12.5	Förslag till fortsatta studier.....	73
	Referenslista.....	74

Figurer

Figur 1.1 Modell över uppsatsen	6
Figur 2.1 Relationen mellan teori och empiri (Patel & Davidsson, 2003).....	7
Figur 3.1 Modell över uppsatsen	12
Figur 3.2 Förattarnas egen modell (2005) texten är hämtad ifrån Lundahl & Skärvad (1999).....	14
Figur 4.1 Modell över uppsatsen	18
Figur 4.2 Modell över uppsatsen	23
Figur 4.3 Strukturfaktorer som påverkar ekoroteln i Jönköping.....	24
Figur 5.1 Modell över uppsatsen	25
Figur 5.2 Organisations schema över en funktionsbaserad organisation (Jacobsen & Thorsvik, 2002)	27
Figur 5.3 Organisationsschema som beskriver en divisionaliserad struktur (Hatch, 2002).	27
Figur 5.4 Matrisorganisation, (Jacobsen & Thorsvik, 2002 & Hatch, 2002)..	28
Figur 5.5 Modell över uppsatsen	29
Figur 5.6 Organisationsfaktorer som påverkar ekoroteln i Jönköping.....	30
Figur 6.1 Modell över uppsatsen	31
Figur 6.2 Grundläggande processer i en organisation (Busch, Johnsen & Vanebo, 1986).....	31
Figur 6.3 Delar i beslutsprocessen	32
Figur 6.4 Faser i en beslutsprocess (Busch, Johnsen & Vanebo, 1986)	32
Figur 6.5 Människan som en begränsad rationell beslutsfattare (Jacobsen & Thorsvik 2002).	33
Figur 6.6 Kollektiva omröstningsprocedurer (enligt Johan P Olsen 1972, i Busch m.fl. 1986)	34
Figur 6.7 Modell över uppsatsen	36
Figur 6.8 Faktorer kring beslut som påverkar ekoroteln i Jönköping.....	37
Figur 7.1 Modell över uppsatsen	38
Figur 7.2 Modell över uppsatsen	43
Figur 7.3 Tidigare studiers påverkan på ekoroteln i Jönköping.....	46
Figur 8.1 Modell över uppsatsen	47
Figur 8.2 De som ingår i SAMEB jönköping/östergötland	48
Figur 8.3 Ekorotelns organisation	51
Figur 8.4 Hur utredningen når utredaren.	52
Figur 9.1 Modell över uppsatsarbetet	57
Figur 9.2 Grundläggande processer i en organisation – anpassad till en av ekorotelns beslutssituationer	60
Figur 9.3 Hot mot att klara av tillströmningen av bokföringsbrottsutredningar	63
Figur 9.4 Ökade möjligheter att klara tillströmningen genom att vara en del av EBM.....	64
Figur 10.1 Modell över uppsatsarbetet	65
Figur 11.1 Modell över uppsatsarbetet	66
Figur 11.2 Fördelar med ett rikstäckande EBM	67
Figur 12.1 Fördelar med ett rikstäckande EBM	69

Tabeller

Tabell 1.1 Uppsatsens olika problemställningar	4
Tabell 3.1 Undersöknings översikt (författarnas egen modell, informationen kommer från Lundahl & Skärvad, 1999)	10
Tabell 7.1 Tidigare studier	39
Tabell 7.2 Vem begår brottet?	44
Tabell 7.3 Vad beror brottslingen I statistiken på?	44
Tabell 7.4 Fungerar kontrollorganens granskning	44

Bilagor

Bilaga 1 Bokföringslag (1999:1028).....	76
Bilaga 2 Regeringens förslag till nya lagar	89
Bilaga 3 Intervjuguide till Åklagaren engagerad i Sameb	93
Bilaga 4 Intervjuguide till Skatteverket.....	94
Bilaga 5 Intervjuguide till ekoroteln i Jönköping.....	96
Bilaga 6 Intervjuguide vid den uppföljande intervjun vid ekoroteln.....	99
Bilaga 7 Intervju med åklagare	100
Bilaga 8 Intervju vid skatteverket	103
Bilaga 9 Intervju vid ekoroteln.....	111
Bilaga 10 Uppföljande intervju vid ekoroteln	124

1 Inledning

I detta kapitel kommer vi att presentera studiens ämne och varför det bör studeras för att därefter precisera vårt problem och syfte.

1.1 Bakgrund

I massmedia uppmärksammas ekonomisk brottslighet och bolagsskandaler rullas upp allt oftare. I den svenska lagstiftningen finns regleringar för hur företag ska skötas för att undvika oegentligheter och se till att olika intressenters behov tas tillvara. Brott som sker inom den ordinarie verksamheten på ett olagligt sätt för att öka den ekonomiska vinningen kallas med ett gemensamt ord för ekonomisk brottslighet. Exempel på ekonomiska brott är bokföringsbrott, skattebrott, bedrägerier och förskingring (Korsell, 2002). De ekonomiska brotten påverkar olika delar av företagets intressenter, bland annat drabbas stat och kommun genom underhållande av skattemedel vilket minskar möjligheten för finansiering av den offentliga sektorn, företag drabbas genom exempelvis snedvriden konkurrens och dumpade priser (Ekobrottsmyndigheten, 2005a).

De ekonomiska skadorna för dessa brott är stora (Coleman m.fl. i Korsell, 2003a), uppskattningsvis mellan 100 och 150 miljarder per år (Ekobrottsmyndigheten, 2004). Korsell (2003b) menar att det finns skäl att tro att det är ett stort mörkertal av ekobrott. Skattebrotten har de största mörkertalen, enligt nationalekonomiska beräkningar rör det sig om 80 miljarder kronor om året, men enbart en bråkdel av brotten leder till någon form av straff. I media uppmärksammas som tidigare nämnts de stora skandalerna men studier visar att det inte är där den stora mängden brott begås.

Den genomsnittlige ekobrottslingen är en svensk man i fyrtioårsåldern utan akademisk examen, som driver ett småföretag. Han är tidigare ostraffad eller endast lagförd för något enstaka brott och lever under ordnade sociala former men överkonsumerar alkohol och har ekonomiska bekymmer. De stora omtalade brotten begås däremot av personer som är socialt mycket väletablerad i samhället. En tendens är att omfattningen blir större desto mer socialt erkänd den misstänkte är. Beroende på den ekonomiska omfattningen av brottet så skiljer sig den brottslige gärningen åt.

Merparten av ekobrotten begås inom småföretag som har bedrivits som en seriös näringsverksamhet från början, oftast rör det sig om hantverksmässig verksamhet och den skyldige har själv deltagit i produktionen. Då han som ovan nämnts i de flesta fall är ostraffad sedan tidigare är det ekonomiska problem som blir hans incitament för att begå brott vilket tidigare varit främmande för honom.

Vanligtvis startas en utredning om ekonomisk brottslighet genom en anmälan från någon myndighet, vilket medför att det finns ett visst skriftligt underlag som har utarbetats av experter från början av utredningarna. Ekobrotten varierar kraftigt i omfång, de vanligaste ekobrotten är oftast av mindre storlek men det finns även de utredningarna som tar ekoåklagarens tid i anspråk under flera år. Detta leder till att åklagaren måste prioritera sin tid och sitt angreppssätt av undersökningarna (Korsell, 2003b)

I jakten på brottslingar är myndigheternas arbete av stor vikt. Då stor kunskap och kompetens är viktiga redskap för att lyckas bekämpa ekobrotten är myndigheternas dilemma att rekrytera och behålla duktiga medarbetare. Med den offentliga sektorns lönesättning kan det vara lockande för dessa att stanna i eller gå över till näringslivet där lön och status oftast är bättre för dessa personer. (Magnusson, 1983 & Korsell, 2002)

För att effektivisera utredningsarbetet mot ekobrott så finns ekobrottsmyndigheten (EBM), där poliser och åklagare arbetar tillsammans för att uppnå den effektivaste bekämpningen av ekobrott. Varje år utreder myndigheten ungefär 4000 brott varav 1000 leder till åtal. EBM arbetar främst med den allvarliga ekonomiska brottsligheten men även med mindre brott där lagföringen har ett förebyggande syfte (Ekobrottsmyndigheten, 2005b). I de län där inte EBM är aktivt arbetar ekorotlarna med ekobrottsbekämpningen (Polisen, 2005a).

Enligt Simpson (i Korsell, 2003a) är risken för upptäckt en viktig förebyggande metod, detta beror på att ekobrottslingar har mycket att förlora på upptäckt. Korsell (2003a) menar att endast en liten höjning av upptäcktsrisken kan ha stor förebyggande verkan på denna grupp då den är känslig för informella sanktioner som att grannar och släktingar börjar undra och att affärspartners intar en kyligare attityd.

Trots att resurser avsätts varje år och det finns en egen myndighet för att bekämpa ekobrott (Ekobrottsmyndigheten, 2005b) så finns det ett betydande mörkertal av dessa brott som ingen vet hur stort det är men man är eniga om att det är omfattande (Korsell, 2003b).

1.2 Problemdiskussion

Att den ekonomiska brottsligheten omfattar många olika områden och sorters brott gör att forskningsområdet också är väldigt stort. Det finns många olika områden att belysa och många intressanta frågor att försöka besvara.

Ekobrotten som begås i dagens samhälle blir mer och mer komplexa och metoderna förnyas ständigt i takt med att ny teknologi finns att tillgå. Ett internationellt brottsamarbete är inte heller ovanligt och polisens arbete med att upptäcka ekobrotten blir allt svårare då teknikerna som används för att begå brotten förnyas snabbare än utbildningsbudskapen når fram till poliserna. (EBM, 2004).

Det vanligaste ekobrottet är bokföringsbrott (Korsell, 2003b), vilka oftast begås av småföretagare. Våra litteraturstudier visar att det är en brottstyp som det inte har forskats så mycket kring trots dess utbreddhet. Det finns dock två intressanta studier som har gjorts på området, dels Korsells doktorsavhandling som studerar hur selektion påverkar domarna i brotten och en uppsats från Göteborgs universitet där frågan om bokföringsbrott kan bero på okunskap hos den som begår brottet diskuteras, vilket författarna kommer fram till är en trolig orsak (Andersson & Ling, 2004).

Den ekonomiska brottsligheten är ett allvarligt problem som snedvrider konkurrens då de laglydiga företagen får svårare att verka på lika villkor som de som begår brotten. En effektiv brottsbekämpning är viktig eftersom det ofta har en stark preventiv effekt på brottsbenägna företagare. En situation där företagare ser ett brott som något de kan begå för risken för upptäckt är så liten skulle vara allvarlig och därför är ett effektivt arbete av yttersta vikt. Eftersom bokföringsbrott ofta förekommer tillsammans med annan ekonomisk brottslighet är det av vikt att den upptäckas då utredningarna även kan leda till att andra brott uppdagas.

1.3 Problemformulering

Genom att ha läst aktuell litteratur om bokföringsbrott har vi fått en bild av ett område där stora mörkertal existerar. Eftersom en stor del av bokföringsbrotten bekämpas vid de olika polismyndigheterna i landet och inte vid ekobrottsmyndigheten anser vi att det är intressant att studera hur arbetet går till vid en av Sveriges polismyndighet och vad som kan förbättras för att komma tillrätta med de stora mörkertalen. Då det inte finns någon tidigare studie om uppbyggnaden av polisens arbetsmodell för bekämpning av bokföringsbrott att tillgå kommer vår litteraturstudie leda

till en förståelse kring strukturen runt polisens arbete och olika faktorer som påverkar det. Utifrån denna studie ska vi vid intervjuer karlägga hur arbetet går till för att med utgångspunkt i det kunna utveckla en effektivare modell som gör att fler anmälningar leder till åtal.

Viktiga faktorer att ta hänsyn till vid utvecklandet av en ny modell är:

Polisens arbete idag - eftersom det är därifrån ett förändringsarbete startar.

Orsaker till att brotten begås – en förståelse av drivkrafterna gör det lättare att identifiera brottslingar.

Hur tips och information om brottsmisstanke kommer polisen tillhanda?

Hur polisen prioriterar kring ekobrottsbekämpning och bland bokföringsbrotten.

Brottslingarnas kunskaper om bokföringslagen.

Hur fungerar samarbetet med andra myndigheter?

Vilka hinder eller möjligheter det finns att förändra polisens arbete idag.

Genom djupintervjuer med personer på ekoroteln vid Jönköpings polismyndighet och med personer aktiva inom samverkansorganet Sameb samt skatteverket hoppas vi på att få en förståelse för hur arbetet bedrivs idag och vilka utvecklingsmöjligheter det finns. För att kunna utveckla en modell för hur arbetet effektivare skulle kunna bedrivas kommer vi knyta denna kunskap till teorier om organisationer och beslutsfattande. Utifrån modellen kommer vi sedan att studera hur lagstiftningen fungera och ifall det behövs förändringar för att effektivisera bekämpningen. Modellen och eventuella förslag till lagförändringar kommer sedan att följas upp med en utvärderande intervju med ekorotelns chef och den utredare som deltog vid den första intervjun. Vår förhoppning med studien är att kunna bidra till att polisens arbete med bokföringsbrott bedrivs effektivare så fler anmälningar kan leda till åtal men även att resultatet ska kunna appliceras på andra ekobrott.

1.4 Problemställningar

Utifrån ovanstående diskussion avser vi att utreda följande problemställningar:

Tabell 1.1 Uppsatsens olika problemställningar

Nummer	Problemställning	Problemtyper	Metod
1	Vad är bokföringsbrott och i vilka polisära former bedrivs arbetet?	Definitioner och förståelse av situationen och faktorer som påverkar.	Studie av lagtext, litteratur och tidigare studier.
2	Hur skulle arbetet kunna bedrivas på effektivaste sätt?	Kartläggning av dagens arbete och dess brister för att ta fram en preliminär modell.	Intervjuer.
3	Hur lagen kring bokföringsbrott fungerar idag?	Behov av att anpassa lagstiftningen för att effektivisera arbetet.	Lagstudie.
4	Finns det problem relaterade till att genomföra den nya modellen och eventuella nya lagar?	Går organisationsförändringarna att genomföra. Samt utvärdering av modellen.	Uppföljande intervju.

1. Med punkt ett i tabellen menas diskussion kring strukturen vid ekobrottsbekämpningen i Sverige idag vilket skapar förutsättningar för hur ekorotlarna kan bedriva sitt arbete, de faktorer som påverkar hur en organisation fungerar och hur en modell kan fungera och hur tidigare studier påverkar vår modell.
2. Genom vår teoretiska förståelse och den kunskapen vi inhämtar vid intervjuer kommer vi att skapa en preliminär modell.
3. Den preliminära modellen kommer vi använda som underlag för att analysera den aktuella lagtexten för att se om det finns behov av förändringar för att kunna komma åt de stora mörkertalen.
4. Utifrån den preliminära modellen kommer vi vid en uppföljande intervju diskutera de eventuella hinder det finns i organisationen och externt för att implementera modellen och utvärdera lagförändringarna och hur de skulle påverka arbetet.

1.5 Syfte

Uppsatsen syftar till att identifiera de hinder som finns för att ekoroteln i Jönköping ska kunna bedriva en effektiv bekämpning av bokföringsbrott. Utifrån dessa hinder kommer vi att utveckla en modell för att kunna påvisa hur arbetet kan bedrivas effektivare, så att fler anmälningar av bokföringsbrott leder till åtal. Utifrån vår konstruerade modell ska vi analysera behovet av lagförändringar för att ytterligare komma åt dem som begår bokföringsbrott.

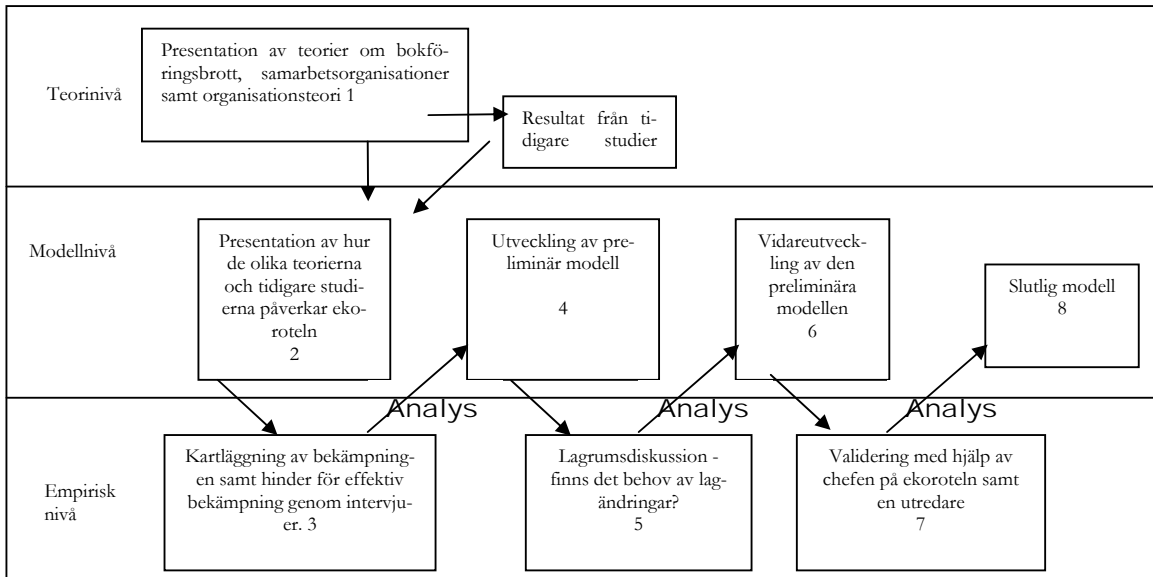
1.6 Modeller

Modeller har till syfte att förklara något och kan ses som en utarbetning av metaforer. För att en modell ska uppfattas som en metafor ska den ha ett syfte också och inte enbart en dekorativ funktion. (Hult, 2004)

Hur ska vi då lösa våra problem och presentera våra slutsatser? Med de svar som erhålles vid intervjuerna, teoristudierna samt tidigare studier tänker presentera våra slutsatser i en egenkonstruerad modell. Ofta arbetar forskare med ett antal förenklade och väldefinierade antagande om samband mellan olika faktorer som ämnas studeras. Dessa avbildningar kallas för modeller (Lundahl & Skärvad, 1992). Vidare kan modellen vara ett redskap för att förankra teori med verklighet under processens förfarande (Patel & Davidsson, 2003). En bra modell kännetecknas av att den är enkel och har ett högt förklaringsvärde (Lundahl & Skärvad, 1992) Modellen som konstrueras kan vara beroende av slutsatserna författarna drar och de slutsatser som dras beror på syftet (Bäck & Halvarson, 1992). Vi kommer i vår modell att förklara situationen som råder idag med de hinder som vi har identifierat och utifrån den modellen presentera våra slutsatser och hur de skulle påverka arbetet positivt. För att kunna effektivisera polisens arbete med bokföringsbrott så att anmälningarna leder till fler åtal måste vi försöka finna problemen för att kunna finna en lösning. Vi kommer således att utveckla modell som tar upp problemen och hur dessa kan lösas. Modell kommer att visar på de förbättringar som skulle kunna ske om organisationsstrukturen förändrades Vår modell kommer att vara utvecklad på så sätt att den ska strukturera problemen som ekoroteln har och visa våra slutsatser samt hur problemen kan lösas med hjälp av våra slutsatser.

1.7 Disposition

Den fortsatta dispositionen av uppsatsen är som följer.

Figur 1.1 Modell över uppsatsen

I det **andra** kapitlet kommer vårt vetenskapliga förhållningssätt klargöras och i kapitel **tre** de metoder vi valt för att genomföra studien och konstruera en modell. I kapitel **fyra** och **fem** presenteras de teoretiska insikter som behövs för att förstå problemet och kunna analysera det för att nå nya kunskaper om ämnet och utveckla en modell. Den teoretiska referensramen kommer att behandla bokföringslagen, vad ett bokföringsbrott är samt beskriva hur myndigheterna arbetar med problemen (kap **sex**). Efter det följer teorier kring organisationer och beslutsfattande för att förstå de faktorer som påverkar modellens framtagande. Därefter i kapitel **sju** presenteras de tidigare studier som har gett oss insikt om problem i dagens bokföringsbrottsbekämpning som är viktiga att beakta i vid vår empiriska undersökning.

Efter det presenteras det empiriska materialet (i kap **åtta**) som vi har fått genom våra besök hos myndigheter som arbetar med ekonomisk brottslighet. Den ska sedan analyseras (kap **nio**) med hjälp av teorier och de tidigare studierna som har presenteras, för att kunna ta fram en preliminär modell. Denna modell kommer därefter att analyseras utifrån gällande lagstiftning (kap **tio**) för att undersöka om den behöver anpassas för att kunna bedriva effektiv brottsbekämpning. Därefter kommer den att valideras (kap **elva**) med personal som arbetar vid ekoroteln för att utifrån det skapa den slutgiltiga modellen. Uppsatsen avslutas med en slutsats kring ämnet, egna reflektioner och förslag på fortsatta studier i kapitel **tolv**.

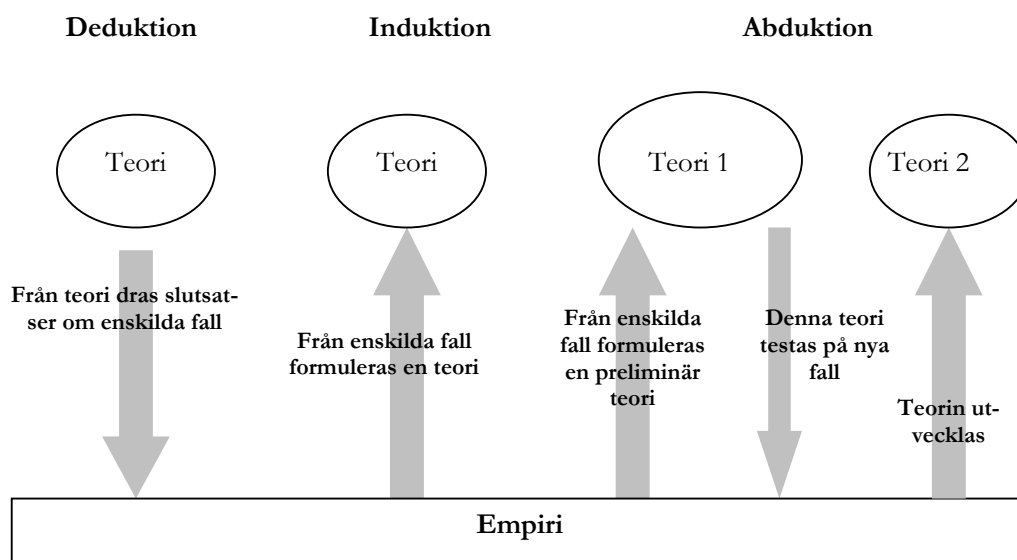
Arbetsgången för uppsatsens utveckling kommer att presenteras utförligare i kapitel tre under metodavsnittet.

2 Vårt vetenskapsteoretiska förhållningsätt

För att kunna bedriva en intressant studie krävs det att författarna beslutar sig för vilket vetenskapligt förhållningsätt studien ska bedrivas utifrån. Här presenterar vi de förhållningsätt som ligger till grund för vår studie.

2.1 Olika sätt att pröva respektive utveckla teorin inom området

Ett centralt problem inom vetenskapligt arbete är att relatera teori och empiri till varandra. De klassiska sätten att dra slutsatser på är: induktion, deduktion och abduktion (Hult, 2004).

Figur 2.1 Relationen mellan teori och empiri (Patel & Davidsson, 2003).

Deduktion utgår ifrån att slutsatser dras utifrån allmänna principer och befintliga teorier. Man härleder hypoteser ur befintlig teori och provar dessa empiriskt. Teorin bestämmer vilken information som skall samlas in och hur denna skall tolkas. Eftersom att utgångspunkten tas i redan befintlig teori blir uppsatsen därför mindre färgad av forskarens egna subjektiva uppfattning. Risken med att utgå från befintligt material blir att forskaren kanske inte kommer att tänka utanför området och blir blind för nya idéer (Davidsson & Patel, 2003). Deduktion innebär att en logisk slutsats dras med hjälp av testbara påståenden (Hult, 2004).

Vid **induktion** kan forskaren utan att först förankra undersökningen i en tidigare teori studera forskningsobjektet. Utgångspunkten ligger i forskarens egna kunskaper och tankar. Från det enskilda fallet skapas teorin. Risken blir att undersökningen blir väldigt färgad av forskarens förutfattade meningar (Davidsson & Patel, 2003). Induktion bygger på slutsatser som grundar sig i empirisk data och forskaren drar generella slutsatser (Hult, 2004).

Kombination av induktion och deduktion resulterar i **abduktion**. Ett förslag till teoretisk djupstruktur formuleras genom att utifrån ett enskilt fall formuleras ett hypotetiskt mönster. Detta steg kännetecknas av induktion. I nästa steg prövas hypotesen eller teorin på ett nytt fall. Detta steg är deduktivt. Den ursprungliga teorin eller hypotesen utarbetas för att bli mer generell.

Nackdelen med detta arbetssätt är att forskaren är färgad av sina tidigare erfarenheter och förutfattade meningar. Fördelen blir att forskaren inte blir så låst utan att utrymme för nya idéer finns (Davidsson & Patel, 2003) Abduktion innebär förståelse (Hult, 2004).

2.1.1 Vårt val

Då deduktion lämpar sig bäst för kvantitativa studier då man testat hypoteser, så kommer vi inte att använda oss av deduktion. Kvar finns abduktion och induktion som lämpar sig vid kvalitativa studier.

Genom litteratur och rapporter som vi läst har vi försökt kartlägga myndigheternas arbetsgång. Eftersom att det inte finns någon publicerad studie för hur ekorotlar vid de enskilda polismyndigheterna arbetar med att upptäcka bokföringsbrott har vi ingen färdig modell att utgå från vid de första intervjuerna. I vår huvudstudie ska vi utifrån redan befintlig teori och inhämtade kunskaper kartlägga polisens arbete och utifrån det bygga en modell över hur arbetet kan bedrivas på effektivaste sätt. Sedan kommer vi analysera den framtagna modellen utifrån aktuell lagstiftning för att finna eventuella behov av förbättringar av lagstiftningen. Vi kommer att undersöka om det finns några hinder som ligger till grund för att bekämpningen av bokföringsbrott inte kan bedrivas på bästa sätt och att inte fler anmälningar leder till åtal. En ny modell skapas som vi kommer utvärdera tillsammans med polisen. Utifrån den intervjuerna kommer modellen revideras och den slutliga modellen kommer därefter att tas fram. Utifrån figur 2.1 anser vi att abduktion tillämpas. Eftersom vi har studerat tidigare teorier innan genomförandet av vår undersökning passar induktion inte in på vår studie då den menar att undersökningen inte behöver stödjas på befintliga teorier. Vi vill skapa förståelse och då passar den abduktiva metod oss bäst.

2.1.2 Positivismen vs Hermeneutiken

Två aktuella huvudriktningar inom forskningstraditioner att ta ställning till är positivismen och hermeneutiken. Positivismen står för något precist, säkert och verkligt i motsatsen till de religiösa, spekulativa, idealistiska och allmänt romantiska föreställningar även kallade metafysiska, som inte går att verifiera eller falsifiera med observationer och empiriska erfarenheter.

Positivismen hävdar att forskarens personliga känslor, politiska och religiösa tankar inte ska påverka resultatet. Eftersom att forskaren ska vara objektiv ska forskningsarbetet och resultatet bli det samma även om forskaren byts ut. Positivismen karakteriseras av att forskaren formulerar hypoteser och teorier i form av matematiska formler. Ett annat kännetecken för detta synsätt är tanken om reduktionismen det vill säga att helheten i ett problem alltid kan studeras i delar var för sig (Davidsson & Patel, 2002)

Motsatsen till positivismen är hermeneutik, som betyder tolkningslära. Det är en vetenskaplig riktning där forskaren studerar, tolkar och försöker förstå grunden till människans existens (Patel & Davidsson, 2003). Forskaren använder sig av egna minnen och upplevelser för att förstå och tolka upplevelser. (Thurèn, 1999) Man är inte intresserad av att försöka förklara företeelser som positivisterna utan vill förstå andra människor. Det är viktigt att försöka se helheten i forskningsproblemet.

I vår undersökning kommer inte statistiska undersökningar att utföras utan en rad djupintervjuer vid polismyndigheten i Jönköping, skatteverket samt Sameb i Linköping, kommer att utföras, Linköping som är aktiv i Sameb kommer att telefonintervjuas och en skatterevisor vid skatteverket i Jönköping kommer också att intervjuas.

Utifrån intervjumaterialet vi erhåller kommer vi att analysera respondenternas svar. Vi anser inte att vi tolkar data på det sätt som hermeneutiken beskriver eller försöker förstå grunden till män-

niskans existens. När vi presenterar vår data kommer vi att förklara myndigheternas arbete utifrån intervjumaterialet och inte beskriva hur respondenterna tänker. Hermeneutiken säger vidare att forskaren använder sig av egna minnen och upplevelser när man tolkar. Eftersom vi kommer att försöka hålla oss objektiva i processen anser vi att vi vår studie har ett positivistiskt synsätt. Vidare vill vi försöka finna sanningen och inte spekulera. Vi vill iaktta verkligheten och genom att vi går ut och gör de här intervjuerna samt att vi validerar vår modell genom ytterligare intervjuer. Vi anser att hermeneutiken är för subjektiv och oprecis för vår forskning då vi inte försöker förstå de bakomliggande och underliggande tankarna utan vi vill beskriva och förklara. Vi kommer således att utgå ifrån det positivistiska synsättet.

2.2 Kvalitativ vs kvantitativ

För att kunna undersöka våra problem och uppnå vårt syfte behövs en lämplig metod. Det första beslutet är att välja mellan kvalitativ och kvantitativ metod (Holme & Solvang, 1997). Enligt Bengt Hansson (i C-M. Allwood, 2004) finns det många olika specifika metoder som är kvalitativa exempelvis djupintervjuer men det är svårt att se något annat gemensamt drag för alla dem än att de tar avstånd från mätning och andra kvantitativa metoder.

Är man mer intresserad av att försöka förstå eller att hitta mönster bör en kvalitativ studie göras (Trost, 1997). Metoden speglas av låg grad av formalitet och används när forskaren vill göra en bredare undersökning och titta på faktorer som påverkar problemområdet (Holme & Solvang, 1997). Kvalitativa studier baseras oftast på värderingar, attityder och föreställningar, dessa data kan vara svåra att mäta i siffror. Datainsamlingen sker vanligtvis genom intervjuer (Hult, 2004).

2.2.1 Vårt val

Vi vill konstruera en modell för hur polisen ska arbeta för att uppnå effektiv bekämpning av bokföringsbrott. För att göra det vill vi förstå hur ekoroteln arbetar i dag samt problematiken med det arbetssättet. Som Holme och Solvang (1997) säger lämpar sig kvalitativa undersökningar när man i sin undersökning vill titta på de faktorer som påverkar problemområdet. Vill vi genom intervjuer undersöka varför inte fler anmälningar leder till åtal. Vi vill förstå problematiken med ekonomisk brottslighet och myndigheternas dilemma med att ta fast de som begår brotten för att kunna ge förslag på hur deras arbete kan förbättras. Vi anser därför att utifrån vårt syfte lämpar sig den kvalitativa metoden bäst.

3 Vårt val av metodtekniker

I detta kapitel presenterar vi de metoder vi har valt för att kunna genomföra vår studie på bästa sätt. Vi kommer att visa vägen vi vandrat samt de beslut vi tagit för att kunna uppnå vårt syfte. Tillvägagångssätt kommer att presenteras, hur informationsinsamlingen gått till samt valda tekniker som leder fram till att en modell skapas. Vi kommer även att presentera hur modellbygget skall gå till och hur vet man att modellen går att använd avsnittet.

3.1 Vårt arbetssätt för att ta fram en modell

Det finns en rad olika aspekter som behöver beaktas vid uppsatsskrivandet och valet av dess upplägg och metod. Nedan presenterar vi en översikt där vi även visar vårt val av tekniker i den här studien.

Tabell 3.1 Undersöknings översikt (författarnas egen modell, informationen kommer från Lundahl & Skärvad, 1999)

Klassificering	Kan delas in i följande	Vilken teknik vi väljer.
Syfte	Explorativt, beskrivande, Förklarande, Diagnostiska undersökningar & Utvärderande	Diagnostisk, beskrivande & förklarande
Metod	Kvalitativ eller kvantitativ	Kvalitativ
Omfattning	Urvalets storlek	4 stycken utvalda kvalitativa intervjuer ger oss en smal undersökning.
Upplägg	Experimentella & icke experimentella undersökningar	Icke experimentella av kategorin: fallstudie
Typ av data	Kvalitativa eller kvantitativa	Kvalitativ
Tid	Historiska studier eller framtida.	Nutida
Datakällor	Primära & sekundära	Primära samt sekundära

Syftet kan vara:

- 1 **Explorativt-** Problemformulering är oftast uttryckt i hypoteser, ger undersökaren en orientering om vad som tidigare redan är känt inom ämnet. Vanligast är expertintervjuer, litteratur genomgång samt orienterade fallstudier.
 - 2 **Beskrivande-** Forskaren försöker här komma längre än att endast beskriva och gör analys av miljön. Beskriver miljön med hjälp av frågorna; vad, vem och vilka?
 - 3 **Förklarande-** Utredare försöker identifiera de faktorer som tillsammans orsakar ett visst fenomen. En vilja att förstå händelser, personer och handlingar är av vikt.
 - 4 **Diagnosiskt-** Finna orsaken bakom ett visst fenomen. Att ta reda på varför något uppstår samt finna lösningen på problemet.
 - 5 **Utvärderande-** Mäta effekterna och utvärdera en viss åtgärd eller en nu metod.
- (Lundahl & Skärvad, 1999)

Upplägget av undersökningen innebär att man bestämmer vilka individer som skall ingå, vilka tekniker som ska användas och när i tiden undersökningen ska genomföras (Patel & Davidsson, 2003). En fallstudie utgår ifrån att man gör en undersökning på en mindre avgränsad grupp. Undersökaren utgår ifrån helheten och försöker få i så täckande information som möjligt om det område som undersöks. Denna teknik är användbar när man skall studera processer eller förändringar (Patel & Davidsson, 2003). Inhämtning av kunskap kan hämtas ifrån sådant som redan har inträffat eller sådant som kommer att inträffa. (Lundahl & Skärvad, 1999). Forskare väljer fallstudie metoden för att skaffa sig djupare insikter om en viss situation och hur de inblandade tolkar situationen (Merriam, 1994)

3.1.1 Våra val av tekniker

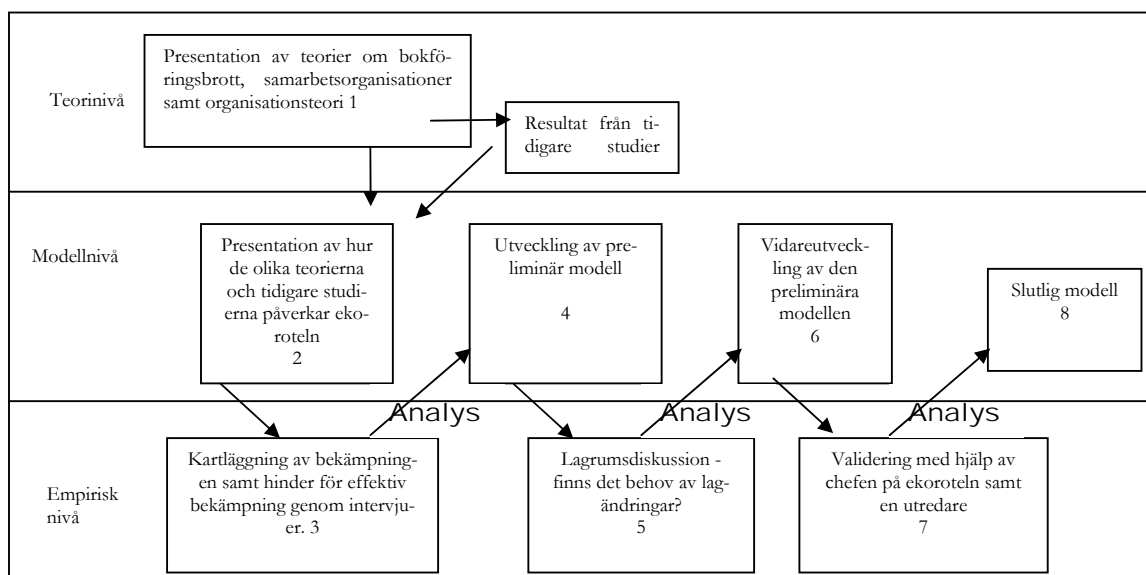
Vi har inte hittat en enhetlig teknik att fånga syftet i men vi utgår ifrån den diagnostiska metoden samt den beskrivande och förklarande. Först ska vi beskriva och förklara hur myndigheterna arbetar med att upptäcka bokföringsbrott och hur de granskar misstänkta brott. Där använder vi oss av en beskrivande teknik. Vi ska i vår undersökning kartlägga hur polismyndigheten i Jönköping arbetar med bekämpning av bokföringsbrott. För att kunna förstå deras arbete krävs även att vi studerar det samverkansorgan som påverkar deras arbete och därför kommer vi att diskutera frågorna med en representant från Sameb och den utredare vid Jönköping polisen som intervjuas i studien deltar dessutom i arbetet. Sen ämnar vi att skapa en alternativ modell som skulle kunna användas för att effektivisera polisens arbete med bekämpning av bokföringsbrott. Här får vi använda oss utav en diagnostisk teknik. Efter det att empirin är insamlad kommer vi att analysera och dra slutsatser. Vi kommer att leta efter brister i polisens arbete samt försöka finna orsaker till bristerna. Det vill säga, kort och koncist ska vi ställa en diagnos och komma med förslag till åtgärder genom att ge förslag till alternativa arbetssätt som polisen kan använda sig av. Vi kommer sedan i en modell att beskriva lösningen och hur den påverkar ekoroteln positivt.

Eftersom att undersökningen görs på några enskilt utvalda individer är fallstudier ett lämpligt upplägg på undersökningen. (Hult, 2004) Vi har 3 fall i vår undersökning som vi kommer att analysera och utifrån den informationen vi får av dem ska vi bygga en modell som vi kommer att validera genom en uppföljande intervju med ekorotelns chef och en utredare vid Jönköpings polismyndighet. Vi vill se djupare på problematiken för ekoroteln att klara tillströmningarna samt möjligheten att upptäcka fler brottslingar. Genom intervjuerna vill vi ha polisens syn på problematiken och vad som kan göras åt den rådande situationen. Vi har valt att lägga tyngdpunkten på ekoroteln vid polismyndigheten i Jönköping huvudstudien möter vi en utredare och i en uppföljande intervju möter vi även hans chef. Vi har genom två intervjuer med respondenter där studerat denna myndighet extra mycket på grund av att våra respondenter har varit dem personer som har bäst överblick över situationen. Därför är upplägget av fallstudiekaraktär. Urvalet blir därför ganska smalt för att vi lagt tyngdpunkten på en organisation. Undersökningen baseras på nutid då vi vill kartlägga nuvarande arbetsgång eftersom att våra förslag är tänkta att pass in på dagens organisation. Det är svårt att säga om svaren är hållbara för en längre framtid då omvärlden ständigt förändras därför säger vi att vi genomför en studie i nutid.

3.2 Arbetets uppbyggnad

Ett problem kan vara av praktisk natur. Man kanske söker kunskap som går att använda för att utveckla eller förändra en redan befintlig verksamhet. I sådant fall säger vi att vi bedriver tillämpad forskning. Forskningen är inriktad på att ge kunskap som leder till konkreta åtgärder. Men kunskapen behöver inte leda till omedelbar nytta. Det viktiga är att kunskapen är intressant och kan leda till eventuella tillämpningar. Då säger vi att grundforskning bedrivs (Patel & Davidsson, 2003)

Vi kommer i vår studie utgå ifrån följande modell. Se fig. 3.1 som beskriver vägen vi kommer att vandra för att uppnå vårt syfte.

Figur 3.1 Modell över uppsatsen

Vi kommer i varje kapitel, på ett logiskt sätt behandla ruta för ruta. I referensramen kommer vi starta med att ge läsaren viktiga definitioner (ruta 1). Vi kommer sedan att visa vilka olika samarbetsformer det finns i dag mellan myndigheterna. Detta kommer att ge oss en förståelse för hur arbetet bedrivs i Sverige (ruta 2). Vi kommer i detta stadium inte ha kunnat kartlägga någon arbetsmodell för ekoroteln vid Jönköpingspolisen utan först i vår huvudstudie kommer detta att kunna genomföras (3). Efter våra intervjuer kommer en preliminärmodell att utvecklas (4). Vi kommer att analysera modellen och respondenternas svar och utifrån det kommer vi till ruta 5 där vi titta på möjliga hinder i lagtext. En ny modell kommer att skapas utifrån de förutsättningar som finns (6). Den modellen som utvecklas nu kommer att valideras genom ytterligare intervjuer (7) innan en slutlig modell kan utvecklas (8).

3.3 Steg 1: Informationsinsamling

För att hitta tidigare forskning använde vi oss utav diverse databaser. Vi har bland annat letat uppsatser genom Lunds, Linköpings, Stockholms och Göteborgs universitet. Genom Stockholms universitet kom vi i kontakt med en doktorsavhandling som gjorts av Korsell (2003a) som i stor omfattning har bidragit till vår förståelse för ämnet. Vi har i stor utsträckning sökt information på Jönköpings högskolebibliotek. Främst har vi lånat böcker från biblioteket men även Internet har använts då många rapporter och artiklar från regering såväl som Brottsförebyggande rådet ligger ute på nätet. Eftersom att ekonomiskbrottslighet är ett ganska känt fenomen och det har forskats en del inom området har det inte varit några större problem att hitta information kring det. Däremot har det varit svårare att finna studier kring bokföringsbrott och dess bekämpning som är vårt område, därför har vi varit tvungna att söla bland den informationen som finns att tillgå.

För att vinna förståelsen kring bekämpningen av bokföringsbrott och hur man kan förbättra arbetet krävs det att vi har en förståelse för hur organisationer fungerar. Vi har därför även sökt information kring detta. Det finns mycket litteratur att tillgå inom organisationsteori, varför vi har fått välja ut de teorier som passar studien bäst.

3.3.1 Vår datainsamling

Innan vi började skriva studerade vi frågor kring ekonomiskbrottslighet för att få en förståelse för området. Utifrån den förstudien valde vi att fokusera på bokföringsbrott.

När problemställningen är klar börjar källinsamlingen på allvar. (Holme & Solvang, 1997) Till en början läser man allt man kommer över inom området för att skapa sig en bild samt kunna definiera problemställningen. Det finns olika sorters data och olika sätt att samla in på. Primärkällor är källor som utredaren själv samlat in medan sekundärkällor är material som andra samlat in (Lundahl & Skärvad 1992)

Till vår referensram kommer vi enbart att använda oss av sekundära källor. Alla våra primärkällor kommer att behandlas i empirikapitlet och kommer att grundas på de intervjuer vi utför.

I högskolebiblioteket i Jönköping har vi använt oss utav den lokala databasen, JULIA och den nationella LIBRIS, vid sökning av litteratur.

På Internet har vi letat på Brås hemsida likaså, Ekobrottsmyndighetens, polisen samt regeringens.

Sökord vi använt oss utav både när vi sökt i databaser som när vi sökt på Internet har varit, Ekobrott, Ekobrottsmyndigheten, Bokföringsbrott, Polisen, Sameb, samt forskningsmetodik, metod, kvalitativ metod, intervjuer, kvalitativa intervjuer med flera.

3.4 Steg 2 Referensramens utformande

I detta steg presenteras datan vi inhämtat i datainsamlingsprocessen. Vi kommer här att endast presentera sekundära källor. I vår referensram kommer vi då att presentera en rad definitioner som är av stor vikt för att få en bakgrund till problemet till exempel ekobrott och bokföringsbrott. Efter det följer en beskrivning av hur myndigheterna arbetar med bekämpningen i Sverige idag.

För att kunna uppnå vårt syfte och utveckla en modell för att underlätta, förbättra eller effektivisera myndigheternas arbete när det gäller att minska och sätta stopp för bokföringsbrott behöver vi förstå hur organisationer fungerar och hur beslut fattas. Därför kommer vi att presentera organisationsteorier om hur organisationsstrukturer påverkar organisationerna och hur de kan se ut. För att kunna inse bakgrunderna till besluten som tas inom en organisation presenterar vi olika teorier kring beslutet. Syftet med våra intervjuer är att få in så pass bra information att vi kan ställa en diagnos på myndighetens organisation. I slutet av detta kapitel kommer vi att presentera de faktorer som påverkar ekoroteln i Jönköping

3.5 Steg 3 Intervju processen

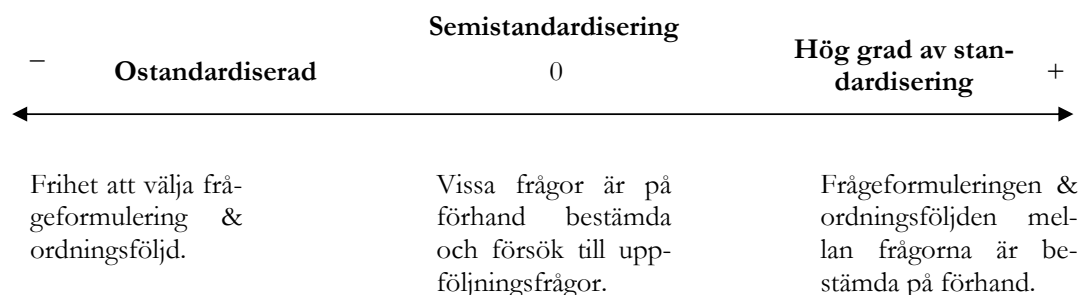
I detta steg utför vi våra intervjuer och förbereder dessa genom att kontakta lämpliga personer samt utformning av frågor. Våra frågor till respondenterna samt hela intervjumaterialet finns att tillgå i bilaga 3-5 samt 6-8. Data vi samlade in genom våra intervjuer är den som presenteras i empirikapitlet 7 och blir vårt nästa steg.

Kvalitativa intervjuer kan utmärkas genom att enkla och raka frågor ställs och svaren blir komplexa och innehållsrika. Intervjun går ut på att förstå hur den som intervjuas tänker och känner samt vilka erfarenheter denne har. Syftet är att föra forskningen framåt och lära oss mer om den sociala verkligheten. Datan blir intressant först då den tolkas med hjälp av något teoretiskt perspektiv (Trost, 1997)

Det finns en rad faktorer som man bör tänka på innan intervjun genomförs. Hur skall intervjupersonen identifieras och kontaktas? Sekretess? Vilken intervjuteknik bör vi använda oss av och hur skall materialet registreras?

Vid kvalitativa intervjuer är det lämpligast att två personer utför intervjun tillsammans för att få ut mesta möjliga av tillfället. En kan anteckna och den andre kan utföra intervjun. Efteråt är det viktigt att materialet bearbetas så fort som möjligt och att en sammanställning görs. Det bästa är att spela in med en bandspelare för då riskerar man inte att gå miste om viktig information men nackdelen med bandspelare är att en formell stämning kan uppstå. Det blir också ett stort efterarbete med att en gång till lyssna igenom intervjun och anteckna slutsatserna (Lundahl & Skärvad, 1999).

Graden av standardisering kan vara ett sett att skilja olika typer av intervjuer åt (Lundahl & Skärvad, 1999). Med standard menas variation. Kvantitativa intervjuer är oftast standardiserade då intervjuaren läser upp alla frågorna på samma sätt och oftast i samma tonart. Vid kvalitativa studier är ostandardiserade intervjuer vanligast. (Lundahl & Skärvad, 1999) Intervjuaren anpassar sig efter den som intervjuas och exempelvis dennes språkbruk. Frågorna tas i den ordningen som de passar att komma i och följdfrågor formuleras spontant beroende på tidigare svar. Vid dessa intervjuer har man stora variationsmöjligheter (Trost, 1997)

Figur 3.2 Förattarnas egen modell (2005) texten är hämtad ifrån Lundahl & Skärvad (1999).

Skillnad görs också mellan strukturerade och fritt strukturerade intervjuer. Strukturerad är mer informationsorienterad, har en klar målsättning och är fokuserad (Lundahl & Skärvad, 1999). Frågorna har oftast fasta svarsalternativ (Trost, 1997). Fritt strukturerade är informations- och personorienterad, mindre fokuserad, lockar fram respondentens egna tankar och värderingar. (Lundahl & Skärvad, 1999) Öppna svarsalternativ är vanligast vid denna form. Exempel på fria intervjuer är djupintervjuer, vilka vi har tänkt utföra. (För se komplett frågeguide se bilaga 3-5).

3.5.1 Vårt val

Eftersom att det är viktigt att lyssna och fråga på samma gång samt få möjlighet till följdfrågor, kan vi inte ta frågorna i någon bestämd form likaså kan vi inte ha alla frågorna definierade på förhand. För att få ut så mycket information som möjligt och för att hålla samtalet inom ramarna för vårt intresseområde måste vi låta styra samtalet genom en del frågor som på förhand är definierade. Givetvis måste respondenten få tala fritt också men lite styrning är nödvändigt. Beroende på om respondenten gillar att tala mycket och länge eller inte måste vi även där styra samtalet lite för att kunna få i gång en relevant diskussion om vi vill erhålla bra underlag. Därför kommer vi att genomföra semistandardiserade och fritt strukturerade intervjuer. Vi kommer båda två närvara

vid intervjuerna och en kommer att ställa frågor och den andra antecknar ner svaren som ett komplement till bandupptagningen. Sen kommer materialet att skrivas ut snarast.

3.5.2 Urvalet

Det finns enligt Merriam (1994) två typer av grundurval: sannolikhetsurval och icke-sannolikhetsurval. I kvalitativa studier är icke-sannolikhetsurval vanligast. Med detta menas att det inte finns något sätt att beräkna sannolikheten för att varje enskild individ kommer att inkluderas i urvalet. Det finns inom denna typ av urval två sätta att genomföra urvalet på: målinriktat och ändamålsinriktat. Vi har gjort ett målinriktat urval som innebär att vi har valt ut de personer som vi anser har den kompetensen och informationen vi behöver för att kunna genomföra undersökningen.

Urvalet vid en kvalitativ studie bör väljas med noggrannhet för att maximalt kunna analysera intervjuerna (Hult, 2004). För att komma i kontakt med den person som besitter den största kunskapen om området kontakta vi ekorotelns chef PO Östlund. I kontakten med honom har vi beskrivit vår uppsats och utifrån det har han sagt att han kan svara på vissa frågor och en av utredarna KG Johansson, på enheten är mer lämplig för att ställa frågor till om det dagliga arbetet med bokföringsbrott.

Vi har även varit i kontakt med personer inom Sameb för att få möjlighet att ställa frågor om hur samverkansorganet är uppbyggt och hur det påverkar polisens dagliga arbete. Vi intervjuade åklagaren Jonas Strömberg som är den samordnande kraften inom Sameb för Östergötland/Jönköpings län eftersom han är den personen som har mest kontakt med de olika inblandade myndigheterna. Vi intervjuade även en person vid skatteverket (som hädanefter kommer att kallas Bertil Bengtsson eftersom han inte vill ha med sitt riktiga namn i uppsatsen) i Jönköping eftersom vi anser att deras syn på polisens arbete är viktig eftersom skatteverket är en av de största enskilda anmälarna av bokföringsbrott.

Vi har valt att lägga tyngdpunkten på intervjun vid ekoroteln eftersom att det är den organisation som vi undersöker. Intervjuerna med Sameb samt Skatteverket utförde vi för att få åsikter av några av de myndigheter som polisen samarbetar med. Samt om hur samarbetet för att få fler bokföringsbrott anmälda fungerar i praktiken. Vi fick även en inblick i hur deras arbete går till och vägen anmälan tar innan den når utredaren

3.6 Steg 4 presentation av vår data på en empirisk nivå

Vi kommer här att presentera den data vi samlat in efter att ha utfört våra 3 intervjuer som vi beskrivit ovan. Vi kommer nu att presentera hur myndigheterna arbetar i dag samt identifiera de brister som finns i det arbete som bedrivs. Vi har under våra intervjuer försökt kartlägga orsaken till att inte fler ekobrott klaras upp. Vid besök hos polismyndighetens ekorotel och efter att ha samtalat med KG Johansson fick vi fram en rad intressanta svar på våra frågor. Utifrån dessa försökte vi finna mönster och se var i svagheterna låg. Detta resulterade till ett första utkast av en modell. Först skapades en modell som beskriver de problemområden som utgör hot för att klara tillströmningarna av utredningarna på ekoroteln.

3.7 Steg 5, lagtext analys

Vi vill i detta avsnitt se om effektiviteten skulle kunnas förändras genom att ändra befintlig lagstiftning. Våra respondenters tankar inför en eventuell lagförändring kommer att utvärderas. Sedan kommer vi att se om detta är något som påverkar vår modell som vi kommer att ta fram.

3.8 Steg 6 Modellkonstruktion på analysnivå

Vi är nu inne i analysfasen se kapitel nio. Vi knyter nu den teori vi använt oss av i referensramen till den empiri vi samlat in för att utföra en analys. I steg 6 kommer vi att presentera vår modell med förslag på åtgärder som ekoroteln kan behöva för att effektivisera deras arbete. För att kunna konstruera en modell har vi läst in oss på teorier om modeller.

Enligt Hult (2004) är modeller företagsekonomins viktigaste hjälpmedel för argumentation.

För att förklara vad en modell är presenteras nedan några olika författares definitioner.

”En modell utgör alltså en medvetet förenklad av- eller förebild av ett stycke verklighet” (Arbnor & Bjerke, 1994, s. 98).

Enligt Ejvegård (1993, s. 37) är *”en modell är en vidareutveckling av en teori och en modell vill ge en bestående bild av verkligheten”*.

Enligt Lundahl och Skärvad (1992) är en modell *”en förenklad, väldefinierad och systematiskt antagande om sambandet mellan de faktorer eller former som studeras”*.

Vidare skriver Lundahl och Skärvad (1992) att ingen modell kan avspegla hela verkligheten eftersom att verkligheten är för komplex för att avbilda i sin helhet. Bra modeller kännetecknas av enkelhet och ett stort förklaringsvärde.

Färdighet för att kunna bygga och använda modeller hämtas genom kunskapen om olika modell typer som ger bättre förutsättningar för att välja rätt modell typ när byggandet av en modell ska ske (Hägg & Wiedesheim, 1987). Det finns enligt Hägg och Wiedersheim (1987) inte en bästa metod för att bygga en modell utan vilken modell man bör välja beror på referensramen och problemet. Är syftet diagnostisk som det är i vårt fall bör arbetsgången se ut som följande. Efter att symptomen kartlagts försöker man kartlägga och precisera problemen samt göra en analys av dem. Symptomen ger kanske inte någon direkt ledning till diagnosen utan har till syfte att identifiera underliggande problem och ger svar på hur problemet ser ut, var det har uppkommit och hur. Vill man nu gå vidare och diagnostisera och ge en lösning på problemen är det viktigt att göra klart för sig vart man vill komma och uppnå med lösningarna.

3.9 Steg 7 validering av slutsatser

Efter att vår data var insamlad och vi hade tagit fram en preliminär modell ville vi validerade det vi kommit fram till i analysen. För att se om vår skapade teori stämmer överens med verkligheten samt att vi inte missuppfattat eller missbedömt våra respondenters svar gjorde vi en uppföljande intervju med ekorotelns chef PO östlund biträdde gjorde även KG Johansson som var med vid den första intervjun. Utifrån den modell som vi tagit fram i steg 5 skapades en modell för hur dessa problem kan lösas i steg 6.

3.10 Steg 8 framtagandet av en slutlig modell

Vi var i detta steg tvungna att justera vår modell. Efter vårt sista besök på ekoroteln fick vi göra vissa justeringar som vi ansåg nödvändiga utifrån den diskussionen för kunna ta fram den slutliga modell. Det är denna modell som ligger till grunder för våra slutliga slutsatser.

3.11 Modell mätning

Närforskningsprocessen är avslutad är det viktigt att utvärdera sina slutsatser samt hela förfarandet. Eftersom att vårt syfte är att konstruera en modell är modell mätning en viktig ingrediens att diskutera.

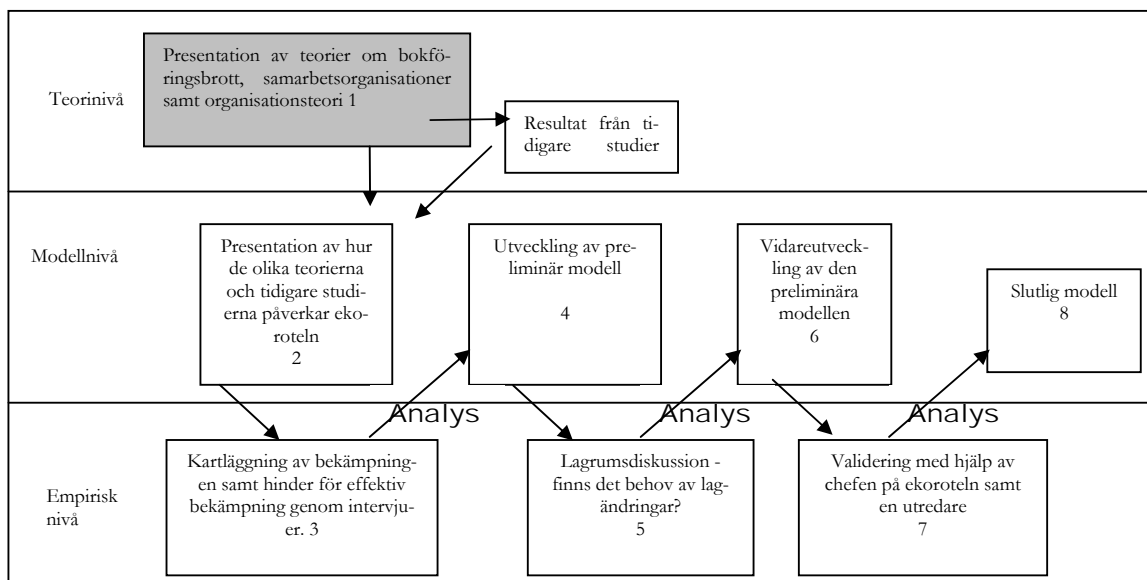
Sättet man mäter en modell på är olika för kvantitativ och kvalitativ. Eftersom kvalitativ metod inte går att mäta i siffror kan det bli lite problematiskt att mäta resultaten (Hägg & Wiedersheim, 1987). Med värderingar av en modell menas föreställningar av önskade tillstånd eller mål. För att kunna utvärdera modellen finns en rad kriterier uppställda. Vid bedömning av modellen används flera kriterier. Överlag menar författarna Hägg och Wiedersheim att all modell mätning är subjektiv. Det första kriteriet att titta på rör problemanpassning. Bedömningsprocessen kallas validering och bedömningen grundas på hur väl modellens antaganden stämmer överens med problemet. Det andra kriteriet rör implementeringen och användningsanpassning. Modellen måste passa in i den situation som den är tänkt att användas i. Det är vanligt att många modeller inte kommer till användning på grund av brister i denna fas. För att utveckla en modell som kan implementeras bör följande beaktas och uppfyllas, använda anpassningen, förstår alla anställda och accepterar de modellen. Problemet här blir att anpassa modellen till organisationens beslutssystem och informationssystem. Vidare bör modellen som konstrueras ge högre effektivitet än tidigare med det menas exempelvis att den kräver mindre uppföringar i form av tid och pengar vidare menar författarna att modell mätning inte är lätt det ska man vara medveten om (Hägg & Wiedersheim-Paul, 1994)

Med värderingar menas exempelvis föreställningar om önskvärda tillstånd eller mål, de kan vara personliga, sociala eller politiska. Det kan även spegla en uppfattning om hur världen bör se ut i framtiden och i vilken riktning förändringarna måste gå i. Idag läggs stor vikt på att lösa problem, och vad som uppfattas som problem är påverkas av olika värderingar. Olika personer har olika värderingar och ser problem på olika sätt, därför kan det vara svårt att få grepp om vems värderingar som varit avgörande för en viss modell (Hägg & Wiedersheim, 1994) Problemet blir att man kan inte vara säker på att den modellen som arbetats fram är den som är bäst lämpad eftersom att den bygger på värderingar från några få enskilda personer.

Efter steg 8 återstår det att diskutera studiens tillförlitlighet tillämpbarhet detta görs utifrån en diskussion om mätning (se kap 12)

4 Referensram

För att kunna analysera och skapa en modell för bekämpning av bokföringsbrott krävs en grundläggande förståelse för de bakomliggande teorierna. I detta kapitel kommer vi först att presentera begreppen vi kommer att hantera och strukturen för dagens ekobrottsbekämpning.

Figur 4.1 Modell över uppsatsen

4.1 Ekonomisk brottslighet och bokföringsbrott

För att kunna få en förståelse för den teoretiska referensramen och fortsatta uppsatsen krävs det en definition av de grundläggande begreppen som uppsatsen är uppbyggd kring. Därför följer här en definition av ekonomisk brottslighet och bokföringsbrott.

I dagsläget finns inte en klar entydig definition om vad ekonomisk brottslighet är, det litteraturen däremot är enig om är att den definitionen inte finns (SOU 1996:84, BRÅ-PM 1996:5). Olika personer som utrett ämnet har kommit till olika slutsatser om vad som bör ingå i begreppet, ofta beroende av vilken aspekt de har studerat utifrån. Exempel på olika synvinklar som definitionerna har tagit utgångspunkt ur är det sociala sammanhanget där brottet har begåtts, dess skadeverknings och brottens komplexitet (BRÅ-PM 1996:5).

Brottsförebyggande rådet har valt att definiera ekonomisk brottslighet som brott begånget inom laglig verksamhet och säger vidare att de flesta definitioner fokuserar på brott som sker i företag och organisationer (Korsell, 2004)

Definitionen av bokföringsbrott är däremot enklare att få tillgång till då det är definierat i brottsbalkens 11 kapitel (kap.) 5 §. Bokföringsbrott är att åsidosätta bokföringsskyldigheter enligt bokföringslagen (1999:1078 BFL) genom att underlåta att bokföra affärshändelser, bevara räkenskapsinformation, lämna oriktiga uppgifter i bokföringen eller på något annat sätt åsidosätta bokföringsskyldigheten.

4.2 Bokföringsskyldighet

Vi kommer här att presentera de lagar som polisen bedriver sitt arbete utifrån i sin kamp mot bokföringsbrottsligheten.

Bokföringslagen (1999:1078, se bilaga 1 för fullständig lagtext) finns inskriven i svensk lag. I det andra kapitlet i lagen finns reglerat vem som är bokföringsskyldig, med skillnad på juridisk och fysisk person. Vidare anges i fjärde kapitlet vad bokföringsskyldighet innebär (Lindblom & Nordback, 2005).

Bokföringsskyldighet i gamla (1976:125) respektive nya (1999:1078) Bokföringslagen är av samma innebörd men vissa skillnader föreligger (Dahlqvist & Elofsson, 2003). Den nya bokföringslagen trädde i kraft för bolag med räkenskapsår som började 1 januari, 2000 eller senare. När vi pratar om denna lag (1999:1078) kommer vi endast att skriva ut BFL. Brott begångna innan 2000 omfattas av vad som är reglerat i den gamla bokföringslagen.

Enligt lagen är i dag alla juridiska och fysiska personer som driver näringsverksamhet bokföringsskyldiga. Till exempel så tillhör aktiebolag, ekonomiska föreningar och handelsbolag dem alltid är bokföringsskyldiga. Dock finns vissa undantag exempelvis staten, kommunerna, landstingen, konkursbon samt vissa stiftelser som är inte bokföringsskyldiga enligt BFL 2 kap 2 §. Undantag görs även för vissa andra juridiska personer som endast är bokföringsskyldiga om tillgångarna överstiger ett visst belopp. Exempel på sådana juridiska personer är ideella föreningar, registrerade trossamfund samhällighetsföreningar samt vilt- och fiskevårdsområdesföreningar (BFL 2 kap, 2-5 §§).

Enligt 4 kap, 2 §, BFL ska bokföring upprättas enligt god redovisningssed. Bokföringsnämnden har enligt BFL 8 kapitlet det övergripande ansvaret för utvecklandet av god redovisningssed (Lindblom & Nordback, 2005).

Enligt 2 kap, 3 § i Årsredovisningslagen innebär rättvisande bild att balansräkning, resultaträkning och noterna skall upprättas som en helhet och ge en korrekt bild av företagets resultat och ställning och när det krävs ska det ges tilläggsupplysningar. I det fall som avvikelser görs från de allmänna råd och rekommendationer som de normgivande organen ger ut så ska företaget lämna upplysning om det och varför det sker.

Det finns tre olika typer av bokföringsbrott – bokföring saknas, bokföringen är osann och bokföringen går inte att kontrollera (Dahlqvist & Elofsson, 2003). Vanliga fel är att bokföringen är ofullständig, att verifikationer och annat underlag saknas eller att bokföring saknas helt för en viss period (Regeringen prop 2004/05:69, 2004). Enligt BRÅ 2002:01 brukar bokföringsbrott ingå som ett led till andra brott. En undersökning gjord 1996 av BRÅ visar på att bokföringsbrott förekommer i någon form, i stort sett i alla mål som har med ekonomiskbrottslighet att göra.

4.3 Påföljder vid bokföringsbrott

Här följer en presentation av de påföljder som drabbar dem som döms för bokföringsbrott. Påföljderna är viktiga i det preventiva arbetet då de kan påverka hurvida en person väljer att begå brott eller inte.

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter bokföringslagens bestämmelser gör sig skyldig till brott enligt BRB 11 kap 5 § (Dahlqvist & Elofsson, 2003).

Bokföringsskyldigheten kan åsidosättas på många olika sätt, exempelvis genom att tillgångar som inte existerar tas upp, att tillgångar och skulder värderas fel eller att kostnader bokförs som intäkter (regeringen prop 2004/05:69, 2004)

Idag är straffet för brott av normalgraden fängelse i högst två år, för ringa brott böter och för grovt brott fängelse i lägst sex månader och högst fyra år (Brottsbalken 11 kap 5§).

Den 20e januari 2005 skickades en proposition (2004/05:69) från Justitiedepartementet till regeringen, förslaget syftar till att underlätta utredning och lagföring av bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer. Propositionen är ett led i regeringens handlingsplan i kampen mot ekonomisk brottsligheten. För att förenkla straffbestämmelserna och göra dem mer lätta att tillämpa föreslår propositionen förändringar av bestämmelserna om bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer i 11 kap. Brottsbalken. Straffskalan för grovt respektive ringa bokföringsbrott skärps också. För grovt brott höjs maximistraffet från fyra till sex års fängelse och för ringa bokföringsbrott från böter till fängelse i högst sex månader. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2005 (Regeringen prop 2004/05:69, 2004). (Se bilaga 2 för fullständig text)

4.4 Arbetet med att upptäcka bokföringsbrott

För att kunna utveckla en modell för hur bokföringsbrottbekämpning går till krävs en förståelse för de funktioner som finns idag, därför presenterar vi i följande kapitel myndigheternas nuvarande arbetsfördelning. Då det inte finns några tidigare studier att tillgå kring polisens arbetsmetoder blir presentationen ganska generellt hållen.

Bokföringsbrott upptäcks oftast vid skattemyndigheternas revision och vid konkursförvaltning. Under lågkonjunktur är det troligt att fler företag går i konkurs och då ökar också antalet anmälningar avseende ekobrott (BRÅ 2002:1). I Sverige finns Ekobrottsmyndigheten (EBM) som är en åklagarmyndighet, den finns i storstadslänen Västra Götalands län, Skåne län, Blekinge län, Gotlands respektive Hallands län. I de län där ekobrottsmyndigheten inte finns arbetar ekoenheter med att bekämpa den ekonomiska brottsligheten (Polismyndigheten, 2005).

4.4.1 Statens satsning mot ekonomisk brottslighet

Under åren 1986 till 1990 minskade resurserna för bekämpning av den ekonomiska brottsligheten samtidigt som brotten under den perioden ökade med 25 procent. Bankkrisen i början av 1990-talet innebar också en ökning av antalet brottsanmälningar inom den finansiella sektorn (Ekobrottsmyndigheten, 2004). Under 1995 beslutade regeringen att satsa extra resurser för att bekämpa den ekonomiska brottsligheten. (SOU 1996:84). Det reformarbete som påbörjades mynnade ut i att en ny myndighet med fokus på ekonomisk brottslighet startades. Den 1 januari 1998 inrättades (EBM) som är en åklagarmyndighet inom åklagarväsendet med särskilda uppgifter att samordna och utveckla bekämpningen av ekonomisk brottslighet. EBM är en specialistmyndighet för ekobrottsbekämpning som jobbar direkt under regeringen och leds av en generaldirektör. Deras uppgift är att förebygga, upptäcka, förhindra, utreda och lagföra ekonomisk brottslighet. Till en början bedrevs verksamheten i tre enheter Stockholms län, Västra Götalands län och Skåne län. Sedan den 1 juli 1999 omfattas Gotlands respektive Hallands län och sedan den 1 juli 2001, även Blekinge län. (Ekobrottsmyndigheten 2005c & ekobrottsmyndigheten 2004). Sedan en tid tillbaka utför EBM utbildningar och kompetensutveckling för alla ekoåklagare i landet. EBM svarar också för utbildning och metodutveckling för åklagare och poliser i hela landet. (Ekobrottsmyndigheten, 2004).

Myndigheten hade i oktober 2004, 426 medarbetare varav 195 är poliser, 77 åklagare och 41 ekonomer. Deras roll är att vara den drivande och samverkande kraften i kampen mot ekonomisk brottslighet (Ekobrottsmyndigheten, 2005c). Verksamhet är uppdelad på två verksamhetsgrenar; brottsförebyggande arbete samt utredning och lagföring (Ekobrottsmyndigheten, 2004). För att kunna bedriva arbetet så effektivt som möjligt samverkar olika yrkesgrupper inom myndigheten för att komplettera varandra. I de fall som det behövs anlitas även expertis från andra myndighe-

ter som till exempel eko-revisorer och skatteverkets skattebrottsenheter som främst biträder EBM i utredningar som gäller skattebrott och bokföringsbrott.

4.4.2 Samverkansorgan

Centralt i Sverige finns ekorådet som är ett samverkansorgan mot ekonomiskt brottslighet. Rådet, som skapades 1998, sammanträder ett par gånger om året och det är EBM som svarar för administration. I rådet ingår Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Skatteverket, Tullverket, Brottsförebyggande rådet, Finansinspektionen, Bolagsverket och Ekobrottsmyndigheten (Ekobrottsmyndigheten, 2005). Under de första åren betonades bland annat samordning av de berörda centrala myndigheternas verksamhetsplanering inom ekobrottsområdet. Idag fokuserar de mer på frågor av strategisk betydelse, konkreta operativa samverkansinsatser och övergripande insatser inom planerings området (Ekobrottsmyndigheten, 2004)

Lokalt i varje län finns det också ett samverkansorgan som arbetar mot den ekonomiska brottsligheten, Sameb. Ordförande för samverkan är landshövdingen i varje län dessutom deltar representanter från de berörda myndigheterna i länen, till exempel åklagare, skattemyndighet, polis och länsstyrelse. Samverkan sker genom utbyte av information, överläggningar och samordning (Polisen, 2005b & d).

I de lokala samverkansgruppernas arbete ligger att följa den lokala utvecklingen av ekobrott. På grund av att en stor andel av brotten upptäcks genom administrativa myndigheter och kontrollfunktioners löpande verksamhet är det svårt att följa utvecklingen. Dessutom är de underrättelsesressurser som finns inom bland annat polisen inte särskilt omfattande, vilket gör att den kända brottsligheten i stor utsträckning blir en spegling av kontrollmyndigheternas förmåga att hitta brott. De stora problem som finns med styrning och samverkan på regional och nationell nivå är den bristande kunskapen om hur brottsligheten ser ut. Det leder till att de har svårigheter med att prioritera och finna nya metoder i bekämpningen. Den samordning som finns i regionerna kan dock leda till att utveckla arbetet framåt. Dock finns en risk att det leder till att samverkan inriktas mot synliga former av ekobrott vilket även är lättare att samverka kring. En metod som blir vanliga att använda vid bekämpning av den synliga brottsligheten är så kallad PEK, preventiv ekonomisk kontroll/information (Begell & Korsell, 2001 uppdaterad 2005). Metoden innebär att förebyggande insatser riktas mot företagare som står i riskzonen för att begå brott. Detta arbete sker ofta i samarbete med skattemyndigheten som då agerar som sakkunnig och informerar företagaren om gällande regler, samtidigt kan eventuella felaktigheter påpekas. Informationen kring företagens bokföring lämnas frivilligt av företagen och efter en tid kontrolleras att företagaren följer reglerna som de har fått information kring (Polisen, 2005c).

I samband med att de regionala samverkansorganen startades skapades inte något rättsligt system för hur informationsutbyte ska ske mellan de berörda parterna. Detta gör att det finns problem kring sekretesslagstiftning och metoder för att utbyta information. Vilket gör att trots att myndighetsgemensamma aktioner uppmuntras finns inget arbetssätt för hur sådana aktioner ska genomföras på grund av sekretesslagstiftningen.

Denna problematik kan ha att göra med att målsättningen med samverkan var att den skulle ske på en mer övergripande nivå, och att det skulle vara fråga om styrning, prioriteringar och gemensamma frågor snarare än utbyte av personanknuten information (Begell & Korsell, 2001).

4.4.3 Ekoenheter

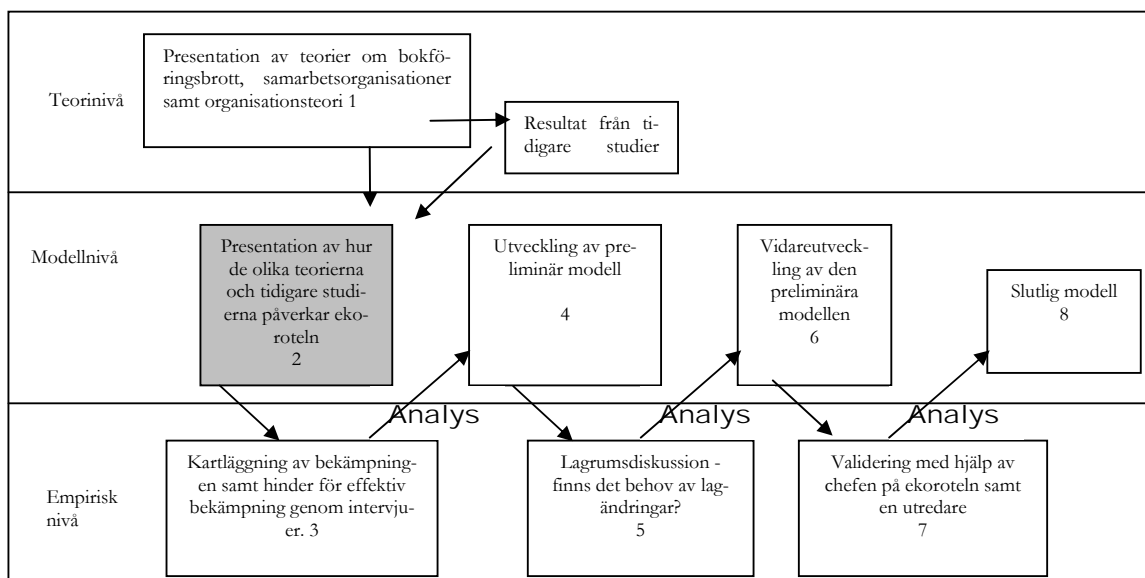
I de län där inte EBM arbetar finns det ekoenheter, där olika myndigheter såsom åklagarväsendet och polisväsendet samarbetar lokalt. (Ekobrottsmyndigheten, 2005c)

Det finns ett trettiotal ekoåklagare som tillhör åklagarmyndigheten fördelade på ett femtontal åklagarkammare och cirka 150 ekopoliser som arbetar vid femton olika polismyndigheter. En del av dessa poliser arbetar även med annan brottslighet än ekonomiskbrottslighet. (Ekobrottsmyndigheten, 2005d)

Ekoenheterna handlägger brottsanmälningar som huvudsakligen kommer från Skattemyndigheten, Kronofogdemyndigheten eller konkursförvaltare. Det är brott som upptäckts i samband med revisioner eller konkurser. Huvudsakligen rör det sig om skattebrott, bokföringsbrott och oredlighet mot borgenär (Polisen, 2005a)

4.5 Hur ekobrottsbekämpningens struktur påverkar vår modell

Här presenteras de faktorer i den svenska strukturen kring ekobrott som främst påverkar utvecklingen av vår modell.

Figur 4.2 Modell över uppsatsen

Den centrala enheten i den svenska bekämpningen av ekonomisk brottslighet är idag ekobrottsmyndigheten, då den idag inte finns över hela Sverige bedrivs även verksamheten vid de lokala polismyndigheternas ekorotlar. Alla poliser som arbetar med ekonomisk brottslighet får del av den specialistkunskap EBM besitter genom att de utbildar poliserna vid ekorotlarna ute i landet.

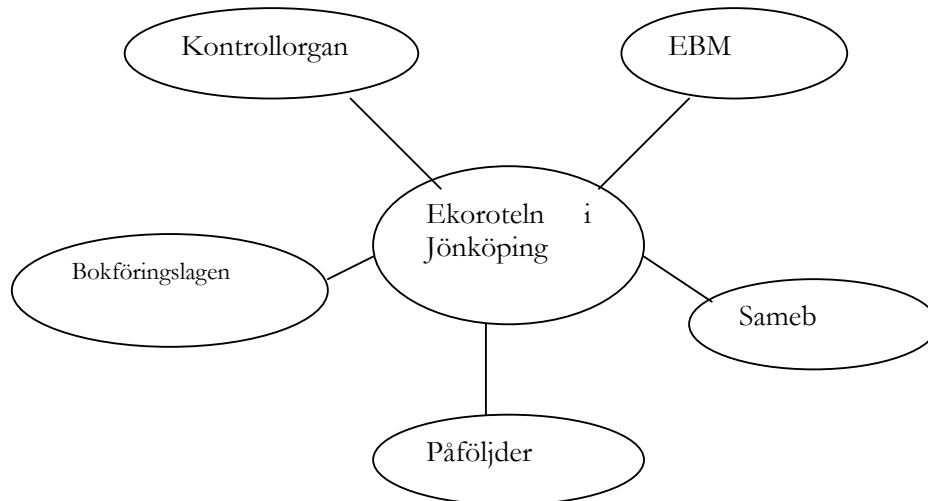
Eftersom det är flera myndigheter som är inblandade i bekämpningen av ekobrott finns det samverkansorgan som arbetar med att öka möjligheten till effektiv brottsbekämpning genom samarbete emellan dem. Detta arbete bedrivs både på nationell och på lokal nivå. I det nationella arbetet är EBM aktivt och även vid de lokala samverkansorganen i de län där de bedriver arbete. Arbetet för samverkan bedrivs för att de olika kontrollorganen ska ha möjlighet att samverka och utbyta erfarenheter. Arbetet bedrivs även för att lägga upp strategier och planera gemensamma aktioner.

Det som närmast berör arbetet vid de lokala ekorotlarna är arbetet som sker i Sameb, samverkansorgan mot ekonomisk brottslighet. Jönköpings och Östergötlands län bedriver sitt samverkansarbete tillsammans över länsgränsen.

Poliserna är beroende av andra kontrollorgans löpande verksamhet för att upptäcka brott vilket bland annat beror på bristande underrättelseresurser, det leder till att den kända brottsligheten till stor del blir en spegling av kontrollmyndigheternas förmåga att hitta brott.

Polisens arbete med bekämpning av bokföringsbrott utgår från bokföringslagen som reglerar hur bokföringen ska upprättas. De som bryter mot denna lag kan dömas till straff. Just nu pågår en diskussion kring en strängare straffskala för att öka den förebyggande effekten mot brottsligheten.

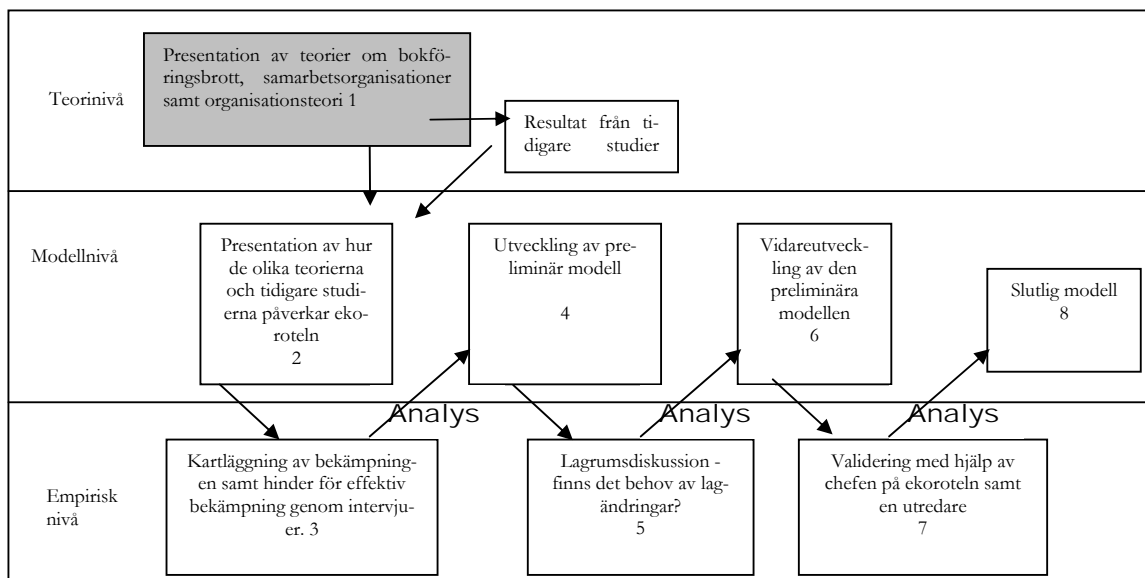
Vår modell kring förbättringsåtgärder för ekoroteln påverkas av den struktur som finns för bekämpning av bokföringsbrott i Sverige idag. Nedan visas de faktor, vilka även har beskrivits ovan som har effekt på den modell som vi kommer att skapa, delar av dessa kommer endast att vara en del av den analys som leder fram till modellen.

Figur 4.3 Strukturfaktorer som påverkar ekoroteln i Jönköping

5 Teorier om Organisationer

För att kunna studera hur polisens arbete går till och hur det kan förbättras är viktigt att känna till hur organisationer och dess struktur inverkar på arbetet inom organisationen. För att kunna utveckla en hållbar och genomförbar modell bör vi beakta de faktorer som påverkar en organisation.

Figur 5.1 Modell över uppsatsen

I begreppet organisationsstruktur ingår enligt Jacobsen och Thorsvik, 2002 arbetsledning, fördelning av auktoritet och styrsystem, samordning och kontroll av de uppgifter som finns i organisationen. För att kunna ”designa” en organisation behövs enligt Jacobsen och Thorsvik (2002) att det ställs en rad frågor: Hur skall uppgifterna fördelas, ska det ske på gruppnivå eller individnivå? Hur skall de samordnas? Hur skall befogenheten att fatta beslut i organisationen fördelas ska det ske centralt eller decentraliserat? Dessa är exempel på frågor som måste besvaras för att kunna på bästa möjliga sätt utforma organisationsstrukturen.

5.1 Faktorer som påverkar organisationsstrukturen

Det finns många olika faktorer som påverkar hur en organisation fungerar, dessa är viktiga att ta hänsyn till när en organisation ska förändras. Därför följer här en beskrivning av olika sådana faktorer som påverkar hur vår modell utformas.

Målen en organisation har påverkar organisationsstrukturen i hög grad. De har en styrande effekt genom att de ger riktlinjer för arbetet och de anställdas beteende. En organisations mål är beskrivning av dess önskvärda framtida tillstånd. För att förverkliga målen behöver företagen ha strategier. Enligt Jacobsen och Thorsvik, (2002) behövs tre aspekter analyseras innan organisationen gör sitt strategiska val.

1. Omvärlden och de hot och möjligheter organisationen står inför
2. Resurserna som organisationen har till sitt förfogande.
3. De värderingar och mål organisationen har säger något om i vilken riktning den vill röra sig i.

Det finns en rad olika faktorer som påverkar företagets organisation till exempel uppgifter, tekniker, storleken, anställda och omvärlden

Arbetsfördelningen beror på vilket slags specialisering man vill uppnå eller uppgifternas karaktär. Ökad storlek leder till att organisationen får fler separata avdelningar och kontor än små organisationer samt att de hierarkiska nivåerna blir fler samtidigt som ledningen får det svårt att ha kontroll över hela organisationen. Teknik påverkar organisationen på många olika sätt, med Informationstekniken (IT) har avstånden bland annat minskat och kommunikation underlättats. Alla organisationer är beroende av sin omgivning på flera olika sätt. Ingen organisation klarar sig utan att samarbeta med sin omgivning i olika former. Dessa utomstående aktörer måste organisationen beakta när de planerar, eftersom den inte är självförsörjande utan är beroende av att erhålla resurser från omvärlden samt leverera tjänster eller produkter. Beroendet skapar också osäkerhet eftersom att miljön hela tiden förändras (Jacobsen & Thorsvik, 2002)

Social struktur handlar om relationer mellan människor, positioner och de organisatoriska enheter som de tillhör exempelvis divisioner eller avdelningar. Social struktur mäts enligt Hatch, 2002 i tre variabler: Strukturell komplexitet, horisontell och vertikal differentiering och centralisering mot decentralisering.

Ju större en organisation blir desto mer komplex blir den. Behovet av kommunikation växer och ofta förknippas komplexitet med kommunikationsproblem. Strukturell komplexitet relateras till den komplexitet man upplever i sin omvärld.

Horisontell differentiering mäts som antalet enheter i organisationen medan vertikal mäts som det antal nivåer det finns mellan den lägsta och den högsta positionen i organisationen (Hatch, 2002).

5.1.1 Centralisering mot decentralisering

Centralisering och decentralisering handlar om på vilken nivå beslut fattas. Är organisationen centraliserad tas besluten på hög nivå och ledningen förväntas följa besluten. De som är lägst ner i organisationen har inte mycket att säga till om (Hatch, 2002). Fördelarna med en centraliserad organisation är att det ges klara styrsignaler i och med att en enhetlig personalpolitik förs vet var och en vilken dess position i organisationen är och vilka arbetsuppgifter den ska utföra. Nackdelen är att centralisering kan bidra till låg motivation bland de anställda som är längst ner då de har få möjligheter att arbeta kreativt eller att ta initiativ. Fördelarna med en decentraliserad verksamhet är att underordnads kompetens och kunskap utnyttjas, flexibilitet främjas och organisationen kan snabbt förändras när dess omvärld kräver så. Ansvarskänsla för de underordnade stärks och motivationen höjs som en effekt. Riskerna med en decentraliserad organisation är risken för suboptimering, det vill säga delmål prioriteras och huvudmålen glöms bort.

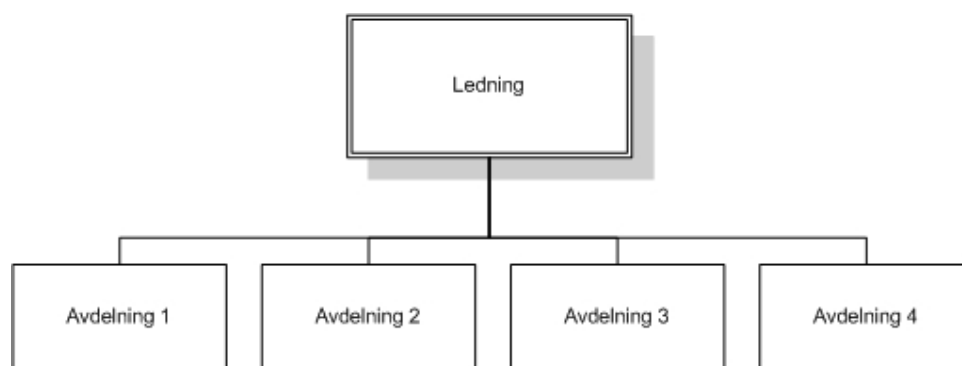
Frågan om vilken typ som är bäst är svår att besvara. Hänsyn bör tas till vad som kännetecknar organisationen och dess externa miljöer den verkar inom. För en organisation som lever i en snabbt föränderlig miljö där anpassning är a och o lämpar sig en decentraliserad organisation bäst. För en organisation som kännetecknas av komplexa arbetsuppgifter där arbetet bör delegeras ut till de anställda som är specialiserade blir en centraliserad verksamhet bäst. (Jacobsen & Thorsvik, 2002)

5.2 Organisationsstrukturer

Organisationens struktur påverkar hur arbetet bedrivs inom de olika avdelningarna, olika strukturer har olika fördelar och nackdelar. För att kunna se hur arbetet vid ekoroteln ska kunna bedrivas mest effektivt är det viktigt att känna till de organisationsstrukturer som finns och hur de påverkar arbetet.

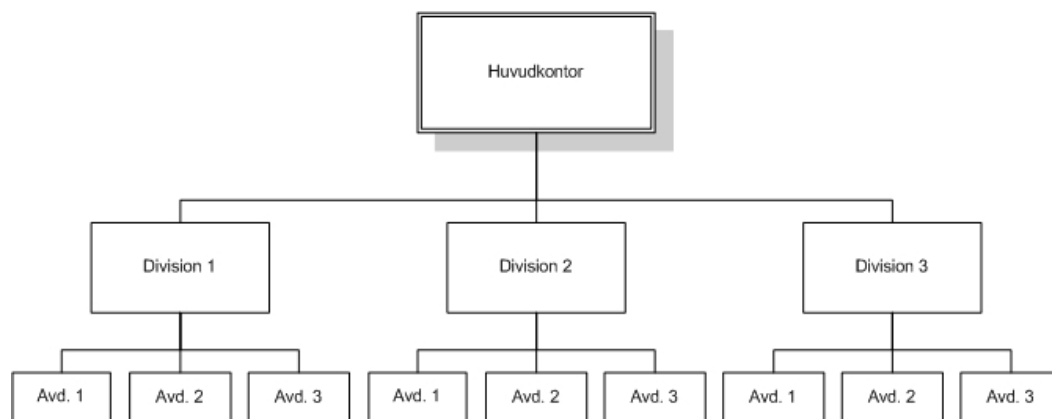
Enkel struktur utgörs av en liten eller ingen struktur alls. Denna lämpar sig bäst för små- eller nybildade organisationer. Organisationen för de som tillämpar en enkel struktur har låg grad av komplexitet för att differentieringen är begränsad. Det behövs inte någon större grad av formalisering.

När organisationen växer och blir för komplex för att administreras av den enkla strukturen brukar man anamma **funktionsbaserad struktur** (se figur 5.2). Organisationen delas upp på olika avdelningar med olika uppgifter. Denna struktur är fördelsaktig på så sätt att stordriftsfördelar skapas och skalekonomiska fördelar vinnas i och med hög specialiserings grad som denna struktur innebär. Högsta chefen har stor kontroll över verksamheten och blir lätt överbelastad (Hatch, 2002). I den här organisationsstruktur finns en risk att samordningsproblem kan uppstå (Jacobsen & Thorsvik, 2002).

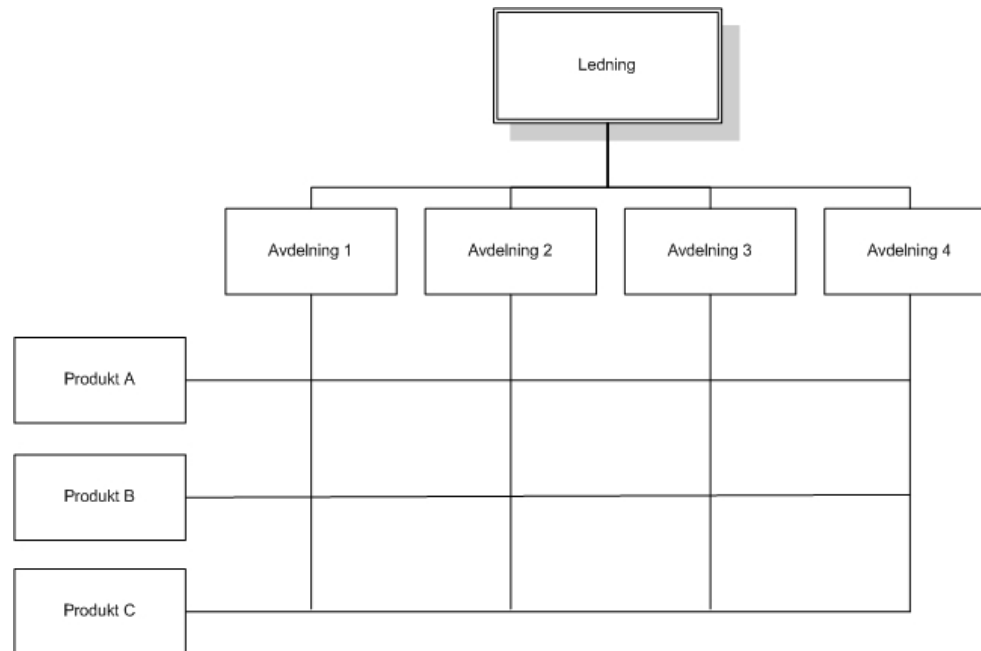
Figur 5.2 Organisations schema över en funktionsbaserad organisation (Jacobsen & Thorsvik, 2002)

Divisionsstruktur- (se figur 5.3) När en organisation växer ur den funktionsbaserade strukturen kan divisions struktur vara en bra lösning. Organisationen delas in i separata funktionsbaserade strukturer med ett huvudkontor som står högst upp (Hatch, 2002). Likartade uppgifter knyts till olika verksamheter och sprids ut på flera organisatoriska enheter. Fördelarna med denna struktur är att den blir mer flexibel då tydligare ansvars- och specialiseringsområden koncentreras till separata delvis självständiga enheter. Nackdelen är att stordriftsfördelar inte utnyttjas (Jacobsen & Thorsvik, 2002).

Figur 5.3 Organisationsschema som beskriver en divisionaliserad struktur (Hatch, 2002).

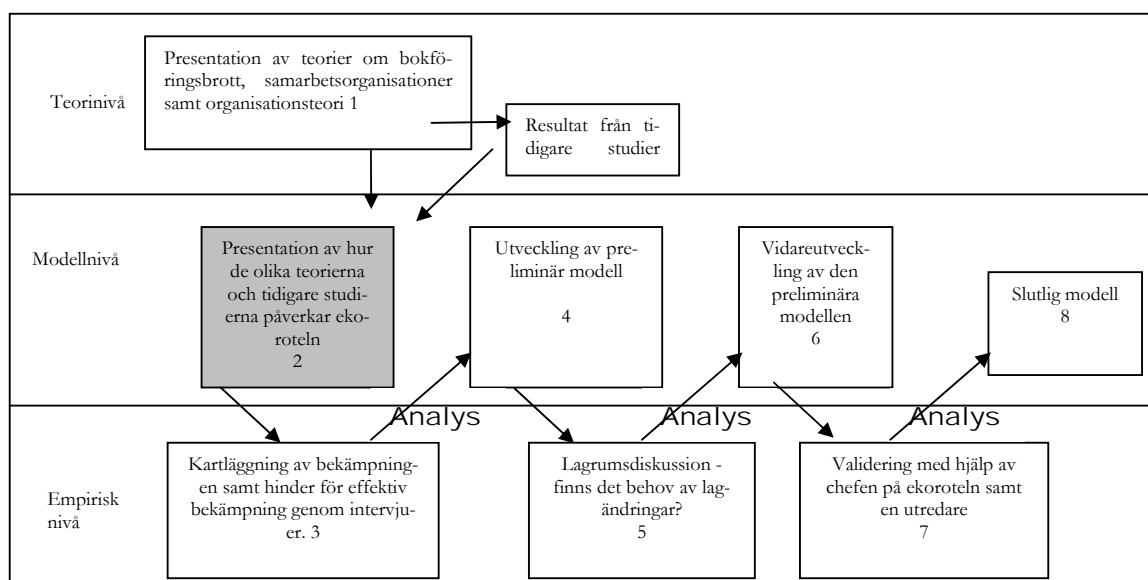
Matrisstruktur (se figur 5.4) är en kombination av funktionsbaserad och divisionsinriktad struktur. Likartade uppgifter samlas till särskilda avdelningar. Fördelen är att man utnyttjar sin personal på ett effektivt sätt för att anställda efter behov kan växla mellan de olika projekt områden. Nackdelen är att denna typ av organisation är tidskrävande och ställer stora krav på arbetarnas förmåga att samarbeta och deras vilja (Hatch, 2002).

Figur 5.4 Matrisorganisation, (Jacobsen & Thorsvik, 2002 & Hatch, 2002).

5.3 Hur organisationsteorin påverkar vår modell

Här presenteras de faktorer i organisationsteorin som främst påverkar utvecklingen av vår modell.

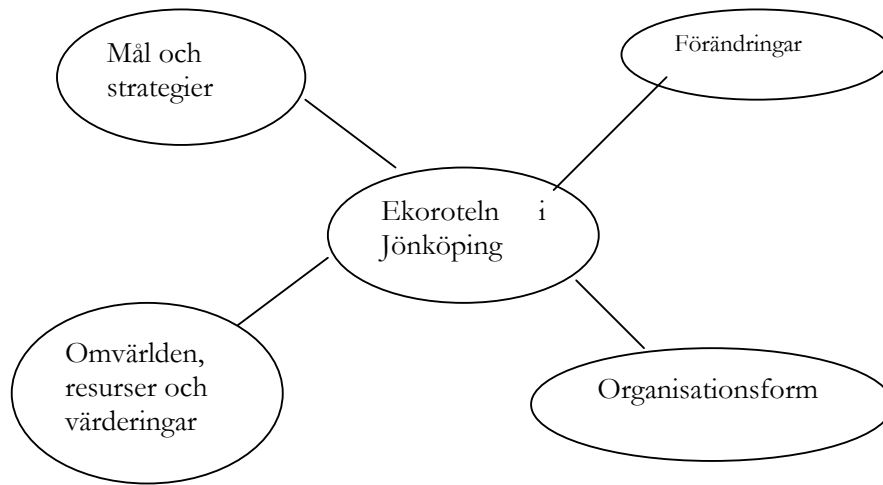
Figur 5.5 Modell över uppsatsen

Målet för ekorotelnns arbete är att bekämpa ekonomisk brottslighet och inom det området finns det delmål. Ett av dem är arbetet med bokföringsbrott. För att förverkliga målen behöver organisationen strategier, för att kunna göra dessa val finns det tre övergripande aspekter att ta hänsyn till. Det är omvärlden, resurser och värderingar inom organisationen. Då ekoroteln är en del av en större organisation kan de inte styra sina val helt själva utan behöver anpassa sig till andra beslut och riktlinjer som fattas utanför deras beslutsområde.

Olika organisationsformer påverkar hur organisationen fungerar, då ekoroteln är en del av en större organisation har de möjlighet att ta del av vissa av de stordriftsfördelar som kommer med en stor organisation samtidigt som det är en liten organisation och borde kunna vara mer flexibel i sitt agerande. Ett beslut som en organisation behöver ta är hur arbetsfördelningen ska se ut, ett sådant beslut påverkar hur specialiserade personalen kan bli kring sitt område, ett större område ger en lägre grad av specialiseringsmöjlighet.

Ingen organisation klarar sig utan sin omgivning, och ekoroteln är i högsta grad påverkad av den. IT har gett ökade möjlighet till snabb kommunikation och informationsutbyte samtidigt som den ökar kraven på poliserna eftersom den även kan användas till att begå brott. Utveckling är snabb och det krävs att poliserna kan möta upp den. Detta är något som är viktigt att beakta när organisationen planerar. I en snabbt föränderlig miljö är det viktigt att beslut kan tas fort och då passar en decentraliserad organisation bäst medan det vid komplexa arbetsuppgifter som kräver specialiserad personal är bättre med en centraliserad.

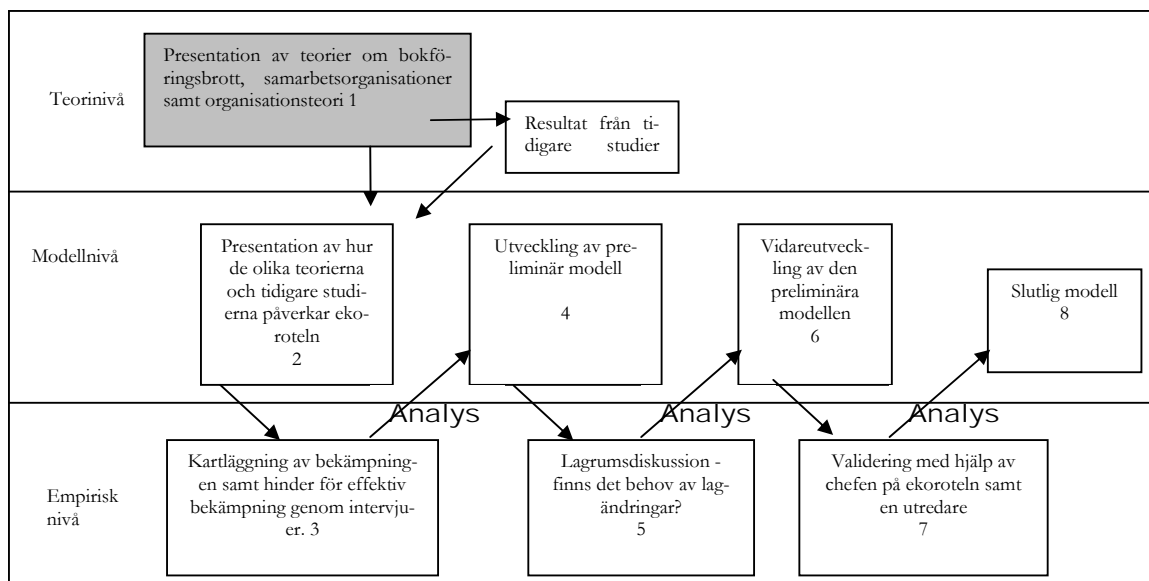
Vår modell kring förbättringsåtgärder för ekoroteln påverkas av olika organisationsfaktorer. Nedan visas de faktor, vilka även har beskrivits ovan som har effekt på den modell som vi kommer att skapa, delar av dessa kommer endast att vara en del av den analys som leder fram till modellen.

Figur 5.6 Organisationsfaktorer som påverkar ekoroteln i Jönköping

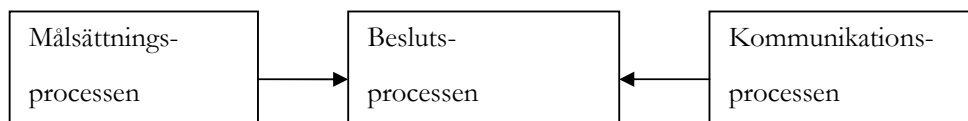
6 Teorier om beslutsfattande

För att kunna förstå hur polisen arbetar med prioriteringar av den ekonomiska brottsligheten krävs en förståelse för hur beslut fattas inom organisationer och vilka mekanismer som ligger bakom. Här har vi valt att förklara olika modeller som ligger bakom ett beslut.

Figur 6.1 Modell över uppsatsen

Beslut fattas som en del av problemlösning, det är genom problemlösningen som målen inom organisationen kan uppfyllas. Det är utifrån målen som beslut kan tas om vilket alternativ som är det bästa. Därför utgör beslutandet en del av några av de grundläggande processerna i en organisation.

Figur 6.2 Grundläggande processer i en organisation (Busch, Johnsen & Vanebo, 1986).

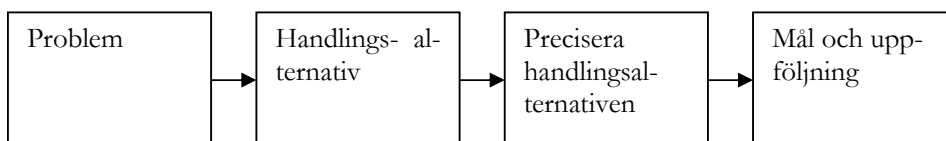
Beslutsprocessen är det centrala i processen. Under kommunikationsdelen tas informationsunderlag fram som är nödvändiga för att fatta beslut och målsättningarna ger det kriterier som krävs för att kunna välja (Busch, Johnsen & Vanebo, 1986).

Beslut som fattas kan ha olika karaktär och ge olika betydelse, ibland fattas de av organisationer och ibland av individer. När det finns en medvetenhet om beslutsfattandet och en uppfattning om vad som ska uppnås med beslutet finns det ett flertal metoder och modeller för att underlätta beslutet. Modellerna kan fungera som ett underlag för att ta fram argument som krävs för att fatta ett riktigt beslut.

Beslutsmodeller är olika utformade och det finns de som är generellt hållna och de som är till för att användas i specifika beslutssituationer. Vilken modell som väljs vid en viss situation är beroende av vilken sorts beslut som skall fattas. Generellt kan dock sägas att de allmänna modellerna

är mer lättanvända men kan sakna vissa positiva egenskaper, medan de som är mer anpassade till specifika situationer kan vara väldigt bra men så komplexa att beslutsfattaren måste lägga för stor energi på att hantera verktyget (Edlund, Högberg & Leonardz, 1999).

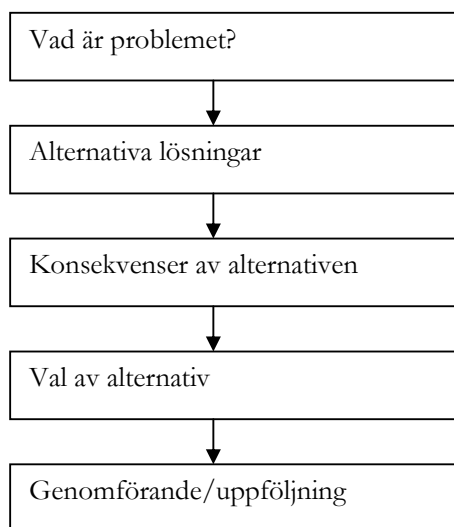
De flesta modellerna för beslut fokuserar på mål som är kvantitativa och lätta att mäta som till exempel vinst och försäljningsmål. Men i vissa situationer måste även hänsyn tas till faktorer som är svåra att mäta i siffror. Trots att det är svårare att skapa en beslutsmodell för icke-kvantitativa beslut som kan gälla i alla situationer så återfinns samma grund till alla beslut som fattas (Krajewski & Ritzman, 2002). Beslutsfattandes grund ser ut som följer (Edlund m.fl. 1999).

Figur 6.3 Delar i beslutsprocessen

I den första delen identifieras det problem som finns inom organisationen som ska åtgärdas, därefter utarbetas de handlingsoptioner som beslutsfattaren kan välja emellan för att åtgärda problemet. När precisering av handlingsoptionerna sker så beaktas konsekvenserna av de olika metoderna för att komma tillrätta med problemet. Vid mål och uppföljning undersöks hur åtgärderna fungerar (Edlund m.fl. 1999).

De flesta modeller som finns för de grundläggande beslutsmekanismerna ser ut som den ovan även om de varierar något. Som ett alternativ för att förstå skeendet kan den här uppdelningen visas som är lite mer detaljerad.

Figur 6.4 Faser i en beslutsprocess (Busch, Johnsen & Vanebo, 1986)

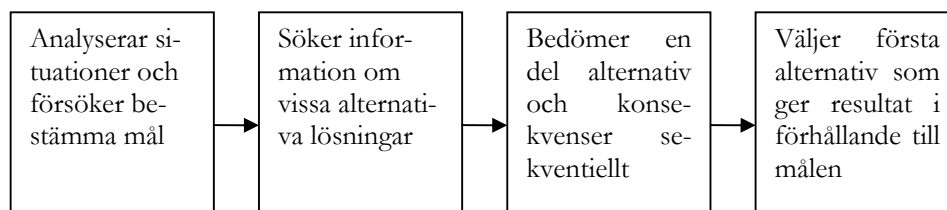
De olika faserna behöver inte ske i den ordningen som visas ovan men enligt Busch m.fl. (1986) förekommer de alltid under beslutets genomförande. Den första delen, att identifiera problemet är ofta svår. En av orsakerna är brister i kommunikationen, till exempel kanske inte de som beslutar får den information som behövs för att förstå orsakerna till problemet och en oenighet om vad det egentliga problemet är råder. Beslutsfattarna kan även vara dåligt informerade om förändringar i omgivningen vilket leder till att problemet upptäcks för sent för att kunna agera inom rimlig tid. Om en organisation inte klarar att definiera vilket problem de har så får de ofta svårigheter med att få ledningen att fungera.

Vad som kännetecknar de andra faserna är att de bara är ett fåtal alternativ och konsekvenser som beslutfattarna reflekterar kring. Ibland är det även så att de inte ser problemet förrän de har en lösning kring det. Organisationens målsättning påverkar alla de olika faserna eftersom de i sig visar på att åtgärder behöver göras. Vet en ledning att de behöver spara pengar så ser de över de möjligheter som finns till det och möjliga områden klarläggs på det sättet. Det gör att när mål formuleras för en organisation uppstår nya problem. Målen är också viktiga för att kunna utreda olika lösningar av problemet eftersom i de fall det inte finns klara riktlinjer för vad som ska göras kan man inte tolka konsekvenser av åtgärden

Det finns inom organisationsteorin tre huvudmodeller för hur beslut går till. Nedan följer en presentation av de tre.

6.1.1 Analytiska beslutsmodeller

En förutsättning inom de analytiska beslutsmodellerna är att målen är entydiga och klargjorda och därför finns möjlighet att analysera sig fram till en acceptabel lösning. Herbert Simon har utarbetat den mesta kända modellen där begreppet ”begränsad rationalitet” introducerades (Busch m.fl., 1986) Begreppet syftar på att människan sällan eller aldrig lyckas vara fullständigt rationell i sitt handlande. Oftast strävar personer efter att vara rationell men inte lyckas och därför de är endast begränsat rationella. Det innebär att beslutsmodellen ser ut som följer med utgångspunkt i den begränsade rationaliteten.

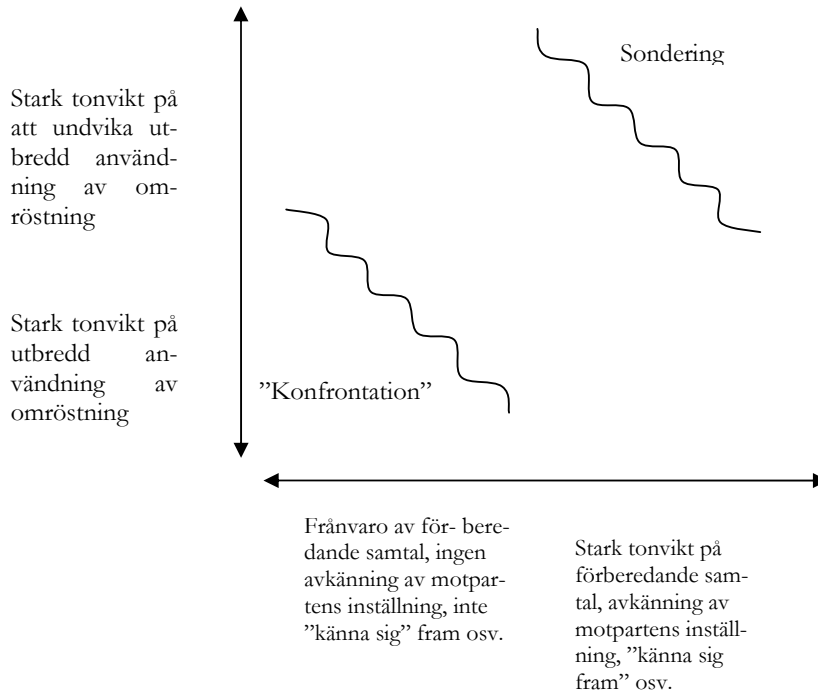

Figur 6.5 Människan som en begränsad rationell beslutfattare (Jacobsen & Thorsvik 2002).

Detta innebär att beslut fattas kring det beslut som gör en nöjd vilket kanske inte alltid är det bästa beslut som kan tas (Jacobsen & Thorsvik, 2002).

6.1.2 Politiska beslutsmodeller

Dessa utgår från att de som deltar i beslutet har olika mål vilket gör att situationen blir annorlunda jämfört med om det finns gemensamma mål inom gruppen. I de frågorna blir det ofta fråga om någon form av omröstning som föregås av koalitioner, taktiska spel och köpslag (Busch m.fl., 1986). En studie av Olsen (1972; i Busch m.fl., 1986) visar att det finns två situationer att skilja mellan här, konfrontation och sondering. I den första så läggs stor vikt vid omröstning medan vid sondering så försöker gruppen uppnå enighet. Vilken av formerna som väljs beror på organisationen och kan även bero på vilket beslut som skall fattas. Hur dessa frågor hanteras kan skapa stora effekter på organisationen eftersom inre konflikter kan uppstå när det blir vinnare och förlorare. Detta kan leda till hävdelsebehov hos enskilda grupper som kan hämma organisationens utveckling.

Figur 6.6 Kollektiva omröstningsprocedurer (enligt Johan P Olsen 1972, i Busch m.fl. 1986)

På grund av de skäl som nämnts ovan så väljer de flesta organisationer ofta en sonderingsteknik, då de vill arbeta fram acceptabla kompromisser. Det kan vara väldigt svårt och både resurs- och tidskrävande. Det gör att när snabba beslut behöver tas så måste organisationen acceptera nackdelarna med konfrontationsbesluten (Busch m.fl., 1986)

6.1.3 Slumpmodeller

Dessa modeller bygger på föreställningen att alla beslut inte fattas som rationella val. Det finns situationer när beslut inte fattas utifrån en systematisk analys och därför inte finns med i de två redan presenterade modeller som bygger på att beslut fattas utifrån en medveten analys (Busch m.fl., 1986). Enerud (1976, i Busch m.fl., 1986) listar fyra kriterier för att beskriva en sådan process

- 1 Oklar målsättning
- 2 Oklart samband mellan mål och verkningssmedel
- 3 Stort antal deltidsdeltagare
- 4 Många självstyrda beslutsfattare

Busch m.fl. (1986) anser att dessa kriterier är något som är karakteristisk för många offentliga verksamheter. Därför bör dessa modeller kunna ge insikt om hur beslut fattas, särskilt de av mindre vikt. Ett exempel på en sådan modell är Lindbloms beslutsmodell som beskrivs i artikeln *The science of "Muddling Through"* (1959, i Holmblad Brunsson, 2002).

Modellen utgår från hur beslutsfattare beter sig istället för hur de bör bete sig i samband med beslut. Artikeln behandlar beslutsfattare och tjänstemän i den offentliga förvaltningen. Utmärkande för den offentliga förvaltningen är att målen ofta är tydliga på ett övergripande plan men när det kommer till detaljer blir det svårare att komma överens. Det kan till exempel vara budget för de olika verksamheterna som finns. Detta leder till att de som ska fatta beslut inte har särskilt tydliga riktlinjer att utgå ifrån. Det märks när de olika målen ska prioriteras och de kanske är motstridiga.

Därför blir det naturligt att göra olika prioriteringar i de olika situationer som uppstår. I varje situation måste de välja vilka åtgärder som ska göras och hur de förhåller sig till de olika målen. Lindblom anser vidare att målen inte har något egenvärde utan det är vad som görs som har betydelse eftersom det är hur målen uppnås som är det som är viktigt egentligen. Därför kan det vara viktigare att komma överens om medlen än de egentliga målen. Lindblom förutsätter att målen inte är stabila då de förändras efter att resultat från tidigare beslut blir märkbara (Holmblad Brunsson, 2002).

Enligt Lindblom (1959 i Busch m.fl., 1986) är ett bra beslut i den offentliga sektorn att det blir accepterat, och processen dit ser ut som följer:

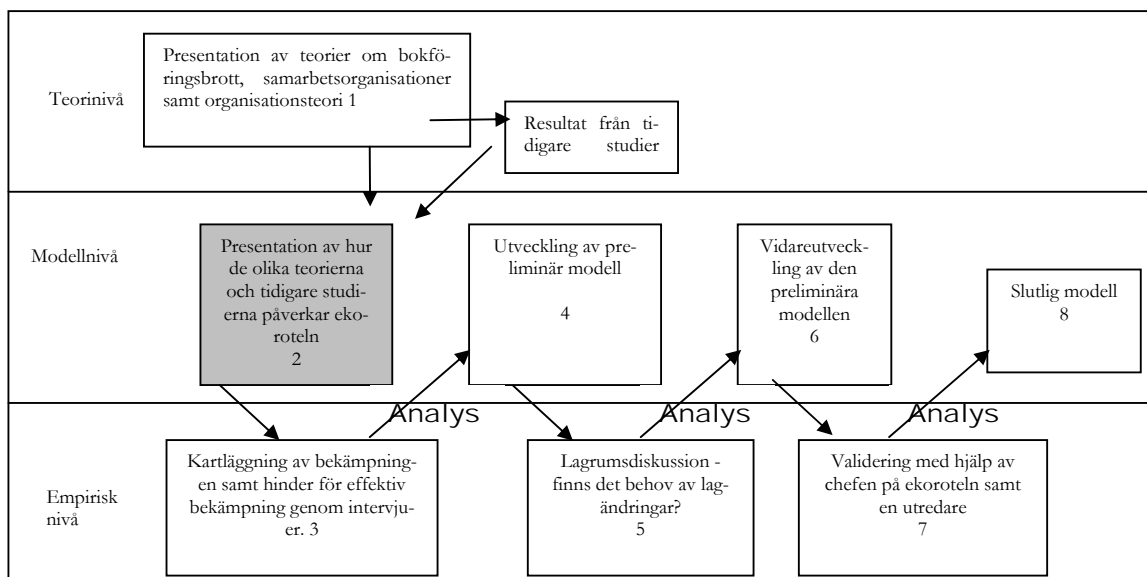
- 1 De kortsiktiga och närliggande är viktigare än att sätta igång djupgående förändringar.
- 2 Samordning genom försiktiga justeringar. Ingen satsning på stora omfördelningar utav resurser utan de olika intressegrupperna bevakar sina intressen.
- 3 De komplicerade besluten skjuts framåt i tiden och försöker på det sättet reducera risken genom att dela upp dem i mindre bitar så den enskildes risk minimeras. De minst riskfyllda besluten tas först.
- 4 Ofta ges ett symboliskt stöd till projekt och ärenden för att därigenom lugna opinionen utan att skapa förpliktelser.
- 5 Deltagarna tenderar till att förklara sig oskyldig eller gå till motangrepp när de blir ifrågasatta eller angripna.

Olsen (1972; i Busch m.fl., 1986) har också arbetat fram en beslutsmodell utifrån tanken om slumprocessen. Modellen kallas soptunnmodellen och bygger på tanken att ett beslut kan fattas när ett problem möter en acceptabel lösning. Beslutssituationer kan betraktas som just en soptunna som deltagarna kan kasta sina problem och lösningar i och när det möts så kan ett beslut fattas. De delar som ingår i Olsens modell är

- 1 Beslutsmöjligheter – de situationer där det är legitimt att fatta beslut exempelvis möten.
- 2 Problem - de problem som finns inom organisationen.
- 3 Lösningar – många av de anställda bär på lösningar till de problem, både erkända och inte erkända som finns inom organisationen.
- 4 Deltagare – de som deltar för med sig energi och kunskaper och känner till eventuella problem och lösningar.

6.2 Hur teorier om beslutsfattande påverkar vår modell

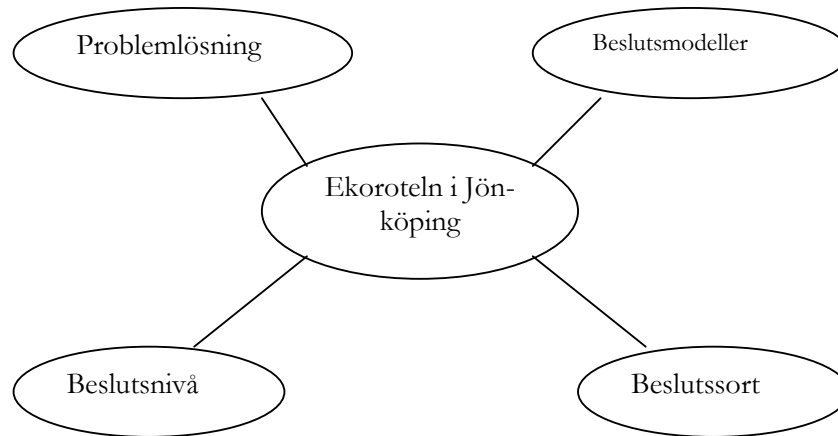
Här presenteras de faktorer i beslutsteorin som främst påverkar utvecklingen av vår modell

Figur 6.7 Modell över uppsatsen

Genom problemlösning kan beslut fattas och det är genom dem som målen för en organisation kan uppfyllas. Som hjälp vid beslutsfattande finns olika modeller för att kunna strukturera upp processen och utifrån det lösa problemet på bästa sätt. Eftersom alla beslut fattas av människor inom organisationen påverkas besluten även av deras personligheter. Då beslut fattas utifrån olika behov kommer även tillvägagångssättet att påverkas utav det. Vid beslut av de övergripande målen i en organisation så används metoder som kräver systematisk analys som den analytiska eller politiska beslutsmodellen medan ett beslut som fattas varje dag oftast tas genom en slumpmodell. Slumpmodeller är även något som är karakteristiskt för många offentliga verksamheter särskilt i samband med mindre viktiga beslut och vi har därför skäl att tro att det är så många beslut fattas vid ekoroteln.

Vår modell kring förbättringsåtgärder för ekoroteln påverkas av olika faktorer kring beslutfattande. Nedan visas de faktor, vilka även har beskrivits ovan som har effekt på den modell som vi kommer att skapa, delar av dessa kommer endast att vara en del av den analys som leder fram till modellen.

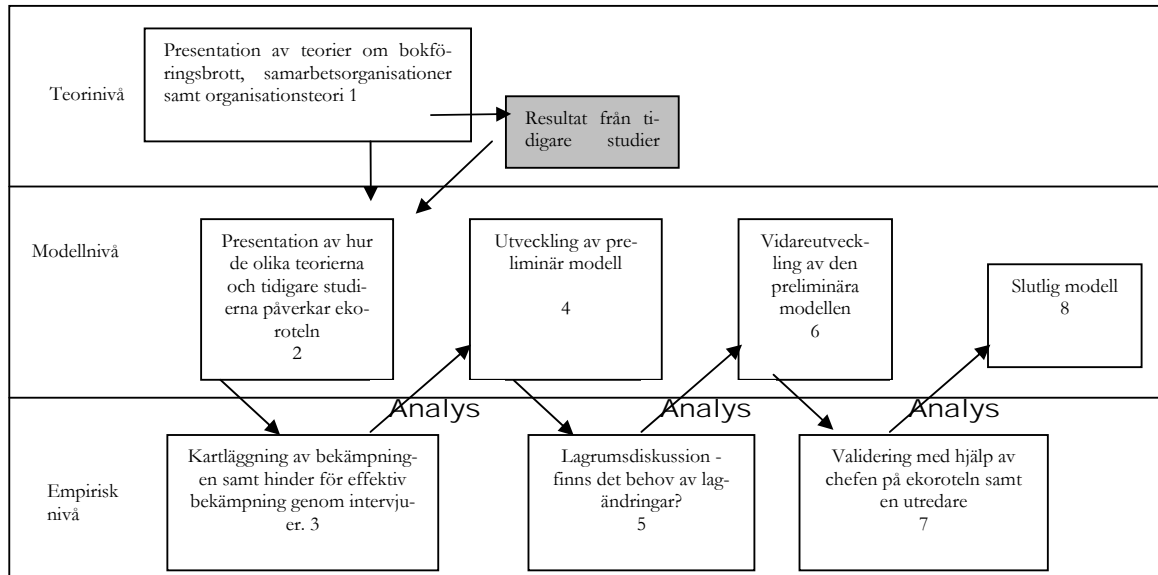

Figur 6.8 Faktorer kring beslut som påverkar ekoroteln i Jönköping

7 Tidigare studier

Genom att läsa tidigare studier har vi skapat hos en bild av den forskning som har bedrivits, här vill vi presentera de studier som har varit grunden till vår förståelse för problematiken kring området

Figur 7.1 Modell över uppsatsen

I samband med att regeringen 1995 beslutade om en strategi för samhällets samlade åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten konstaterades också att det fanns ett behov av ökad forskning på området. De ansåg att samhällets kunskapsnivå måste höjas och i samband med det tillsattes en särskild utredare som skulle se över forskningen. Syftet var att se över behovet och komma med konkreta förslag om hur forskningen kan organiseras för att kunna tillgodose samhällets behov av kunskaper när det gäller att effektivisera samhällets insatser. I undersökningen framkom att ekonomisk brottslighet var ett försummat område vid landets universitet och högskolor. Slutsatsen blev att det var angeläget att få igång en långsiktig kunskapsutveckling (SOU 1996:84).

Tidigare hade det bedrivits viss forskning på området men istället för att kunna betraktas som en samlad svensk ekobrottsforskning var det några enskilda forskare som engagerade sig för specifika områden (Korsell, 2004).

Forskning inom kriminologi började bedrivas redan på 1800-talet men det dröjde ända till 70-talet innan den första forskaren började intressera sig för området (BRÅ 1989). Som vi tidigare nämnt så fanns det ingen omfattande samlad forskning innan 90-talets mitt men efter statens framtagning av en strategi mot ekonomisk brottslighet har förändringar skett. Brottsförebyggande rådet satsade 26 miljoner på stöd till forskningen (Korsell, 2004).

Eftersom ekonomisk brottslighet kan förekomma i så många former så är även forskningen varierande och omfattar många områden. Som vi har nämnt tidigare är den vanligaste formen bokföringsbrott. Trots detta är det svårt att finna forskning på områden då det är ett låg prioriterat brott (Korsell, 2003b).

Trots allt finns viss forskning på området bland annat Lars Emanuelsson Korsell doktorsavhandling från 2003b, Bokföringsbrott - en studie i selektion. Dessutom har flera uppsatser från både Jönköping och andra högskolor diskuterat frågor kring bokföringsbrott. Till

exempel har Andersson och Ling vid Handelshögskolan i Göteborg studerat om det är okunskap som orsakar bokföringsbrott då det ofta är personer utan högre utbildning som begår dem. Deras slutsats är att det finns en bristande förståelse för bokföringsskyldigheten och detta är ofta orsaken till att brotten begås. Vidare anser de att det finns ett behov av att kartlägga hur kontrollorganens tillvägagångssätt för att upptäcka brotten fungerar. Det tidigare studierna vi ska behandla i uppsatsen är de följande:

Tabell 7.1 Tidigare studier

Titel	Syfte	Metod	Slutsats
Bokföringsbrott- ett resultat av okunskap	Klargöra huruvida näringsidkare och företrädare för verksamheter har tillräcklig kunskap om redovisning och förståelse av bokföringsskyldigheten	Studie av domar	Ofta beror bokföringsbrott på okunskap och det är de mindre företagen med företagsledare utan högre utbildning som missgynnas av systemet
Bokföringsbrott- studie i selektion	Klargöra huruvida kontrollorganet selekterar fram vissa typer och ekobrott och hur detta sker inom bokföringsbrott	Studie av domar	Det sker en omfattande selektion av anmälningar som lämnas till polisen och de som selekteras fram är oftast brott inom mindre företag med företagsledare som saknar högre utbildning.
Revisorns anmälningsplikt- ett bristfälligt verktyg i kampen mot ekonomisk brottslighet	Hur lagen om anmälningsplikt fungerar och ifall det finns brister med den som kan förbättras.	Intervjuer, modellkonstruktion och uppföljning.	Det finns brister med lagen om anmälningsplikt idag. Bland annat att det är svårt att komma åt de stora brotten då de begångna felen får rätas innan revisorn lämnar sin anmälan.
I finansvärldens bakre regioner	Ökade sociologiska kunskap om finansiella offshore marknader och dess relation till ekonomisk brottslighet	Fallstudie	Tre orsaker till att personer begår ekonomiska brott: ”behov och girighet”, ”rädsla för att falla” och ”slå (beating) mot systemet”.

7.1 Bokföringsbrott- ett resultat av okunskap

Av Lisa Andersson och Samuel Ling, Kandidatuppsats vid Göteborgs Universitet, 2004

Författarna drar slutsatsen av sin studie att de flesta som begår brott är medvetna om bokföringsskyldigheten men inte har en tillräcklig förståelse för bokföringen. Bokföringsbrotten är ofta enkla och beror på en felaktig förståelse av innebörden i bokföringsskyldigheten och vad som ska vara med i redovisningen. Ofta brister företagsledarna i sitt ansvar då de inte är medvetna om eller saknar kunskaper om hur deras skyldigheter ser ut. De är till exempel ansvariga om de inte upptäcker fel som finns i bokföringen även om de har anlitat någon annan att upprätta den, författarna anser att det är ett för strängt krav med tanke på att det inte finns några krav på redovisningskunskaper för att bilda företag idag. Eftersom ägarna i mindre företag ofta bedriver verksamheten själva och inte har så stor möjlighet att kontrollera redovisningen själva så behövs mer kunskaper inom redovisning för att kunna undvika brotten.

Samtidigt pekar författarna på att det är kontrollorganens granskning som avgör huruvida brotten upptäcks eller inte, de menar att lönsamma företag med fungerande internkontroll inte utsätts för granskning från kontrollorganen. Det kan innebära att kunskapen om bokföringsbrotten inte är representativ för all brottslighet.

I uppsatsen kommer författarna fram till att bokföringsbrott oftast begås i mindre företag, vanligtvis i enskilda firmor och mindre aktiebolag. Författarna anser att detta kan vara ett resultat av huvudsakskriteriets utformning som leder till en missgynning av mindre företag då deras felaktigheter får en omfattning av den totala verksamheten när företaget ska bedömas. Detta ger en möjlighet för större företag att hålla brottet på en låg nivå och samtidigt sätta i system ge felaktiga uppgifter i sin bokföring.

Vidare säger de att bokföringsbrott kan användas för att dölja andra brott. Eftersom bokföringen kan användas för att undanhålla information kring andra brott så kan bevisen med hjälp av felaktig bokföring undanröjas och på så sätt kan gärningsmannen undgå hårdare straff.

7.2 Bokföringsbrott - en studie i selektion

Lars Emanuelsson Korsell, doktorsavhandling vid Stockholms universitet, 2003b

Studien visar att så många som 72 procent av konkursförvaltarens och 50 procent av skattemyndighetens anmälningar selekteras bort. Att det är färre av anmälningarna som kommer in från skattemyndigheten som inte sällas bort är beror på att deras utredningar har ett bättre underlag, vilket gör att de blir lättare att driva. Utredningar från skattemyndigheten skrivs oftare av i ett senare skede då de är svårare att avfärda och de har en högre andel preskriberade anmälningar än de som kommer in från förvaltarna. Polisen och åklagaren lägger ner mer tid på anmälningar från skattemyndigheten då de ses som nyttigare att arbeta med. Det är sällan som förundersökningar utvidgas. Det är inte så vanligt att med förundersökningsbegränsningar som kan tros med tanke på detta men det är vanligare med diskretionära metoder som begränsar dem. Som till exempel att ärenden skrivs av på lösa grunder. En grupp som prioriteras är återfalls förbrytare.

Undersökningen visar att det är oftast är mindre företag med små resurser, där det sällan finns några anställda utöver ägaren och medhjälpande familj som selekteras fram av kontrollorganen. Av de domar som Korsell har granskat så finns det inte i ett enda företag med ett betydande antal anställda. Företagen har vidare en låg omsättning, i hela 37 procent av domarna hade företagen en omsättning på mindre än en halv miljon. Eftersom enmansföretag generellt sett är hantverkare och köpmän, vilka ofta saknar högre utbildning dras slutsatsen att det är en lågutbildade grupp som sällas fram.

I domar från 1998 och 1999 förekommer det mest fällande domar mot företag inom bygg och anläggning, försäljning och restaurang branscherna. Detta är även de branscher som drabbades mest av konkurser under denna period. Vilket stämmer bra överens med att konkursförvaltare är de som anmäler flest bokföringsbrott. Därav finns ett samband mellan bokföringsbrott och konkurser och en bransch drabbad får ofta en hög förekomst av båda. Det finns vissa undantag från detta, oftast rör det sig då om branscher med höga etableringsströsklar och resursstarka företagare. Oftast i dessa branscher är det svårt att upptäcka de eventuella brotten då det inte är av samma sort som de som kontrollsystemen har lätt att spåra upp.

Korsell anser att eftersom kontrollsystemet har utvecklats till att selekterar fram tydliga och enkla bokföringsbrott finns det ett samband till branscher med små och resurssvaga företag.

Få av brotten har resulterat i fängelse, endast 22 procent resten fick villkorlig dom med böter.

I de fall det blir en fällande dom är det enkla och klara fall av bokföringsbrott, ofta har det förekommit en underlåtenhet att bokföra innan konkursen till exempel på grund av att företagaren inte längre har haft råd att anlita hjälp. Enbart i 17 procent av domarna har det funnits ett illojalt syfte med den felaktiga bokföringen. Illojalt syfte innebär att bokföringsbrottet är ett led av annan brottslighet. Förklaringar till att det är så är enligt Korsell är en negativ selektion av anmälningarna och en begränsning av utredningarna.

7.3 Revisorns anmälningsplikt – Ett bristfälligt verktyg i kampen mot ekonomisk brottslighet

Av Martin Harbäck och Malin Nilsson, magisteruppsats vid Högskolan i Jönköping, 2004

Uppsatsen syftar till att utreda hur lagen om revisorns anmälningsplikt tillämpas och kunna identifiera brister i den. Lagen är relativt ny och trädde i kraft i januari 1999. Lagen uppfattas positivt eftersom ekobrott kan upptäckas tidigt och komma till åklagarens kännedom. De personerna som har deltagit i studien är dock oeniga om huruvida lagen har någon faktisk effekt på den ekonomiska brottsligheten då revisorsorganisationerna anser att den inte kommer åt de stora ekobrotten.

Andra brister som finns med lagen är att revisorn har svårt att identifiera brott, att företagen när som helst får avsätta sin revisor och att det saknas motivation från revisorn att anmäla brott. Därför föreslås att lagstiftningen förändras så att revisorn inte behöver förlora sin klient efter anmälan för att minska effekten av den största motiverande faktorn.

Författarna nämner vidare att antalet anmälningar inte är det fullständiga måttet på lagens effektivt eftersom företagen har rätt att korrigera redovisningen och på så sätt undanröja effekterna av brottet och denna möjlighet kan antas utnyttjas av de flesta. De föreslår att rättelsen borde enbart kunna få användas av de företag som av okunskap begår brott. Ett skäl till det är att möjligheten kan missbrukas av ohederliga företag. Vidare anser de att lagens förebyggande effekt försvinner om företagen är medvetna om möjligheten till rättelse.

Eftersom lagstiftningen gör det möjligt för företagen att avsätta sin revisor när som helst och i de fallen väger revisorns tystnadsplikt tyngre än anmälningsplikten gör att de ohederliga företagen kan missbruka sina rättigheter. Det gör att lagens utformning idag försvårar bekämpningen av brott i de företag som har krav om revisor.

7.4 I finansvärdens bakre regioner

Av Oskar Engdahl, doktorsavhandling vid Göteborgs Universitet, 2002

Denna avhandling berör en annan sorts ekonomisk brottslighet än den vi behandlar i vår uppsats och därigenom är inte själva behandlingen av brottsligheten särskilt intressant för att öka förståelsen för bokföringsbrott. Däremot har Engdahl på ett intressant sätt berört

frågan vem som begår ekonomiska brott. Därför följer här en sammanfattning kring det området.

7.4.1 Människan bakom brottet

Då pengar och rätt är involverad så uppkommer frågor kring ekonomisk brottslighet. Hurvida det uppstår beror på hur de inblandade personerna agerar, vilket är påverkas av hur de värderar rättsläget och egenvärdet av pengarna. Ekonomisk brottslighet uppstår då begäret efter pengar är större än önskan att uppfylla lagar.

I forskningen kring ekonomisk brottslighet så diskuteras tre olika motiv till brotten, som skiljer sig åt i flera avseenden, det är ”behov och girighet”, ”rädsla för att falla” och ”slå (beating) mot systemet”.

I ”rädslan för att falla” ingår problematiken kring en persons behov av bekräftelse i sitt sociala sammanhang. Rädslan att förlora sin plats kan då leda till att personen begår brott för att kunna behålla det erkännande och delaktighet i gemenskapen som han har uppnått. Motivet här är att behålla något som redan uppnåtts men även att vilja ha mer utan att för den skull va rädd att förlora något. Något som ofta benämns som viljan ”att bli en vinnare”

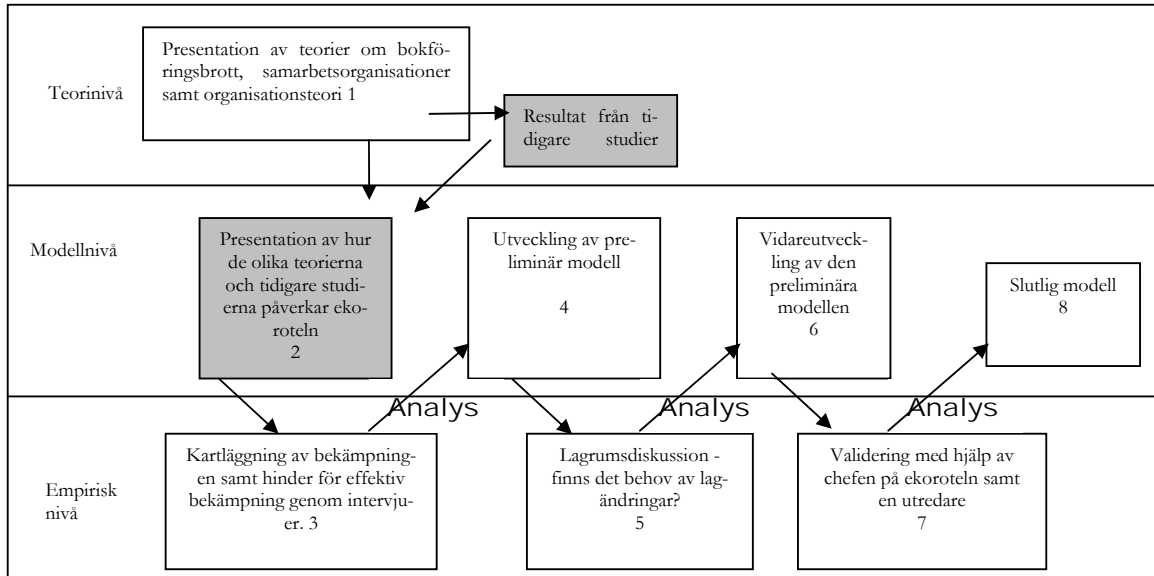
När det handlar om ”behov och girighet” så kan det å ena sidan handla om en situation där behovet att begå brottet beror på att personen inte har tillräckliga ekonomiska resurser för att klara sig men det kan även vara en situation där personen inte kan få nog av njutningen det innebär att komma åt mer resurser även om det inte finns något direkt behov att tillfredsställa.

I det tredje fallet, ”slå mot systemet”, kan det handla om olika situationer som att personen vill uppnå en viss livsstil oavsett det sociala sammanhanget och därför av gör det lätt för sig och undviker att utföra de krav som lagen satt. Det kan även vara att han vill att han vill hindra systemet eller uppnå spänning.

Vanligt inom ekobrottsforskningen är att rikta intresse mot andra motiv än de som primärt intressanta för att därigenom nå fram till det bakomliggande motivet. Detta eftersom frågan är så komplex och olika motiv bygger på varandra. Motiven relateras till varandra och i kombination med varandra leder de fram till brottsmotiven. Ofta rättfärdigar brottslingen sina handlingar med motiv för att få förståelse av sig själv och andra för sitt beteende

7.5 Studiernas inverkan på vår modell

Här presenteras de faktorer i de tidigare studierna kring bokföringsbrott och ekonomisk brottslighet och hur de påverkar utvecklingen av vår modell. Först presenteras viktiga faktorer som har berörts i de olika faktorer och därefter följer en diskussion som leder fram till att en sammanfattning över hur de tidigare studierna påverkar vår modell.

Figur 7.2 Modell över uppsatsen

Den ekonomiska brottslingen

Tabell 7.2 Vem begår brottet?

Studie	Vem begår brottet?
Andersson & Ling	Småföretagare med bristande kunskaper i bokföring. Brotten begås på grund av bristande resurser i ekonomiskt dåliga tider.
Korsell	Småföretagare i specifika branscher begår bokföringsbrotten
Engdahl	Det finns tre olika typer som begår brotten när viljan att ha pengar blir större än viljan att följa lagen. De tre typerna är ”behov & girighet”, ”rädslan för att falla” och ”slå mot systemet”
Harbäck & Nilsson	Studien visar att i företag med revisor så begås vissa brott på grund

Orsaker till att främst småföretag döms för bokföringsbrott

Tabell 7.3 Vad beror brottslingen i statistiken på?

Studie	Vad beror brottslingen i statistiken på?
Andersson & Ling	Eftersom huvudsaksprincipen är viktig gör det att små fel kan få större konsekvens för små företag än för stora och därigenom döms de lättare.
Korsell	Kontrollorganens system är utformade på ett sådant sätt att de har lättare för att upptäcka brott inom små företag.
Harbäck & Nilsson	I fråga om anmälningar som kommer in saknas viss brottslighet som har skett på grund av att ändringar får ske efter att revisorn har upptäckt brottet.
Engdahl	

Kontrollorganens granskning

Tabell 7.4 Fungerar kontrollorganens granskning

Studie	Fungerar kontrollorganens granskning
Andersson & Ling	Kontrollorganen kommer endast i kontakt med företag som har hamnat i ekonomiska svårigheter och inte har en fungerande internkontroll, därför kan en företagare begå bokföringsbrott utan upptäckt så länge han har en god ekonomi
Korsell	De flesta brotten uppdagas i samband med att företag går i konkurs. De är främst konkursförvaltare och skattemyndigheten som anmäler brott i samband med detta.
Harbäck & Nilsson	Eftersom företag får göra ändringar efter att brott har begåtts gör det att anmälningar av brott som har begåtts avsiktligt inte kommer fram även om det är en fördel i fråga om brott som begås på grund av okunskap
Engdahl	

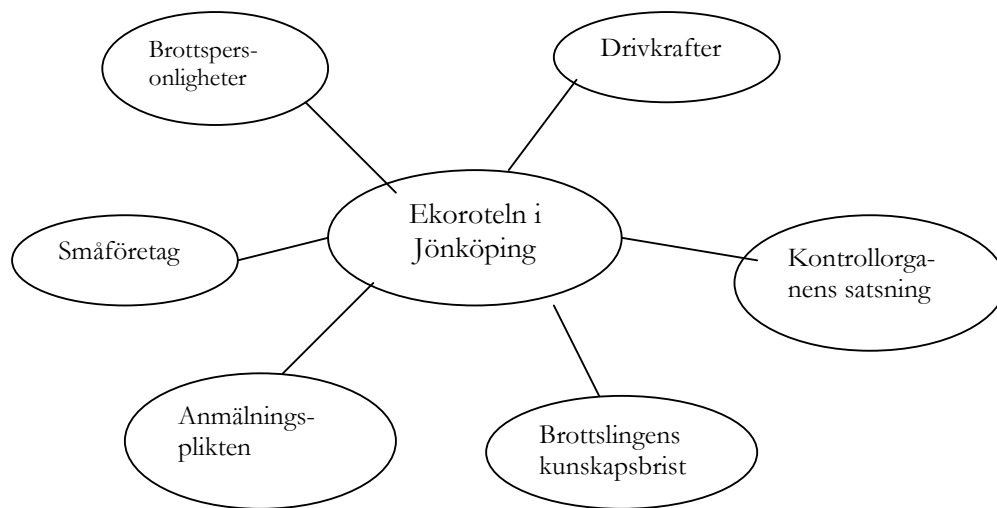
Med dessa sammanfattande tabeller vill vi visa vilka frågor utifrån de tidigare studier vi kommer att beakta när vi genomför vår empiriska undersökning. Studierna av domar visar att det vanligaste är att en mindre firma begår brott i samband med ekonomiska svårighe-

ter. Det motsvara det Engdahl talar om som ”rädslan att falla” och ”behov och girighet”. Dock finns aspekter som inte tas upp från båda dessa men ”slå mot systemet” är en orsak som inte kommer fram i dessa studier. Vid beaktande av de tre studierna tillsammans märks det att det svenska kontrollsystemet inte lyckas fånga de brottslingar som har andra drivkrafter än att komma ur ekonomiska svårigheter och rädda sin verksamhet. Att personer begår bokföringsbrott borde även det omfattas av de tre olika aspekterna som Engdahl nämner. I Andersson & Ling och Korsells studier nämns att kontrollorganens uppbyggnad påverkar vilka som döms för bokföringsbrott.

Enligt Andersson & Lings studie är den främsta orsaken till bokföringsbrott bristande kunskaper och dessa brott begås främst av enskilda näringsidkare och mindre aktiebolag. Då den enskilda näringsidkaren inte har något krav om revision bör vi diskutera hur ett eventuellt införande av revision i dessa verksamheter skulle påverka dem. Lagen om revisorns anmälningsskyldighet gör att innan revisorn anmäler brottet har företaget som begått det rätt att ändra sin redovisning så den blir korrekt. Det gör att de som avsiktligt begår brott trots allt inte får något straff eftersom det är ett lagligt sätt att ta bort den brottsliga handlingen när ett kontrollorgan har upptäckt den. Även att det finns brister med anmälningsskyldigheten som har diskuterats i Harbäck och Nilssons studie bör vi även beakta hur en sådan möjlighet skulle påverka polisens arbete. Då de flesta brotten enligt Andersson & Ling beror på okunskap så bör de kanske inte belasta polisens ekorotel utan istället kunna hanteras vid en revision av de mindre företagen. Denna revision skulle i sådana fall eventuellt kunna leda till att många företagare skaffar den kunskap som är nödvändig för att undvika att hamna i en sådan situation.

Då både Andersson & Ling och Korsell menar att kontrollorganen har problem med att komma åt de bokföringsbrott som inte sker i samband med ekonomiska svårigheter är det av yttersta vikt att utarbeta alternativa metoder som gör att även dessa brott kan upptäckas. Båda dessa studier visar på att det system som finns idag missgynnar mindre företag med företagsledare utan högre utbildning.

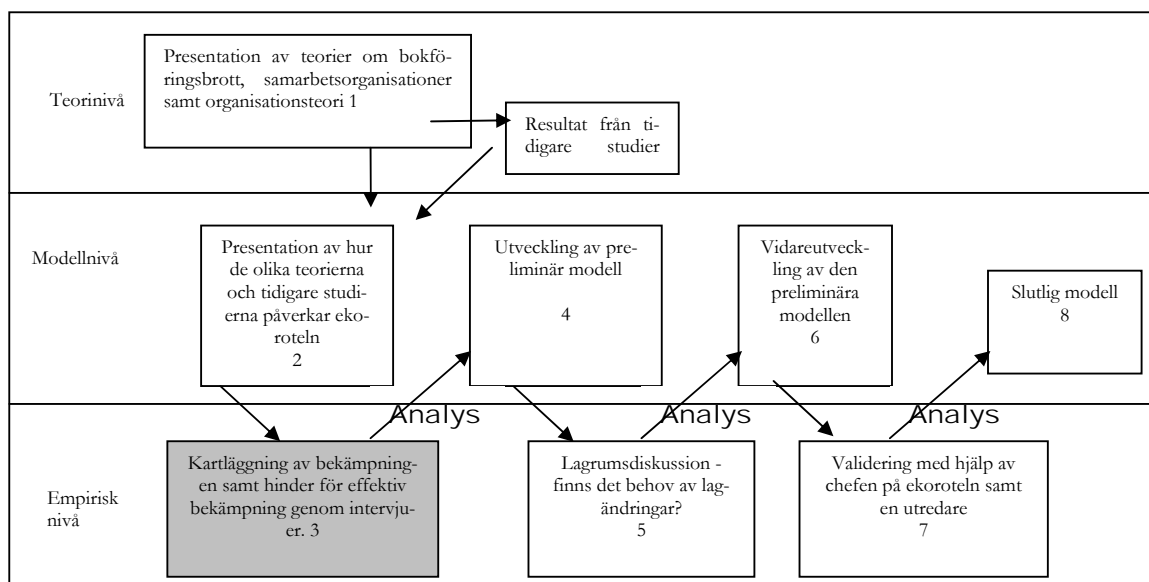
Vår modell kring förbättringsåtgärder för ekoroteln påverkas av den struktur som finns för bekämpning av bokföringsbrott i Sverige idag. Nedan visas de faktorer, vilka även har beskrivits ovan som har effekt på den modell som vi kommer att skapa, delar av dessa kommer endast att vara en del av den analys som leder fram till modellen.

Figur 7.3 Tidigare studiers påverkan på ekoroteln i Jönköping

8 Empiri

Här kommer vi presentera de intervjuer vi har genomfört för att kartlägga dagens bokföringsbrottsbekämpning och utifrån det utveckla en modell för att arbetet ska kunna bedrivas effektivare. Först presenteras den åklagare i Linköping som är ansvarig för samordningen av den operativa delen av Sameb vilket följs av en skatterevisor i Jönköping, skatterevisorerna är en av de grupper som upptäcker flest bokföringsbrott. Därefter kommer polisens arbete med bokföringsbrott och dess organisation.

Figur 8.1 Modell över uppsatsen

8.1 Åklagaren, Samebs samordnare för den operativa delen

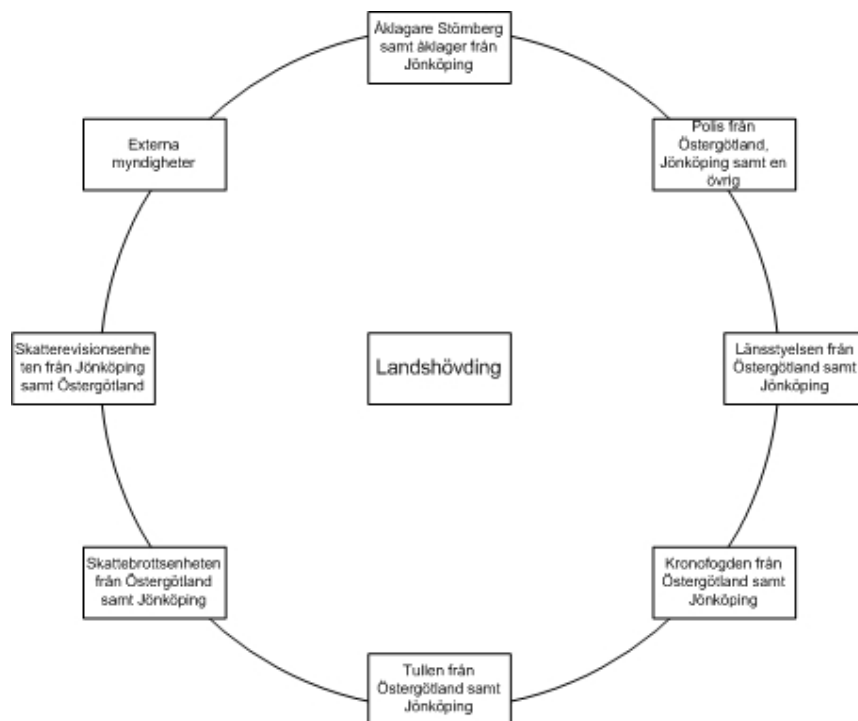
Sameb är en viktig del för ekobrottsbekämpningen idag, för att förstå hur dess verksamhet påverkar ekorotelns arbete intervjuade vi samordnaren för den operativa delen, den del av verksamheten som påverkar utredarna vid ekoroteln dagliga verksamhet.

Jonas Strömberg arbetar som åklagare i Linköping och ansvarar för samordningen av den operativa verksamheten av Sameb. Strömberg gick på 80-talet en ekobrottsutbildning, men ekobrott blev sedan bara en del av hans arbetsuppgifter. De senaste åren har däremot hans arbete bestått av främst ekobrott och arbetsmiljöbrott.

8.1.1 Bekämpningens struktur

Sameb bedrivs i Östergötland och Jönköping som ett länsöverskridande samarbete vilket fungerar bra enligt Strömberg, han säger att undantag kan göras från regel om länsvis samverkan om det finns skäl för det. Eftersom flera av de inblandade myndigheterna är aktiva inom ett större område än länsgränsen, till exempel så tillhör både Östergötlands och Jönköpings län skatteverkets geografiska område, anser Strömberg att det är positivt att även Sameb är verksam över länsgränsen. Östergötland har dessutom en Landshövding som är väldigt engagerad i frågan vilket är en tillgång för hela området. Strömberg upplever att Sameb påverkar ekobrottsbekämpningen positivt och gör den mer effektivt i och med att de olika myndigheterna får del av varandras kunskap. Enligt Strömberg är samarbetet nöd-

vändigt för att kunna bedriva ett effektivt arbete med att bekämpa den ekonomiska brottsligheten vilket han menar inte skulle kunna göras utan det utbyte som sker mellan de olika aktörerna som är delaktiga

Figur 8.2 De som ingår i SAMEB jönköping/östergötland

I det operativa arbetet så deltar förutom Strömberg en åklagare från Jönköping, en polis från vardera Jönköping och Östergötland och ytterligare en polis som sköter det praktiska runtomkring som kallelser och protokollföring. Deltar gör även en person från vardera länsstyrelse och en person från var och en av de följande myndigheterna, kronofogden, tullen, skattebrottsenheten och skatterevisionsenheten. I de fall det behövs extra kompetens kan även personer från andra myndigheter delta som till exempel Strömberg anser inte att sekretesslagstiftning begränsar samverkan, han är medveten om att frågan har diskuterats men håller inte med om att det hämmar det operativa arbetet som sker i Östergötland och Jönköpings län. Däremot anser Strömberg att samarbetet skulle kunna underlättas och polisen som idag är den stora proppen i sammanhanget kunna avlastas om skattebrottsutredarna fick utökade befogenheter. Strömberg tycker att skattebrottsutredarna ska få möjlighet att vidta enklare åtgärder och genomföra beslag, vidare behöver deras uppgifter och befogenheter bli tydligare. Strömberg berättar att det nu finns ett förslag vilket innebär att när skattebrottsutredarna ska hämta in information och det krävs en husrannsakan så ska enligt förslaget inte poliserna behöva delta i framtiden utan att det administreras och genomförs av skattebrottsutredarna utan inblandning från polisens sida.

försäkringskassan.

Resurserna som de olika myndigheterna har för att bekämpa ekonomisk brottslighet påverkar vilka resurser Sameb har eftersom det är de enskilda myndigheterna som styr det. Under mitten av 90-talet så hade poliserna goda resurser men sen dess har de minskat. Ström-

berg kan nu se ett trendbrott och att det åter har börjat satsas vilket är tydligast vid ekoroteln i Linköping. Från skatteverket sida har det hela tiden varit en tydlig satsning på den ekonomiska brottsligheten och de är väldigt engagerade. Strömberg upplever att åklagarsidan klarar att hantera sin uppgift i dagsläget men menar på att om ekorotelns nysatsning slår väl ut kommer åklagarna att få problem att hinna med.

Strömberg anser att arbetet med bekämpningen av den ekonomiska brottsligheten måste bedrivas med mer förebyggande åtgärder och att det ska finnas klarare direktiv från politiskt håll. De måste inse att de inte bara kan utreda och lagstifta utan även måste arbeta förebyggande med frågorna anser han.

Strömberg ser utredningarna kring bokföringsbrott som ett schablonarbete för polisen och menar att det sköts efter en mall som fungerar bra, han tror att den mallen skulle kunna gå att utveckla något. Han menar att i de fall då de ser att bokföringsbrotten döljer något annat brott så lämnas det andra ofta utan åtgärd eftersom det skulle vara för tidskrävande att utreda det och det är ofta svårt att lagföra företagaren för det. Lagföringen av bokföringsbrott är enklare och genom att fokusera på dem uppnås en dom. På det sättet kan man även identifiera återfallsförbrytare och därigenom sätta in mer resurser för att komma åt dem. Det här sättet anser Strömberg vara det mest effektiva sättet att bedriva ekobrottsbekämpning även om alla misstankar inte utreds.

Strömberg anser inte att de metoder som används idag gör att främst småföretagare döms för bokföringsbrott, Strömberg tror inte att det stämmer men kan inte med säkerhet säga att det är så.

En utmaning för ekobrottsbekämpningen, främst från polisen sida, är att återfå den stora kompetens och erfarenhet som har tidigare funnits. De senaste åren har flera pensionsavgångar skett och mycket kunskap har förlorats. Även om kompetensen finns kvar inom Sameb då de kompletterar varandra så är det nödvändigt att återfå nivån inom polisen. Strömberg anser att genom att låta unga oerfarna utredare sköta bokföringsbrotten då det är en bra grund för hela området kan de utvecklas fortast. I de fall det behövs kan de olika myndigheterna inom Sameb gå samman för att lösa särskilda fall då det behövs kompetens för att komplettera varandra och det anordnas även utbildningar för att kunskap ska kunna utväxlas. Strömberg berättar vidare att de även tar del av EBMs utbildningar för att kunna vidareutvecklas.

8.2 Skatteverket

Eftersom de allra flesta bokföringsbrott upptäcks genom Skatteverkets skatterevisioner så intervjuade vi en skatterevisor kallad Bertil Bengtsson som genom sitt arbete anmäler bokföringsbrott och därigenom deltar i bekämpningen av bokföringsbrott.

Bertil Bengtsson arbetar som skatterevisor vid Skatteverket i Jönköping. Han arbetar med revision hos företag, vilket innebär mycket förgranskning då de stämmer av de uppgifter de har fått mot deras register. I de fall det uppstår en misstanke om brott lämnas uppgifterna till en samordnade person i Linköping som vidarebefordrar dem till åklagaren. När det inte finns någon misstanke om brott blir det en samverkansrevision vid företaget vilket är den vanliga skatterevisionen. I Jönköping är det ungefär tio personer som arbetar med de här uppgifterna. För att arbeta som skatterevisor måste personen ha genomgått en grundläggande utbildning som ges inom skatteverket för att bli skatterevisor och de får dessutom kontinuerligt vidareutbildning internt till exempel om nyheter kring bokföring. Den kunskap som finns inom skatterevisionen är tillräcklig enligt Bengtsson. Dessutom finns skat-

tebrottsenheten där fem personer jobbar, de utreder skattebrott som en del av den förundersökning som åklagaren har beslutat om.

8.2.1 Bekämpningens struktur

Det vanliga är att en misstanke om brott kommer vid den ordinarie granskningen, via anonyma anmälningar eller från åklagaren som fått en anmälan från något annat håll. I de fall de uppstår misstanke om brott vid skatterevision så anmäls det till åklagaren som tar beslut om att inleda förundersökning. Anmälningar till åklagaren sker redan vid en låg misstanke om brott eftersom det finns en lagreglerad skyldighet att anmäla så fort det finns skäl att tro att brott har begåtts. När skatterevisorn fattar misstankar lämnar han över ett förslag om anmälan till en samordnare vid skatteverket i Linköping som sedan vidarebefordrar den till den aktuella åklagaren. Bokföringsbrott är det vanligaste brottet som anmäls från skatteverket sida.

Samarbetet efter att anmälan har skett och eventuell förundersökningar har inletts är väldigt begränsat men i vissa fall förekommer det att skatterevisorn håller en föredragning för åklagaren. I de fall där skatterevisionen inte har skett så kan den göras parallellt med förundersökningen men är inte en del av brottsutredningen, i vilken skatterevisorererna aldrig har en aktiv roll. Den information som skatterevisorererna har vidarebefordras via rapporter och pm där det förklaras vad skatteverket tidigare har gjort.

I de fall som en skatterevision görs efter anmälning arbetar skatterevisorn på så sätt att de avgränsar sig och enbart riktar in sig mot det som det finns en anmälan om och granskar inte allt. Bengtsson upplever att det är främst små och medelstora företag som utreds och säger att det är ytterst sällsynt att stora företag är inblandade i bokföringsbrott. Han säger att han kan tänka sig att det är vanligast att ägarstyrda småföretag begår bokföringsbrott men har ingen säker uppgift på att det är så. Han tror att det skulle ha en positiv inverkan för enskilda näringsidkare att ha en revisor men menar på att det kan vara svårt att genomföra praktiskt då de kräver att mycket resurser läggs på det. Enligt Bengtsson kan vilket företag som helst bli utsatt för granskning och det är inte på något sätt beroende av hur väl företaget fungerar.

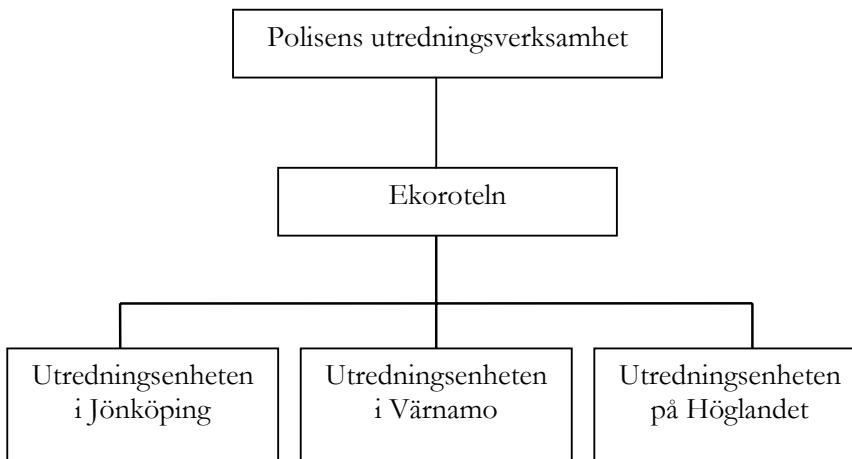
Bengtsson har inte reflekterat över huruvida det finns hinder eller inte i bokföringslagen när det gäller brottsbekämpning. Han upplever att de flesta företag sköter sig väldigt bra men säger samtidigt att det finns ett mörkertal kring brotten. Däremot upplever han att sekretesslagen hindrar ett effektivt samarbete mellan de olika myndigheterna eftersom de inte kan lämna och få information kring de olika fallen sinsemellan. Han anser att det skulle gå att uppnå positiva effekter om skatteverket kunde få delta i förundersökningar kring bokföringsbrott eftersom det besitter mycket kunskap om fallet när anmälningen sker men menar samtidigt att det vore svårt att genomföra praktiskt då rätts säkerhetsproblematik uppkommer. Dessutom är det viktigt att hålla skatteverkets normala verksamhet skilt från brottsutredningarna. Bengtsson anser att det fungerar bra idag då skatterevisorn deltar som en kontaktperson i utredningen som åklagaren kan kontakta för att få uppgifter om fallet, men han skulle gärna se att samarbetet utvecklades så den kunskapen som redan finns utnyttjas bättre.

8.3 Polisen

För att kunna utveckla en modell för hur polisen bättre ska kunna bekämpa bokföringsbrott utgår vi från det arbetet som idag bedrivs hos polisen. Därför intervjuade vi (2005-04-25) en utredare vid namnet K.G Johansson som har varit verksam i bekämpningen i snart 20 år, han deltar även i Samebs operativa del.

KG Johansson arbetar som ekobrottsutredare vid ekoroteln i Jönköping. Han har den traditionella polisutbildningen som kompletteras med en ekonomisk utbildning vid Polishögskolan. För att kunna arbeta som ekobrottsutredare, får han även kontinuerligt utbildning om nyheter och trender inom området. Vid ekoroteln utreds alla typer av ekonomisk brottslighet och även miljö och IT-relaterade brott. I dagsläget arbetar fem utredare på ekoroteln men den närmaste tiden kommer det utökas till sju stycken. På roteln finns även en rotelchef och fyra miljöbrottsutredare, varav tre sitter i Jönköping och den fjärde i Värnamo. Det finns även en ekonom samt en administratör anställd på roteln.

Arbetet med bekämpning av ekobrott är uppdelat på följande sätt vid polismyndigheten i Jönköpings län. Ekoroteln är en del av utredningsverksamheten vid myndigheten.

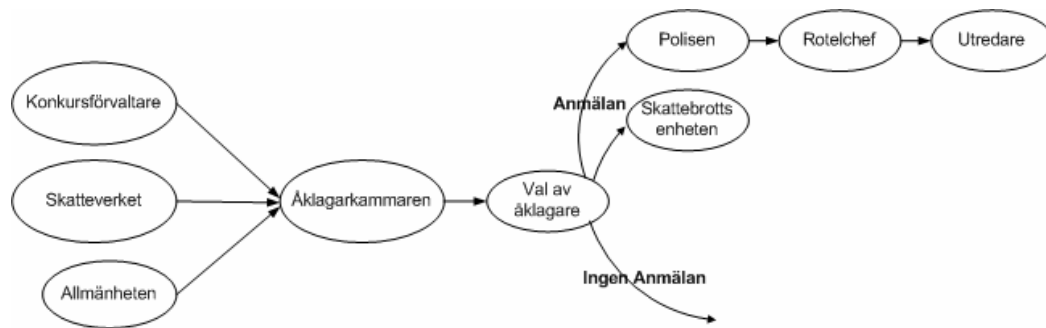

Figur 8.3 Ekorotelns organisation

8.4 Bekämpningens struktur

Eftersom polisen har varit underbemannade under en period så har de inte hunnit med de anmälningar som har kommit in men i och med nyrekryteringen av utredare tror Johansson att den situationen kommer att ändras så de kan utreda i den takt anmälningarna kommer in. Generellt anser Johansson att situationen har förändrats väldigt positivt sedan skattebrottsenheten kom till eftersom de ofta får de allra enklaste bokföringsbrotten och därigenom har kunnat avlasta ekorotelns. Vem av ekorotelns och polisen som får anmälningarna om bokföringsbrotten styrs av åklagaren men eftersom skattebrottsenheten inte har några polisära befogenheter så får de oftast fall som inte kräver några tvångsåtgärder.

Johansson uppskattar att anmälningar kring bokföringsbrotten i 99,9 procent av fallen kommer till åklagarkammaren och där sker en lottning om vilken åklagare som ska ha ärendet. Den åklagaren gör sedan bedömningen huruvida förundersökning ska inledas eller inte. Om så är fallet gör han sedan en hemställan om biträde hos antingen polisen eller skattebrottsenheten, när den går till polisen så hamnar den hos rotelchefen.

Figur 8.4 Hur utredningen når utredaren.

När ekoroteln får in ett ärende åklagarkammaren så finns vissa direktiv angivna i rapporten där åklagaren i princip talar om vad han vill ha gjort i utredningen. I fall det krävs att en ekonom gör en utredning i samband med utredningen görs denna först och sedan lämnar ekonomen ärendet vidare till utredaren. När Johansson får ett uppdrag så börjar han alltid med att läsa åklagarens direktiv då han anser att det är väldigt tidsbesparande eftersom han vet att åklagaren är väldigt insatt i förundersökningen och direktivet blir som en sammanfattning av vilka åtgärder som ska vidtas. Efter det begär Johansson direkt in de externa handlingar som krävs för undersökningen. Sen tittar han på vad bokföringsbrotten består av och vad det är åklagaren har inlett förundersökning kring. I de fall som inte ekonomen behöver göra någon utredning så påbörjas förhören direkt efter det. De som hörs först är den som skött bokföringen och i ett aktiebolag även dess revisor och därefter den misstänkte. Ibland kan det röra sig om brott som består av att man vet att en transaktion har ägt rum men att det inte finns någon bokföring kring det och då ska även de som har utfört eller sålt tjänsterna höras. Vid de enklaste brotten sker förhören endast med bokföraren och den misstänkte. Efter att förhören har hållits så avrapporterar man till åklagaren och berättar vad som har framkommit. Om han då begär kompletterande utredning får ekoutredaren vidta den och i annat fall så färdigställs ett protokoll som skickas ut för delgivning till den misstänkte som då får en viss tid på sig att yttra sig om det och om det inte görs så slår man ihop protokollet till åklagaren, vilket innebär att utredningen är klar från polisens sida. Efter det så ska åklagaren föra upp det till Tingsrätten eller utfärda strafföreläggande i de enklare fallen.

Det samarbete som finns mellan de olika myndigheterna i samverkansorganet Sameb är inte något Johansson tycker påverkar hans arbete som utredare fastän han ingår i den operativa grupp som leds av Strömberg. Han säger att han får information om vad som sker vid de andra myndigheterna men det påverkar inte det han gör. Samtidigt säger han att det idag finns ett väl fungerande samarbete med andra myndigheter även att det inte sker inom ramen för Sameb.

8.5 Organisationen

Ekobrottsutredarna arbetar med alla typer av ekobrott och Johansson menar att en specialisering inom ett särskilt brott skulle vara omöjlig eftersom många av anmälningarna innehåller flera typer av brott. Johansson anser att det är väldigt svårt att rekrytera medarbetare för utredning av ekonomiska brott. Han menar på att många är främmande inför det och inte tycker det är polisiärt, andra faktorer som påverkar är lite rädsla för att ge sig in på området och att det förknippas med mycket utbildning. För att komma runt problemet skulle en

ekonom kunna utföra en stor del av utredningarna, vilket är en metod som använts i Växjö. Nackdelen med att använda sig av civil personal i utredningsarbetet är att de inte har samma befogenheter som polisen, till exempel kan de inte genomföra husrannsakingar, hämta in folk till förhör och kan inte genomföra tvångsåtgärder, vilket hämmar arbetet lite grann.

I och med att ekoroteln får två nya utredare anser Johansson att de i framtiden kommer att klara tillströmningen av anmälningar men just nu finns det fall som ligger och väntar på utredning. Under sommarmånaderna, juni, juli och augusti måste ekoroteln låna ut sin personal till andra utredningar vilket gör att utredningarna kring ekobrott blir åsidosatta under dessa månader. Även under de månader när ekoroteln endast jobbar med sina huvuduppgifter klarar de endast en normal tillströmning av brott. Skulle de komma in något extra omfattande ärenden som skulle ta flera utredares tid under flera år skulle de få stora problem med att klara av de inkommande fallen utan dröjsmål. Hur fort en utredning kan ske påverkas av flera olika externa faktorer som ekoroteln inte kan styra över berättar Johansson. Bland annat så kan en skatterevision, vilka ekoroteln är beroende av, ta väldigt lång tid och i de fall utredarna måste åka utomlands för att genomföra förhören tar det också lång tid innan de kan få de tillstånd som behövs för att genomföra ett förhör i ett annat land. En annan sak som kan fördröja en utredning är att kan va svårt att finna en tid när förhör ska genomföras eftersom advokater ska delta där. Oftast kan en person i Jönköping inte få tillgång till de mest eftertraktade advokaterna men det är ändå en sak som kan fördröja utredningen med flera veckor. I de stora utredningarna är ofta de inblandade spridda över ett stor geografiskt område vilket gör att utredningen tar längre tid eftersom det tar lång tid att genomföra förhören då. Trots att de stora utredningarna tar stor tid i anspråk så anser inte Johansson att det vore positivt ifall EBM skulle komma in och ta över dem eftersom det enbart skulle öka genomströmningarna för ekoroteln i Jönköping men inte ge något positivt till ekobrottsbekämpningen som helhet. Att det skulle öka risken för upptäckt av bokföringsbrotten av normalgraden då en större grupp skulle kunna koncentrera sig på de brotten av ekorotelns personal tror inte Johansson skulle ha någon effekt på de brottslingar som avstår på grund av upptäcktsrisken. Han menar på att eftersom att 99,9 procent av alla anmälningar kommer från skatteverkets revisioner och konkursförvaltare och polisen inte har någon möjlighet att komma åt dem som inte upptäcks på det sättet skulle det inte ge någon sådan effekt.

Varje år ser polismyndigheten över vilka verksamhetsområden som skall prioriteras, i den översynen är ekobrotten prioriterade men Johansson menar att det är inte riktigt så i verkligheten. Som exempel på det nämner han att ekoroteln biträder annan verksamhet under tre sommarmånader och ekobrottsbekämpningen under den tiden är kraftigt begränsad. Trots det tror Johansson att ledningen har förståelse för behoven inom ekoroteln men att den budgeten som finns gör att de inte kan tillgodose alla behov som finns.

Det Johansson upplever skulle kunna påverka bekämpningen av bokföringsbrott är att alla de lokala ekorotlarna togs upp i Ekobrottsmyndigheten. Huruvida EBM ska finnas på varje ort där det idag finns en ekorotel vet han inte men han är inte främmande för att vissa av orterna blir utan. Eftersom mer och mer av det arbetet som tidigare har gjorts vid ekorotlarna tas över av skattebrottsenheten kanske det inte behövs finnas ett EBM kontor vid varje ort men i princip anser han att EBM kan ha en postering där det idag finns ekorotlar. Det viktigaste vore dock att EBM finns över hela Sverige istället för som idag då de bara finns i vissa delar. Nackdelarna med att det finns både EBM och ekorotlar är att det uppstår skilda intressen trots att de arbetar mot samma mål. När all kompetens är samlad inom samma myndighet och inom samma budget är det lättare att låta alla som jobbar med bekämpningen att få möjlighet att ta del av den. Idag så fokuserar EBM på sina fall och sin

ekonomi och är inte så villiga att låna ut den personal som ekorotlarna kan behöva, men Johansson tror att sådana saker skulle vara lättare att reglera inbördes om alla var del av samma myndighet. En annan fördel med att vara inom samma myndighet är de utbildningar som finns att tillgå inom EBM skulle komma även ekorotlarna till del på ett smidigare sätt. När EBM startades så var tanken att det skulle finnas ett gott samarbete med landets olika ekorotlar, men så har det inte blivit enligt Johansson, utan EBM har en väldigt strikt hållning till när de ska assistera utanför deras geografiska område som innebär i princip aldrig. Johansson menar att det är i princip omöjligt att få en utredare från EBM att ta över en utredning från ekoroteln i Jönköping eftersom det skulle påverka EBM:s egna ekonomi för mycket. Han anser att de har bättre utredningsresurser än ekorotlarna och de har en möjlighet att flytta folk tillfälligt mellan olika platser eftersom de är inom samma organisation men tillägger att även de har begränsade resurser.

Den nya informations teknologi har påverkat arbetet mycket de senaste åren och för att kunna hantera det har Johansson gått en kurs anordnad av aktiva poliser som förstår de situationer som uppstår i arbetet. Johansson upplever att han lärde sig väldigt mycket som han har användning av i sitt arbete men tycker det har varit svårt att få gehör för nya idéer för att kunna använda den här kunskapen. I Jönköping finns det bara en IT-specialist som ska assistera alla avdelningar och typer av utredningar. Inom EBM har de en egen IT-avdelning som inte ekoroteln i Jönköping kan ta del av eftersom som tidigare nämnt är väldigt svårt att få del av deras resurser. Det är ytterligare en orsak till att ekobrottsbekämpningen i Jönköping skulle underlättas ifall ekoroteln togs upp i EBM:s organisation.

8.6 Beslut

Den avgörande faktorn när beslut tas om i vilken ordning ärendena ska handläggas är huruvida åklagaren har hemställt om akut handledning eller inte. När åklagaren hemställer om akut handledning, kan det till exempel vara att en person behöver hämtas till förhör med omedelbar verkan, så går de fallen före de andra fallen som väntar på att bli utredda de fallen som inte har en hemställan om akut handledning delas de ut till utredarna i den ordningen som de har kommit in till roteln. Det kan även vara så att något fall går före den tidsordningen ifall någon av utredarna får en lucka i sitt schema och då hinner med att utreda något mindre fall. Kritiken om att vissa fall blir liggande alldeles för länge kan Johansson hålla med om men menar att de på grund av bristande resurser måste prioritera de mest akuta fallen. Samtidigt är många fall gamla redan när de kommer in till polisen eftersom de kanske inte har upptäckts förrän flera år efter att de har begåtts. Det är ingen bra situation eftersom att vittnesuppgifterna blir svagare ju längre bort i tiden de ligger, vilket innebär att påföljden blir lägre desto längre bak i tiden brottet är. Ekoroteln är dock medveten om problemet och ser till att de utredningar som närmar sig preskriptionstiden får för tur för att undvika att fall skrivs av för att de är för gamla.

Trots att Johansson menar att de flesta ekobrotten idag bygger till stor del på bokföringsbrott och att man manipulerar eller undanhåller sin bokföring så koncentreras polisens arbete enbart på att utreda det brott som åklagaren har inlett förundersökning kring. De kan vara så att det finns anmälningar kring mer brott men genom en förundersökningsbegränsning visar åklagaren vad som är kallat ur allmän synpunkt och därigenom kan inte andra brott få någon påföljd även om polisen skulle upptäcka dem. Det finns många fall där åklagaren inleder en undersökning med andra ekobrott inblandade men eftersom det kan vara svårt att bevisa så blir de enbart en förundersökning kring bokföringsbrotten. Ofta i annan ekonomisk brottslighet krävs det att det finns bevis för uppsåt för att kunna döma för brottet och i många fall kommer därmed lagstiftningen enbart åt bokföringsbrotten vilket leder

till att åklagaren kan utfärda en förundersökningsbegränsning. På grund av detta anser Johansson att det behöver lagändring när det gäller de flesta ekobrott men han anser att bokföringslagen fungerar bra i sin nuvarande utformning.

Tidigare var det väldigt populärt att använda sig av preventiv ekonomisk kontroll/information (PEK) vilket inte används längre i Jönköping. I och med en omorganisation försvann närpoliserna som hade hand om PEK och därmed upphörde projektet och Johansson vet inte om det finns några planer på att återuppta projektet. Det har inte skett någon utvärdering och Johansson menar att det är väldigt svårt att mäta utfallet av ett sådant projekt men det var i alla fall ett försök att informera. Samtidigt finns en verksamhet inom skatteverket där nyföretagare kallas till nyföretagarkurs vilket det finns väldigt lite intresse för men den informationen som fanns i ”PEK- paketet” finns fortfarande att få för dem som är intresserade.

8.7 Bokföringsbrott – ett resultat av okunskap

Johansson säger sig knappt ha stött på något brott som har berättat på okunskap. Formella fel mot bokföringslagen säger han kan bero på okunskap men inte när det blir en brottslig handling, det vill säga strider mot brottsbalken 11 kap 5 §. Han menar på att det kan vara så att många påstår vid huvudförhandlingen i tings- eller hovrätt att det beror på det men han säger sig vara övertygad om att det inte är vanligt i de fall han har utrett.

8.8 Bokföringsbrott – en studie i selektion

Johansson anser vidare att det inte finns något behov av strängare straff eftersom det idag mestadels är villkorlig dom och dagsböter som blir straffet för de här typerna av brott, en höjning av de lägsta straffnivåerna tror inte han skulle fungera i praktiken då lagstiftarna av ekonomiska skäl inte vill sätta folk i fängelse. Att höja bötesstraffet tror han inte skulle ha någon effekt eftersom de möjliga vinsterna av bokföringsbrott är större än de eventuella böterna. Det Johansson upplever som viktigast med straffet är att förmå personen att inte begå brottet igen. Han menar även att reglerna och straffen inte får bli för hårda för då kommer det avskräcka folk från att driva företag och därför måste lagstiftarna skapa lagar som i vissa fall släpper igenom viss brottslighet.

8.9 Människan bakom brottet

Majoriteten av alla brott som begås görs på grund av att det finns ett ekonomiskt intresse att misssköta bokföringen menar Johansson, det vill säga att pengar är motivet till att brottet begås. Han menar att många anser att det är värt att ta ett straff för att få möjlighet att gömma undan pengar eftersom det ofta uppstår situationer där brottslingen får möjlighet till både och.

8.10 Revisorns anmälningsplikt

Att det i aktiebolag finns ett tvång om att ha revisor är inget som Johansson upplever påverkar graden av bokföringsbrott, han menar att de som vill begå brott har så stark drivkraft att de trots allt genomför dem. Han menar även på att situationen inte har ändras på något sätt sedan lagen om revisorns anmälningsplikt ändrades och det är ytterst få fall som kommer in den vägen. Därför anser han att det inte skulle få några större positiva effekter om det infördes en lag om revisor även för enskilda näringsidkare. Eftersom de flesta brott

upptäcks i samband med skatteverkets revision eller av konkursförvaltare så tror inte det skulle öka anmälningarna i någon större utsträckning även om det kan göra det i något enskilt fall men han anser att de skulle vara en onödig lyxvariant

8.11 Sammanfattning av empiri

För att lättare kunna få en överblick kring hur de olika aktörerna i bekämpningen upplever dagens situation presenterar vi nedan de viktigaste synpunkterna som har framkommit vid intervjuerna.

Under en tid har ekoroteln varit underbemannad och därigenom har de haft svårigheter att hinna med att utreda de inkommande ärendena. Nu har roteln fått mer personal och därmed bör de hinna med de inkommande ärendena enligt Johansson som samtidigt medger att de är känsliga för avvikelser från det normala som till exempel extra stora ärenden. En annan sak som stoppar upp utredningarna är att ekoroteln måste assistera andra avdelningars utredningar under sommarmånaderna vilket leder till att de kommer efter med arbetet. Ju äldre en utredning blir desto svårare är det att få en fällande dom. Eftersom vissa fall är akuta måste de dock prioriteras och vilket leder till en oönskad situation där vissa ärenden blir gamla innan de hinner bli utreda. I vissa fall finns de misstankar om att andra brott har begåtts men det är ofta det lämnas utan närmare undersökning utan utredarna och även skatterevisorer fokuserar endast på de brott som finns angivna i direktivet som kommer från åklagaren.

Varken Johansson eller Bengtsson tror att det är genomförbart att ha ett krav om revisor hos enskilda näringsidkare, men säger att det skulle finnas vissa fördelar med ett sådant krav. Johansson menar dessutom att lagen om revisorns anmälningsplikt inte har bidragit i någon större utsträckning och tror inte det skulle göra det bland enskilda näringsidkare heller. I dag inkommer enligt Johansson 99,9 % av alla anmälningar från skatteverket eller konkursförvaltare och så skulle det fortsätta att vara även om alla företagare var tvungna att använda revisor.

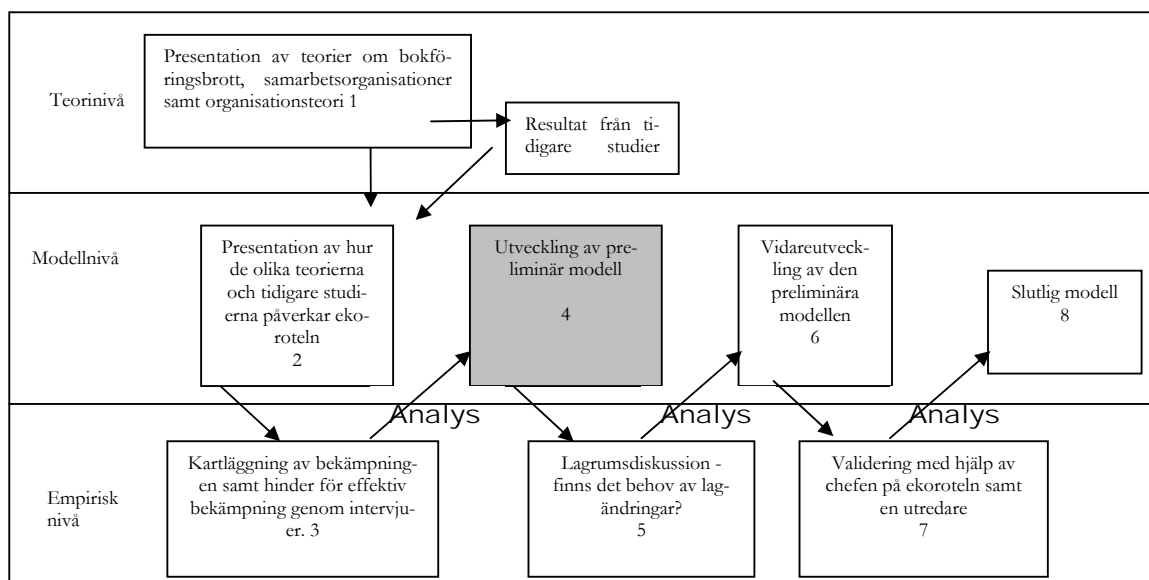
Samverkansorganet Sameb anser Strömberg vara nödvändigt för att kunna bedriva effektiv ekobrottsbekämpning genom det utbyte av erfarenheter och kunskaper som sker mellan myndigheterna som deltar. Trots att Johansson är en av deltagarna så anser han inte att det tillför så mycket i hans arbete men menar att han samarbetar de inblandade myndigheterna på andra sätt.

De är många faktorer som påverkar hur lång tid en utredning tar, bland annat de övriga inblandade så som advokater, skatteverkets skatterevision och när förhör måste göras i utlandet.

Johansson anser att det vore positivt för ekobrottsbekämpningen i Sverige skulle finnas samlad inom en myndighet och inte som idag då den finns både i Ekobrottsmyndigheten och som ekorotlar. Han anser att det är viktigt att alla arbetar utifrån samma mål och riktlinjer.

9 Analys och modellbygge

För att kunna utveckla en förbättrad modell för hur arbetet ska gå till krävs det en förståelse för hur arbetet bedrivs idag. Här presenterar vi de faktorer som påverkar arbetet och analyserar hur de fungerar i dagsläget utifrån de teorier och tidigare studier som vi tidigare har presenterat. Vi har valt att väva samman de tre olika intervjuerna och analysera dem gemensamt för att tydliggöra sambanden. Utifrån den studie presenteras en preliminär modell för hur bokföringsbrottsbekämpning kan ske mer effektivt.

Figur 9.1 Modell över uppsatsarbetet

9.1 Bekämpningens struktur

Eftersom Jönköpings ekobrottsbekämpning inte bedrivs i EBM så finns det en ekorotel vid polismyndigheten i Jönköping. I Jönköping finns även skatteverket där skatterevision genomförs. De är enligt Johansson den enskilt största anmälaren av bokföringsbrott vilket stämmer in på bilden som ges i BRÅ 2002:1. Det är vanligen så att en misstanke om bokföringsbrott uppkommer vid de ordinarie granskningarna som görs vid skatteverket, att de får en anonym anmälning eller att en åklagare får en anmälan från ett annat håll och begär en granskning hos Skatteverket. När en skatterevisor har fått en misstanke om bokföringsbrott så lämnar han den vidare till en person som finns vid skatteverket i Linköping som ansvarar för att vidarebefordra anmälan till den åklagarkammare som kommer att handha ärendet. Åklagaren som handhar ärendet fördelar det sedan till antingen skattebrottsenheten eller ekoroteln, skattebrottsenheten får de enklare ärendena som inte kräver några polisiära insatser och ekoroteln kan därigenom fokusera på de lite svårare fallen av bokföringsbrott.

För att överbygga de skillnader som finns mellan de olika myndigheterna som arbetar med ekonomisk brottsbekämpning så samarbetar de berörda myndigheterna i ett samverkansorgan (Sameb), samarbetet ska bedrivas länsvis (Polisen 2005 b & d). I Jönköpings län sker samverkan tillsammans med Östergötland län eftersom ett undantag kan göras från regeln om länsvis samarbete om det finns särskilda skäl för det. I och med att flera av de berörda myndigheterna är aktiva inom ett geografiskt område som motsvarar de båda länen, landshövdingen i länet ska vara ordförande för Sameb så är det nödvändigt för de båda länen att

samverka ihop. Eftersom det är landshövdingen i länet som ska vara ordförande så har de valt att låta Östergötlands landshövding vara det på grund av hans stora engagemang för frågan.

Strömberg upplever att Sameb påverkar ekobrottsbekämpningen positivt och att den stora fördelen är att de olika myndigheterna får del av varandras kunskap. I Östergötland/Jönköping deltar de berörda myndigheterna och vid behov tar de även in personer som besitter den kunskapen som saknas. Under träffarna som Samebs operativa grupp har så utbyter de kunskaper om sina områden och diskuterar olika frågor, utan detta utbyte skulle man inte kunna bedriva ett effektivt arbete. Därigenom uppfyller Sameb de krav som finns på samverkan (Polisen 2005 b & d) Trots att Strömberg anser att samarbetet fungerar bra och är väldigt positivt för bekämpningen tycker Johansson inte att det påverkar hans arbete på ekoroteln. Begell och Korsell (2001) menar en av Samebs uppgifter är att följa den lokala utvecklingen av ekobrott vilket de anser är svårt eftersom upptäckten av ekobrott sker främst genom kontrollfunktioners löpande verksamhet och inte genom spaning. Våra tre respondenter uppger samtliga att de allra flesta bokföringsbrott upptäckts antingen genom den ordinarie skatterevisionen vid skatteverket eller genom konkursförvaltning.

Johansson säger vidare att ekoroteln är helt fokuserad på att lösa problematiken kring bokföringsbrott genom att utreda de anmälningar som kommer från åklagaren och de till 99,9 procent är anmälningar som har kommit till åklagaren via antingen skatteverket eller konkursförvaltare. Det visar att Begell och Korsells (2001) uppfattning är korrekt då de säger att det inte bedrivs något omfattande spaningsarbete. De säger vidare att det är vanligt att man fokuserar på den synliga brottsligheten i sina samverkansåtgärder eftersom det är lättare att göra det och det gör att PEK blir en vanlig insats. Tidigare har polisen i Jönköping använt sig av det och delat ut ett informationspaket till alla nystartade företag, projekt har i samband med en omorganisation av verksamheten runnit ut i sanden och ingen uppföljning har gjorts projektet. Däremot så kan alla nya företagare gå en kurs hos skatteverket för att få den informationen som tidigare fanns i "PEK-paketet" men för den är det väldigt lågt intresse uppger Johansson. Bortsett från den kursen så förekommer inget förebyggande arbete och därför får väldigt få företagare del av de kunskaperna som tidigare delades ut av närpoliserna i de så kallade PEK-paketen.

Grundtanken när EBM startades var enligt Johansson att hela Sverige skulle kunna ta del av den kunskap som fanns inom organisationen och att de skulle kunna assistera de olika ekorotlarna. De skulle även organisera diverse utbildningar för de olika yrkesgrupperna som arbetar med ekobrottsbekämpning (Ekobrottsmyndigheten 2005c & ekobrottsmyndigheten 2004). Strömberg säger att de inom Sameb har möjlighet att ta del av utbildningen som anordnas av EBM men utöver det finns det inget väl fungerande samarbetet enligt Johansson. Han menar istället på att EBM har en väldigt restriktiv hållning till när de kan gå in och assistera i ett fall och att de är mycket revir tänkande. Vidare menar han att det här beror på den geografiska uppdelning som har skett i och med EBMs startande och på grund av att de har en annan ekonomi än ekorotlarna så uppstår konflikter då resurserna är för uppdelade. Eftersom EBM har sin ekonomi och sina mål att uppfylla så blir de för fokuserade på sina områden istället för att tänka på helheten.

9.2 Organisationen

Hur en organisation ska utföra sitt arbete utgår främst från tre frågor enligt Jacobsen och Thorsvik (2002). Den första är omvärlden med dess hot och möjlighet, för ekoroteln handlar det i första hand om dem som begår brotten, lagstiftningen och de olika aktörerna i

ekobrottsbekämpningen. Johansson menar att det inte finns möjlighet att kontrollera de som inte fastnar i kontrollorganens system i samband med granskning som till exempel skatterevision och konkursförvaltning. Därför har de ingen bild av hur stora mörkertal som existerar och fokuserar sitt arbete endast till de förundersökningar de får tilldelade från åklagaren. De använder sig heller inte av några förebyggande metoder som att informera kring gällande lagstiftning utan hänvisar till den kurs som skatteverket bjuder in alla nyföretagare till. Eftersom ekoroteln är en del av polismyndigheten är de beroende av hur den väljer att prioriterar de olika verksamheterna som finns inom den, Johansson menar att ekobrott är uttalat ett prioriterat område även om han anser att det inte alltid är så i praktiken. Dessutom deltar ekoroteln i det samverkansorgan som finns i Östergötland/Jönköpings län, där Johansson tar del i det operativa arbetet genom olika möten. Johansson tycker inte att Samebs arbete påverkar hans arbete som utredare med Strömberg som är den personen som är samordningsansvarig för verksamheten anser att det har en väldigt positiv inverkan på ekobrottsbekämpningen. Trots det anser Johansson att relationen till andra ekobrottsbekämpande myndigheter är god och inte behöver utvecklas vidare.

Den andra faktorn som påverkar organisationen är de resurser som organisationen har till sitt förfogande (Jacobsen & Thorsvik, 2002). Som tidigare nämnts så är ekoroteln en del av polismyndigheten i Jönköpings län, vilket gör att de resurser som finns där fördelas ut över de olika enheterna som är verksamma inom myndigheten. Ekobrott är som nämnts ett prioriterat område vilket ifrågasätts av Johansson eftersom de måste i stort sett stänga ner sin verksamhet under de tre sommarmånaderna då utredarna får övergå till annan utredningsverksamhet. Johansson säger vidare att det stora problemet inte är att få polisledningen att förstå ekorotelns behov utav resurser utan att ledningen har en så begränsad budget att de inte har möjlighet att tillgodose dem. Vidare menar Johansson och även Strömberg att vissa förundersökningsbegränsningar införs på grund av att det är bättre att satsa resurser på de brott som de vet går att klara upp än att undersöka alla misstankar. De menar att det viktigaste med att uppnå en lagföring är att de då kan identifiera återfallsförbrytare och satsa på att komma åt dessa som de anser är det viktiga att hindra. Detta är något som inte drabbar bokföringsbrottet så hårt som andra ekobrott. Det beror på att ett brott mot bokföringslagen inte kräver ett uppsåt men det görs det däremot vid andra ekobrott, uppsåtet är väldigt svårt att bevisa och då kan åklagaren prioriterar bokföringsbrottet framför de eventuella andra brotten. De olika aktörerna i omgivningen måste beaktas när ekoroteln planerar eftersom de är beroende av dem för att kunna bedriva sin verksamhet. Beroendet av andra aktörer skapar även en osäkerhet då omvärlden snabbt kan förändras. Förändringar som påverkar polisen vid ekoroteln i hög grad är de tekniska förändringar som har skett de senaste åren. Jacobsen och Thorsvik (2002) menar att IT har minska avstånden och underlättat kommunikationen men samtidigt menar Johansson att det har försvårat för polisen eftersom det hela tiden utvecklas nya brottstekniker och att de har svårt att följa utvecklingen.

Den tredje faktorn är organisationens mål och värderingar (Jacobsen & Thorsvik, 2002), målet för all polisär verksamhet är att förhindra brottslighet och för ekoroteln är det den ekonomiska brottsligheten som är i fokus. Hur målet uppfylls påverkas av de värderingar som finns inom organisationen (Jacobsen & Thorsvik, 2002), en sådan värdering som påverkar är den inställning som finns kring att klara upp brott inom ekoroteln.

Arbetsfördelningen inom en organisation beror på vilken slags specialisering som man vill uppnå eller uppgifternas karaktär (Jacobsen & Thorsvik, 2002). Inom ekoroteln sker arbetsfördelningen utifrån uppgifternas karaktär, eftersom de flesta brott är en blandning av olika sorters ekobrott så arbetar alla utredare med alla sorters brott (Johansson). Strömberg me-

nar dock på att det bästa för den övergripande kunskapsnivån vore att de oerfarna utredarna fick ta hand om bokföringsbrotten då det skulle ge dem en bra ingång till området.

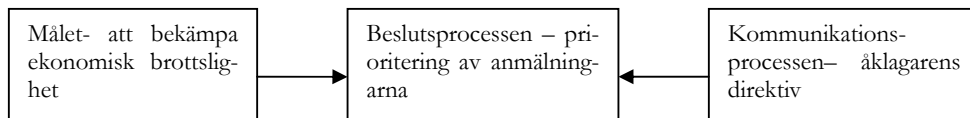
Ekoroteln är en mindre organisatorisk enhet inom den större polismyndigheten i Jönköpings län som är en del av det svenska polisväsendet. En organisation påverkas av dess storlek och de olika storlekarna har olika fördelar, men allteftersom organisationen ökar i storlek ökar också dess komplexitet och behovet av välfungerande kommunikation ökar (Hatch, 2002). Eftersom man inom ekoroteln är del av olika komplexa organisationer är det viktigt att de är medvetna om skillnaderna för att kunna nå fram sitt budskap till rätt person.

En organisation påverkas även av huruvida den är centraliserad eller decentraliserad, vilket den är beror på ifall besluten tas centralt och deltagarna förväntas följa dem eller om de tas nära de som följer besluten (Hatch, 2002). Som vi tidigare nämnt berättade Johansson att ekoroteln en del av polismyndigheten och de får vissa riktlinjer från centralt håll som de måste följa samtidigt kan även vissa beslut som till exempel rör utredningarna tas inom ekoroteln. De två alternativen har olika fördel för organisationen, en fördel med den decentraliserade organisationen är att den blir mer flexibel och deltagarna har en ökad ansvarskänsla (Jacobsen & Thorsvik, 2002). Eftersom besluten om i vilken ordningen utredningarna ska göras tas inom ekoroteln, gör det att utredarna kan gå till sin närmaste chef för att få ett fall som passar tidsmässigt när de får en period då de måste avvakta i sina pågående utredningar.

Det arbetet som bedrivs vid Polismyndigheten i Jönköping idag kan mest liknas med att ha en funktionsbaserad struktur. De olika verksamheterna är uppdelade på olika avdelningar beroende på uppgift. Inom myndigheten bedriver ekorotelns sitt arbete relativt självständigt inom den större organisationen samtidigt som de kan ta del av stordriftsfördelar som till exempel att de tillsammans med de andra avdelningarna delar på en IT-expert. Uppdelningen av avdelningarna beroende på uppgift har lett till att ekoroteln har en hög grad av specialisering, vilket tillsammans med möjligheten att tillvarata stordriftsfördelar är två saker som är karaktäristiska för den funktionsbaserade strukturen (Jacobsen & Thorsvik, 2002)

9.3 Beslut

Beslut fattas som en del av problemlösningen och det är genom den organisationen kan uppfyllas sina mål (Busch, 1986). Eftersom ekorotelns mål är att bekämpa den ekonomiska brottsligheten ska besluten tas utifrån det. För polisen är de grundläggande delarna i beslutsprocessen dessa.

Figur 9.2 Grundläggande processer i en organisation – anpassad till en av ekorotelns beslutsituationer

I kommunikationsprocessen ger åklagaren information om vad som ska göras och i de fall han begär akuthandläggning går de utredningarna före andra. Johansson säger att generellt sett så utreds ärendena efter när de inkommer till polisen men undantag kan göras som tidigare nämnts när utredarna får en tidslucka i de utredningar de håller på med som fylls med en mindre utredning även om den har kommit in senare än vissa andra.

De flesta beslutsmodeller fokuserar på mål som är kvantitativa och därigenom lätta att mäta (Krajewski & Ritzman, 2002), för ekoroteln handlar de om att kunna genomdriva så många

utredningar som möjligt vilket kan ses som lätt att mäta men samtidigt så tar det kortare tid att lösa de enklare fallen av bokföringsbrott än de mer komplicerade. Detta innebär att de inte är så bra att mäta ekorotelns framgång med antal avklarade undersökningar.

När beslut tas om vilken ordning som utredningar ska genomföras är det inte ett rationellt val som har fattats utifrån en systematiskt och medveten analys vilket innebär att varken den analytiska eller politiska beslutsmodellen kan användas för att förklara hur beslut tas vid ekoroteln. Den tredje modellen för hur beslut fattas, slumpmodellen, kan inte heller helt förklara hur ekoroteln beslutar vilken utredning som ska prioriteras (Busch m.fl., 1986). Dock är en slumpmodell det som är närmast ekorotelns agerande. Den förklarar snarare hur beslut egentligen går till än hur de bör tas och är vanligt förekommande i den offentliga förvaltningen. Eftersom det viktigast inte är målen i sig utan hur de uppnås som har betydelse så är det metoden för att uppnå dem som har mest betydelse (Holmblad Brunsson, 2002). Det är något som stämmer överens med ekorotelns arbete vars mål är att bekämpa bokföringsbrotten och all den ekonomiska brottsligheten men i vissa fall fokuserar på att uppnå en lagföring istället för att lägga resurser på fall där de ser att det är svårt att uppnå det. Därför är det även naturligt för dem att göra prioriteringar i de olika situationer som uppstår, vilket utmärker slumpmodellen (Holmblad Brunsson, 2002). En sådan situation är även då det uppstår tidsluckor för utredarna på ekoroteln och de då frångår den normala prioriteringsordningen som är den kronologiska ordningen som brotten inkom till roteln för att istället lösa de fall som passar in i den tidsperiod då de inte kan syssla med deras aktuella fall på grund av yttre omständigheter. Den kronologiska tidsordningen frångås även då åklagaren begär akut handläggningen av något ärende. Detta indikerar att besluten inte fattas utifrån någon systematisk analys. Ett annat exempel på ett slumpmässigt beslut är avslutandet av Pek- insatserna som upphörde på grund av en omorganisation och inte som resultat av någon utvärdering av insatsen.

9.4 Bokföringsbrott – ett resultat av okunskap

Studien, bokföringsbrott – ett resultat av okunskap (Andersson & Ling, 2004) kommer fram till att de allra flesta brotten som begås beror på okunskap hos brottslingen som visserligen är medveten om sin bokföringsskyldighet men brister i förståelsen för bokföringen. Detta är något som starkt tillbakavisas av Johansson, som säger sig ha stött på ytterst få fall där drivkraften inte har varit att tjäna pengar på brottet. Han säger däremot att det förekommer att brottslingar i domstolsförhandlingar skyller ifrån sig på okunskap men menar att det inte är orsaken utan en undanflykt. Han säger även att de formella fel mot bokföringslagen kan beror på en bristande förståelse men de fall som lagförs och då är straffbelagda enligt brottsbalken i stort sett aldrig beror på okunskap.

Studien drar även slutsatsen att det oftast är mindre företag som döms till bokföringsbrott och de menar att det beror på kontrollsystem och lagstiftningens utformning något som Strömberg inte tror det gör men samtidigt inte kan tillbakavisa helt. Bengtsson tillbakavisar även kritiken om att inte välmående företag utsätts för någon granskning.

Författarna av uppsatsen drar även slutsatsen att bokföringsbrott kan användas för att dölja andra brott vilket Johansson är medveten om men säger samtidigt att de är svårare att bevisa och i vissa fall utreds inte de brotten eftersom de är svårare att bevisa då det krävs ett uppsåt för att få en fällande dom.

9.5 Bokföringsbrott – en studie i selektion

Korsells (2003) studie visar att det ofta är så att konkursdrabbade branscher är överrepresenterade i bokföringsbrottstatistiken vilket Johansson ser som något naturligt eftersom konkursförvaltarna är en av de stora anmälarna av bokföringsbrott. Johansson menar vidare att det inte finns någon effektiv metod för att bedriva spaning mot företagare för att upptäcka bokföringsbrott och därför måste de förlita sig till skatteverket och konkursförvaltarnas anmälningar. Han anser inte som Korsell att de selekterar fram brott som begås av små och resurssvag företag utan arbetar på samma sätt med alla sorter av företag något som även Strömberg och Bengtsson håller med om.

Korsell och Johansson är av samma uppfattning när det gäller domarna för bokföringsbrott, det vill säga att väldigt få leder till fängelse, och att det vanligaste är villkorlig dom med böter. Korsell menar även att i väldigt få domar har det funnits ett illojalt syfte, det vill säga att bokföringsbrottet är ett led av annan verksamhet, och att det beror på en negativ selektion av anmälningarna och en begränsning av utredningarna. Detta är något som Johansson håller med om men säger även att det måste fungera så på grund av den gällande lagstiftningen för andra ekobrott som gör det svårt att bevisa uppsåtet. Korsell (2003) menar även att återfallsförbrytare är en prioriterad grupp vilket både Johansson och Strömberg håller med om och menar är viktigt eftersom dessa personer har satt som system att utnyttja systemet och därför behövs krafttag mot dem.

9.6 Revisorns anmälningsplikt

I uppsatsen revisorns anmälningsplikt – ett bristfälligt verktyg i kampen mot ekonomisk brottslighet (Harbäck & Nilsson, 2004) diskuteras olika brister med lagen om revisorn anmälningsplikt, dessa brister håller även Johansson med om. Han menar att en utökning av revisionskravet till att även omfatta enskilda näringsidkare inte skulle få någon positiv effekt, dels på grund av de brister som finns men även eftersom att de som vill begå brotten kommer att göra det fortsättningsvis också. Eftersom han anser att bokföringsbrott inte beror på okunskap utan att personerna vill få mer pengar kommer inte en sådan lagstiftning göra någon skillnad. Detta håller inte Bengtsson med om, han menar att en sådan lag skulle kunna ha positiva effekter men säger samtidigt att den är svår att genomföra. Ett mindre företag skulle inte ha råd att ha en revisor och det skulle kräva för mycket resurser av dem.

9.7 Människan bakom brottet

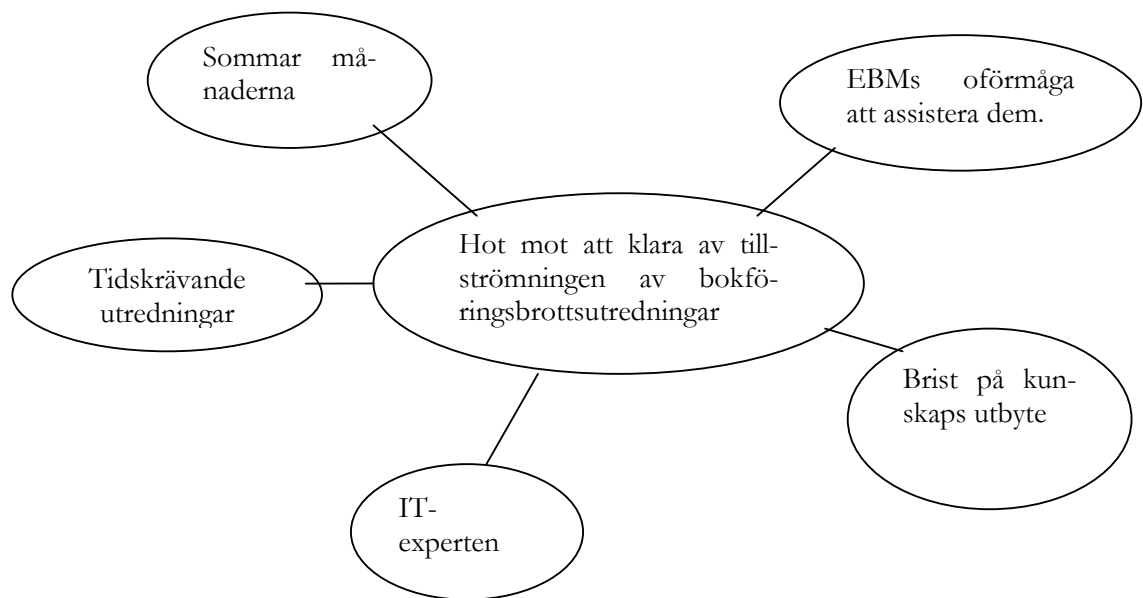
De två tidigare studierna, bokföringsbrott – ett resultat av okunskap och bokföringsbrott – en studie i selektion ger en bild av att bokföringsbrott begås utifrån de två motiven ”rädsla för att falla” och ”behov och girighet” som Engdahl beskriver i sin doktorsavhandling. Vår empiriska studie visar tvärtemot att de allra flesta brotten begås eftersom personen vill få ett större ekonomiskt välstånd och struntar i den gällande lagstiftningen. Johansson menar tvärtemot de två tidigare studierna att okunskap och ekonomisk kris i företaget är väldigt ovanliga motiv. Den brottsling som han beskriver motsvaras av det Engdahl (2003) talar om som ”slå mot systemet”, vilket innebär att personen vill uppnå en viss livsstil och inte bryr sig om de krav som lagen har satt. Engdahl skriver även att det är vanligt att brottslingar rättfärdigar sitt brott genom att ge motiv för att få förståelse av sig själv och andra, att personer uppger att de har begått brotten på grund av okunskap kan vara ett sådant motiv.

9.8 Hur bokföringsbrottsbekämpningen kan utvecklas

Vår studie har visat att de metoder som använts för att bekämpa bokföringsbrott största begränsning är de resurser som finns till myndighetens förfogande, det samma gäller för samverkansorganet Sameb som är beroende av vad varje inblandad myndighet kan satsa på sitt deltagande. Vi har funnit att det arbete som bedrivs idag är så effektivt som det kan vara utifrån de ramar som finns för det och följer den ordning som finns fastställd för hur bokföringsbrott ska bekämpas. Dock kvarstår problem och här följer en diskussion kring dem som leder fram till en lösning.

Ekoroteln i Jönköping upplever att de har en förståelse från polisledningen som säger sig satsa på bekämpningen men upplever samtidigt att de inte har en möjlighet att bedriva sitt arbete som de önskar. Till exempel tvingas roteln begränsa sitt arbete kraftigt under sommaren för att delta i annat utredningsarbete och de kan inte få tillgång till de IT-resurser som behövs i deras arbete. I dagsläget har de endast tillgång till en IT-specialist som även arbetar med alla övrig utredningsverksamhet som behöver stöd av hans expertkunskap. Eftersom IT-specialisten har väldigt mycket att göra så kan utredarna från ekoroteln få vänta länge på att få den hjälp de behöver av honom.

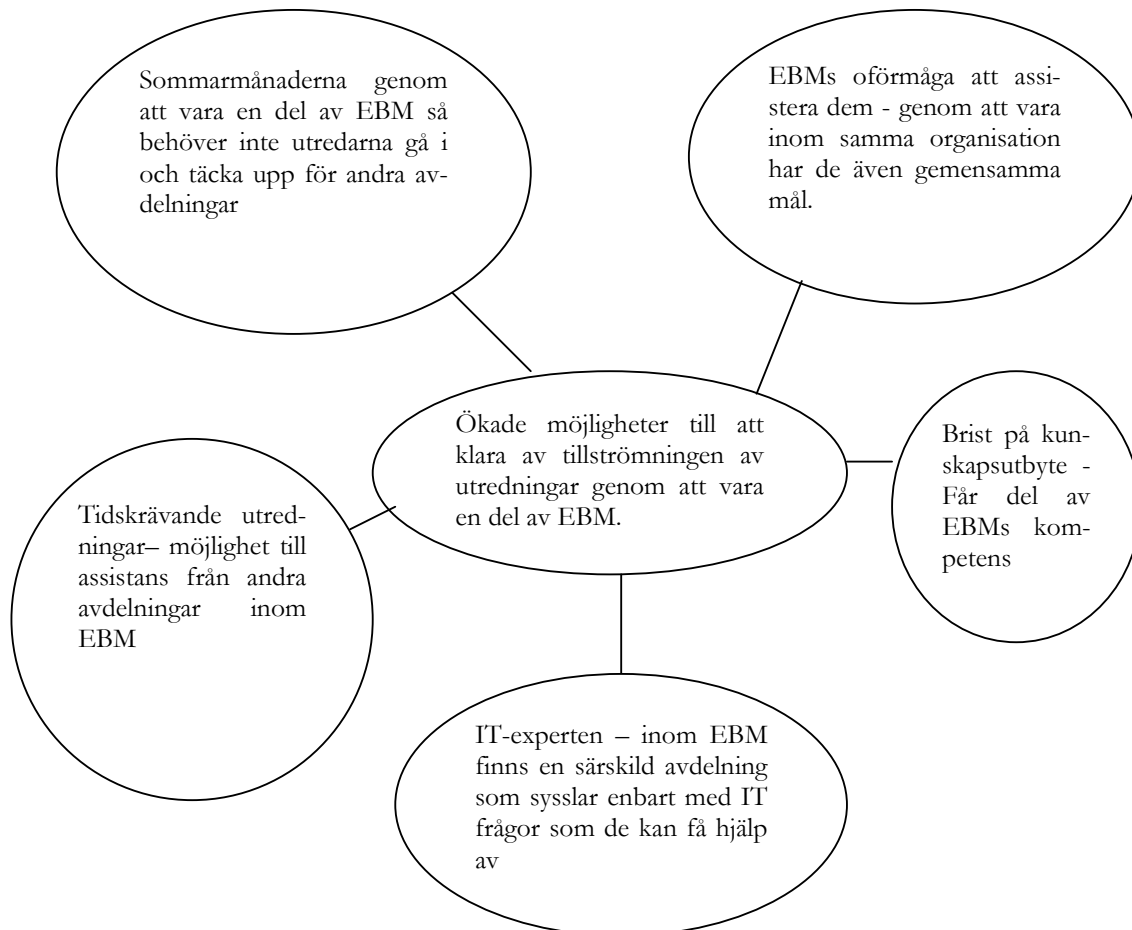
Även att det under den närmaste tiden kommer att anställas mer personal på ekoroteln vilket gör att de kommer att kunna utreda tillströmningen av anmälningar från åklagaren kommer roteln vara väldigt känslig för avvikelser från det normala. De risker som finns för att inte ekoroteln ska klara av att hantera de inströmmande ärendena presenteras nedan.

Figur 9.3 Hot mot att klara av tillströmningen av bokföringsbrottsutredningar

De flesta av dessa hot skulle försvinna om ekoroteln kunde omfattas av EBMs verksamhet. För som det är idag är det mycket svårt att få assistans från den myndigheten i och med att de i första hand tänker på att lösa sina fall och klara sin ekonomi. Att det finns två olika bekämpningsstrukturer för att bekämpa bokföringsbrott gör att de två inte tillsammans kan arbeta för att nå den mest effektiva metoden, trots att de båda organisationerna arbetar för att minimera den ekonomiska brottsligheten i Sverige. Det gör att vi anser att den bästa

metoden för att effektivisera bekämpningen av bokföringsbrott och annan ekonomisk brottslighet är att låta Jönköpings ekorotel och de övriga i de delar av Sverige som inte ingår i EBM idag bli en del av den myndigheten. Genom att låta ekorotlarna ingå i EBM så minimeras de hot som idag finns för att inte hinna med tillströmningen av bokföringsbrotts utredningar.

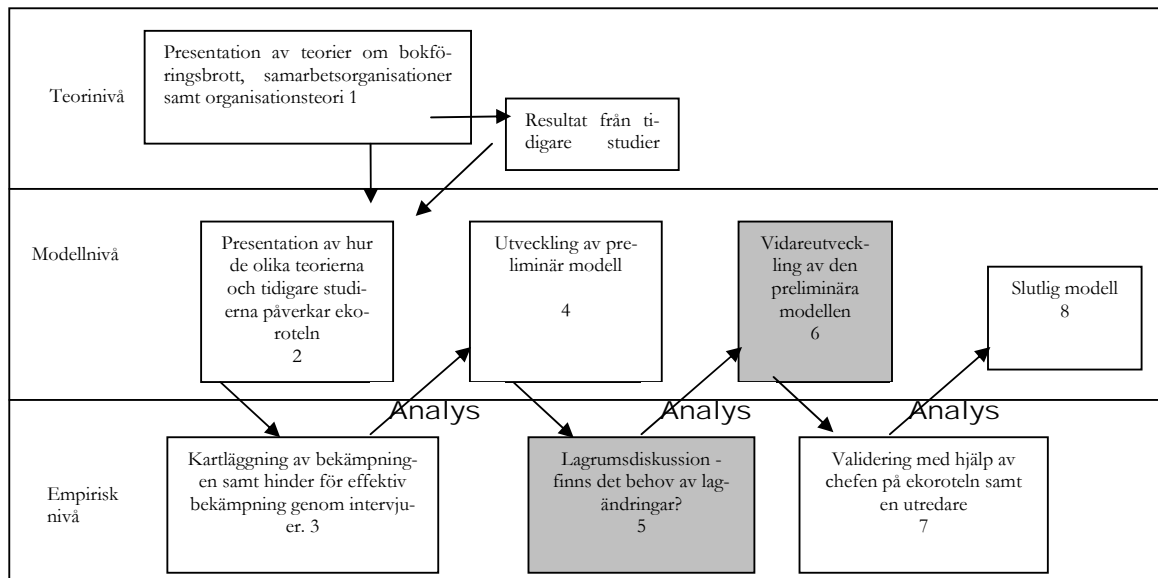

Figur 9.4 Ökade möjligheter att klara tillströmningen genom att vara en del av EBM

Att vara en del av en organisation som har ett gemensamt mål istället för en med många spridda underlättar förståelsen och prioriteringarna av målet. Det gör att vi anser att en upptagning i EBM skulle få väldigt positiva följder för bokföringsbrottsbekämpningen. En annan positiv följd är att de olika yrkesgrupperna som arbetar med bokföringsbrottsbekämpning är ett tätare samarbete inom EBM något som Strömberg anser är så viktigt att han menar att det inte skulle gå att bekämpa ekonomisk brottslighet utan det.

10 Lagrum

Eftersom vår studie visar att den stora begränsningen med dagens bokföringsbrottsbekämpning är att den bedrivs inom två skilda organisationer som på grund av det inte kan arbeta tillsammans utan gör det var för sig finns inte problemet i dagens lagar utan i organisationen. Det gör att utveckling av bekämpningen inte behöver ske genom lagförändring och därför påverkar inte det vår modell men vi kommer ändå att presentera våra respondenter syn på lagarna som reglerar området.

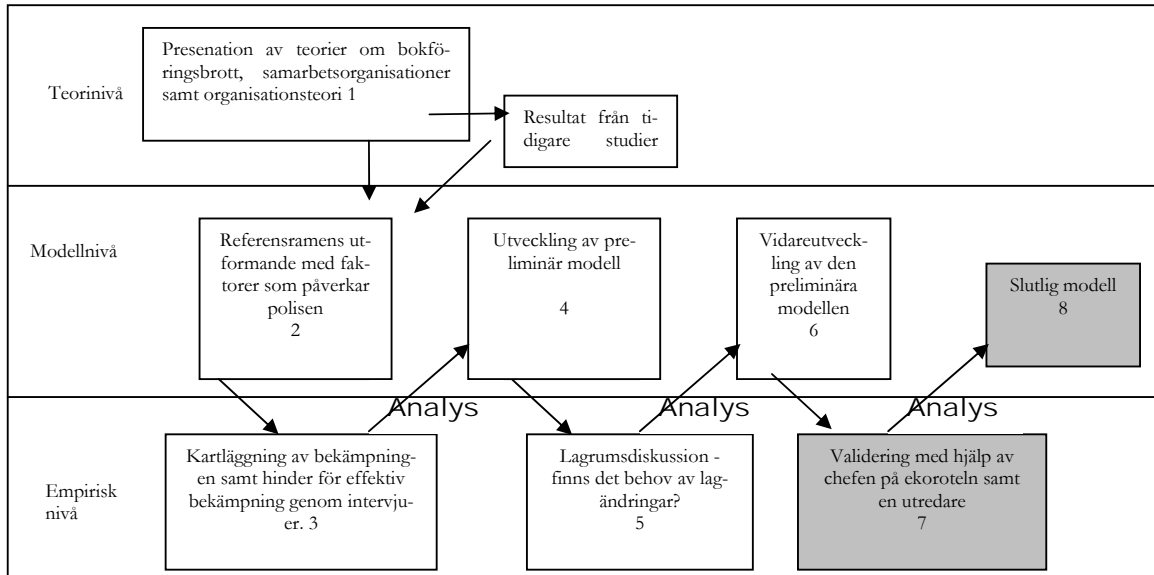
Figur 10.1 Modell över uppsatsarbetet

Vår empiriska studie visar att de aktörer som är inblandade i bekämpningen av bokföringsbrott är nöjda med den gällande lagstiftningen på området. Johansson menar ”man ska inte ändra för mycket på den lagstiftning vi har idag för den är nog tillräcklig, i vart fall i det stora hela när det gäller bokföringsbrott”. Strömberg säger sig vara medveten om att en del anser att sekretteslagstiftningen är ett hinder för samverkan mellan de olika berörda aktörerna men anser inte att det är något problem för deltagarna i Sameb Östergötland/Jönköping. Bengtsson som arbetar på skatteverket anser däremot att det finns ett behov av att kunna lämna personuppgifter emellan de olika myndigheterna och önskar därför att sekretteslagstiftningen ska anpassas till den samverkan som sker mellan de olika myndigheterna i ekobrottsbekämpningen.

Däremot önskar Strömberg en ny lag som skulle kunna göra det möjligt för skattebrottsenheten att själva kunna göra en husrannsakan vid behov. Detta för att avlasta polisen vid ekoroteln eftersom de idag är proppen i utredningsarbetet och egentligen inte behöver närvara vid husrannsakan enligt Strömberg. Det finns idag ett förslag om detta som han hoppas kommer att genomdrivas. Det är en lag som inte skulle få samma genomslag och betydelse om hela landet blev en del av EBM då de olika yrkesgrupperna arbetar tillsammans.

11 Validering av modellen

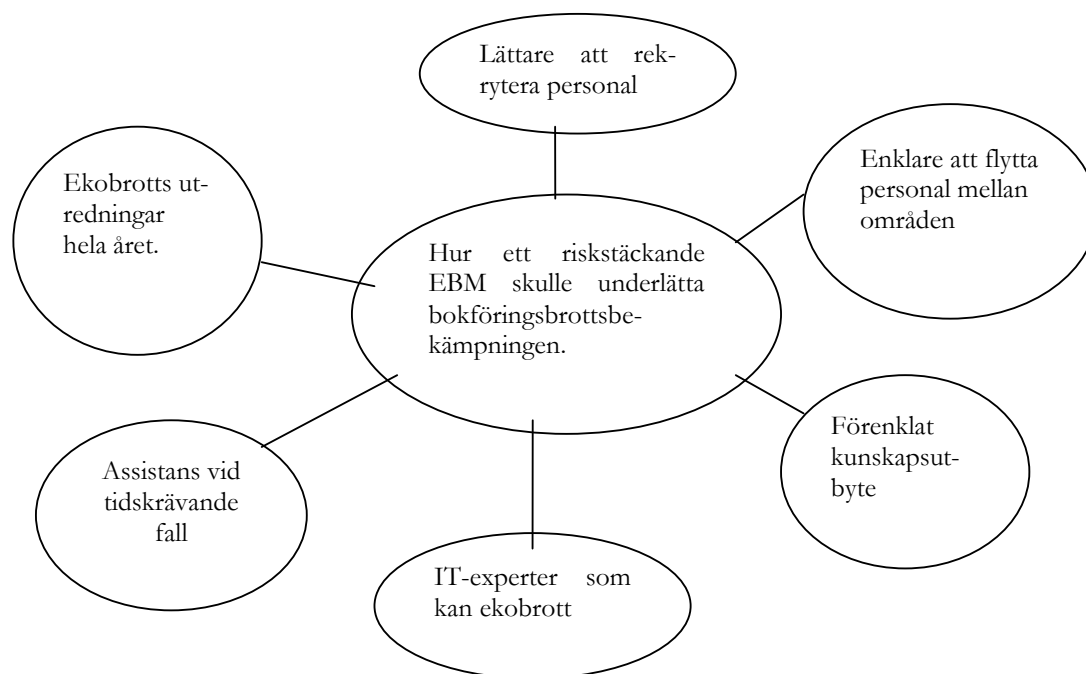
Den preliminära modellen presenterades vid en uppföljande intervju med ekorotelns chef och den utredaren vi träffade vid huvudstudien för att kunna komplettera modellen med deras åsikter. Dessutom fick vi möjlighet att ställa ett par frågor till en utredare från EBM. Detta kapitel avslutats med att vi presenterar den slutliga modellen som då är anpassad efter de synpunkter som framkom vid valideringsintervjun. Validering har som mål att följa upp den framtagna modellen så alla tänkbara förbättringsaspekter omfattas av den och att den kan fungera som ett underlag för utveckling av bokföringsbrottsbekämpning. För att kunna säkerställa att modellen uppfyller sitt syfte så genomfördes en uppföljande intervjun.

Figur 11.1 Modell över uppsatsarbetet

De båda respondenterna K-G Johansson och P-O Östlund som vi diskuterade med vid en uppföljande intervju där den framtagna modellen presenterades är eniga om att situationen som råder idag med två skilda organisationer med samma mål inte fungerar optimalt. Därför anser de den modellen som vi har tagit skulle påverka bokföringsbrottsbekämpningen positivt. De menar att ifall alla ekobrottsbekämpning fanns inom samma organisation skulle arbetet underlättas på flera sätt. Dagens situationer med de begränsade resurser som organisationerna arbetar utifrån gör att de inte kan samarbeta på det sätt som skulle krävas för att bedriva den effektivaste bekämpningen. De menar att de problem som finns idag inte kan åtgärdas så länge de båda organisationerna är skilda åt eftersom de bedriver den effektivaste bekämpning som går utifrån förutsättningarna de har idag. För att få en bra utredningsverksamhet krävs det att den är samlad inom samma organisation menar de båda. Johansson och Östlund är båda överens om att många av problemen som finns skulle lösas genom att ekorotelns verksamhet skulle bedrivas inom EBM istället för som idag då de är fristående från varandra inom polisväsendets olika regionala delar. De punkterna vi har fångat i vår modell menar våra respondenter är goda exempel på det. Utöver dessa vill de lägga till personalrekrytering som de tror skulle vara lättare i fall ekoroteln var en del av EBM. Som det ser ut i dagsläget är det svårt att få poliser intresserade av området, det tror att det till stor del beror på att ekorotlarna verksamhet är väldigt skild från de övriga verksamhetsområdena inom polismyndigheten. I fall roteln var en del av EBM skulle de locka flera. Eftersom EBM är en relativt ny och satsande verksamhet och de som jobbar där dessutom inte har någon konkurrens från övriga polisiära områden tror de att det är lättare

att rekrytera personal dit. En annan faktor som ökar intresset för EBM är att en utredare där har betydligt högre lön vilket också skulle kunna locka fler till att arbeta med ekobrottsbekämpning. Båda respondenterna är överens om att kompetensen som finns är tillräcklig för att bekämpa bokföringsbrotten men i vissa mer komplicerade fall är den spridd över olika instanser och ibland kommer det ett fall med en ny brottsmetod som kanske redan har förekommit på en annan plats i landet, i dessa fall behövs det bättre system för kunskapsutbyte. Det är något som skulle kunna underlättas genom att alla aktiva arbetar inom samma organisation. En annan faktor är IT-expertis, genom ett medlemskap i EBM skulle ekorotlarna få tillgång till expertis som inte bara kan IT utan även bokföringsbrott och ekobrott i allmänhet istället för enbart den bredare kunskapen som IT-experten idag har. Dessutom skulle de ha tillgång till ett större antal IT-experter vilket ökar chanserna för att akuta ärenden kan få förtur. Nedan visas en översiktlig bild på några av de fördelar som finns med att endast ha en myndighet för bekämpning av bokföringsbrott och ekobrott. Bilden är den som togs fram vid den preliminära modellutvecklingen men modifierad utifrån de synpunkter som kom fram vid den uppföljande intervjun. Det som båda respondenterna från ekoroteln anser viktigast med att ha en myndighet är att det ger en ökad effektivt och kunskapsutbyte, vilket är något som en av EBM:s utredare som besöker ekoroteln samtidigt som vi håller med om. Hon anser precis som utredarna vid ekoroteln att deras samarbete skulle kunna förbättras avsevärt om de fanns samlade inom samma myndighet.

Figur 11.2 Fördelar med ett rikstäckande EBM

12 Slutdiskussion

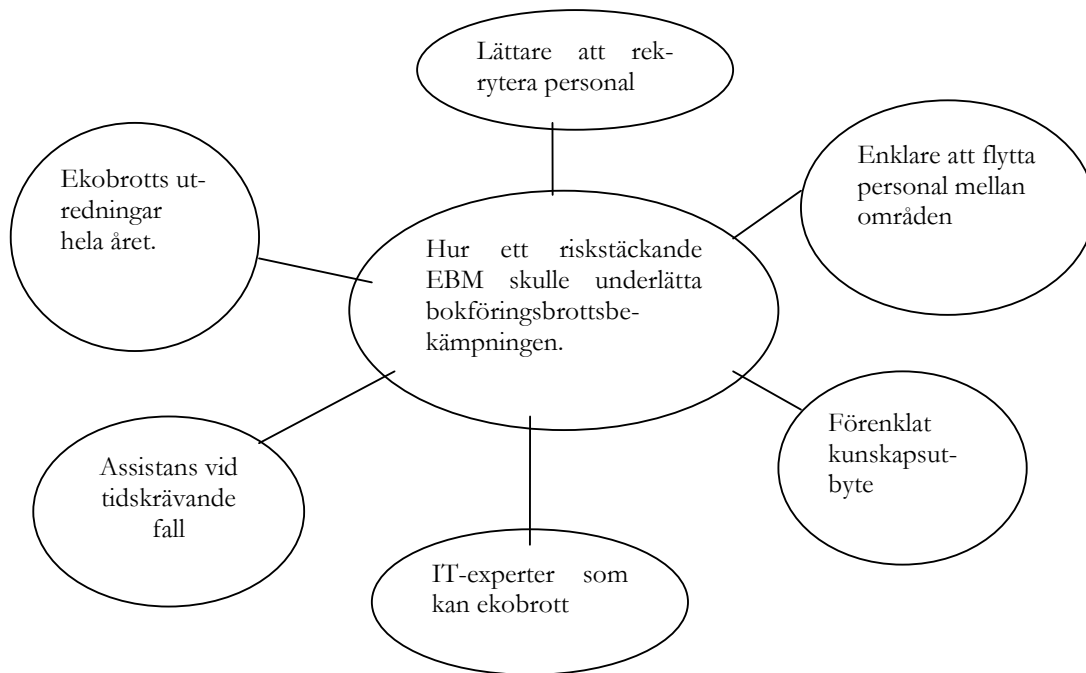
Detta kapitel sammanfattar de slutsatser vi har gjort utifrån vår empiriska studie och analys vilka har lett fram till en alternativ modell för hur arbetet med bokföringsbrottsbekämpning kan utvecklas vilket knyter an till uppsatsens syfte. Efter det följer metodkritik och förslag till framtida studier.

12.1 Slutsats

Eftersom ekonomisk brottslighet påverkar samhällets ekonomi negativt genom bland annat snedvriden konkurrens och undanhållna pengar från staten är det av yttersta vikt att den bekämpas. Det vanligaste brottet är bokföringsbrott vilket ofta även döljer andra typer av ekonomisk brottslighet vilket innebär att upptäckten av bokföringsbrott kan leda till att fler brott upptäcks. Vår ansats är därför att undersöka hur polisens arbete med bokföringsbrottsbekämpningen kan bli mer effektiv och därmed att flera anmälningar leder till åtal.

Dagens arbete mot bokföringsbrott bedrivs på två olika sätt i Sverige, dels genom EBM och dels vid de olika ekorotlarna som finns vid de enskilda polismyndigheterna. Arbetet i Jönköping bedrivs vid ekoroteln vid polismyndigheten i Jönköpings län och de deltar även i Sameb för Östergötland/Jönköpings län. Det arbetet som sker inom Sameb, det vill säga myndighetsöverskridande samarbete, upplevs av den samordnande åklagaren som en förutsättning för att kunna bedriva en effektiv ekobrottsbekämpning. Johansson däremot upplever att det inte påverkar hans arbete i något större omfattning men säger att utbyte med andra myndigheter är en förutsättning för hans arbete även att det inte sker inom ramen för Sameb. Alla respondenter är överens om att det är viktigt med myndighetsöverskridande samarbete för att klara av att bekämpa bokföringsbrott. Inom EBM arbetar de olika yrkesgrupperna sida vid sida för att komplettera varandra istället för att vara spridda vid olika myndigheter som situationen är idag i de län där inte EBM finns.

Den genomförda empiriska studien visar att de metoder som används idag för bokföringsbrottsbekämpning är de mest effektiva utifrån den struktur som finns idag med en uppdelning mellan län som ingår i EBM och de län där arbete bedrivs vid en ekorotel. Många av de problem som dock finns idag vid ekoroteln i Jönköping skulle kunna minskas genom att de blev en del av EBM. Genom vår empiriska undersökning och analys har vi identifierat de stora problemområdena för att ekoroteln bättre och rent tidsmässigt ska hinna med de inkommande anmälningarna kring bokföringsbrott, i modellen nedan presenteras hur arbetet skulle kunna bedrivas effektivare om ekoroteln var en del av EBM.

Figur 12.1 Fördelar med ett riskstäckande EBM

Vi anser att det mest effektiva för hela den svenska bokföringsbrottsbekämpningen vore ifall alla som arbetar med bekämpningen av ekonomiska brott skulle arbeta inom samma organisation då det utöver det som visas i modellen ovan skulle ge stordriftsfördelar och en vi-känsla som skulle göra det smidigare att genomföra utredningar som är spridda över ett stort geografiskt område. Detta är även något som gäller all ekobrottsbekämpning och inte enbart bokföringsbrotten.

De tidigare studier som vi har berört i uppsatsen och hade som utgångspunkt i vårt skapande av intervjuguider har visat sig inte stämma med den bild av bokföringsbrotten som de aktiva i bokföringsbrottsbekämpningen har. Detta visar att området är komplext och olika personer tolkar situationen olika. Detta är något som även visar på behovet av en samlad bekämpning eftersom de olika infallsvinklar som finns då kan finnas samlade inom en organisation.

12.2 Utvärdering av uppsatsen

När vi började vår studie trodde vi att vi skulle finna hinder inom ekoroteln som gjorde att bokföringsbrott inte kan bekämpas så effektivt som möjligt. Därför ville vi finna problemområdena och utifrån dem utarbeta en effektivare arbetsmodell för ekoroteln. När huvudstudien hade genomförts var det dock tydligt att hindren inte låg i den interna organisationen där arbetet fungerar väl och så även mellan de inblandade myndigheterna.

Det som hindrar en effektiv bekämpning är externa faktorer som inte ekoroteln i Jönköping kan råda över. Flaskhalsarna är den tid det tar att utreda brotten då många personer och långa avstånd är ett faktum för utredarna. Den andra orsaken är som vi tidigare nämnt att ekoroteln står utanför EBM och enligt den uppfattning som vi har fått genom att stude-

ra situationen så är den enda möjligheten för att effektivt kunna bekämpa bokföringsbrott att hela Sverige omfattas av EBM. Detta visar att våra ursprungliga tankar om både interna och externa faktorer som påverkar inte var helt korrekta, då problemen ligger i den externa miljön. Modellskapandet ser därför lite annorlunda ut än vad det var tänkt från början. Det visade sig att det är den externa miljö som påverkar roteln negativt, i den bemärkelsen att de hinder som organisationen har skulle reduceras om den blir en del av EBM. Detta har medfört att vi har utarbetat en modell som visar på de förbättringar som skulle kunna ske om organisationsstrukturen förändrades

12.2.1 Huruvida vi uppnått vårt syfte

Vi anser att vårt syfte är uppnått med att konstruera en modell för hur ekoroteln effektivare kan bedriva sitt arbete. Även om denna modell inte kan börja användas vid ekoroteln utan det krävs ett beslut som ligger utanför deras kontroll anser vi att vi lyckats med att utveckla en modell för myndigheten. Vi har i och med våra intervjuer lyckats kartlägga hur arbetet bedrivs i dag och detta har blivit utgångspunkten för modellframtagningen. Den modellen som vi har utvecklat handlar mer om en förändring av den organisation som de verkar i än en konkret arbetsmodell vilket beror på att det interna arbete och de olika samarbetsformer som finns idag fungerar väl och därför inte behöver förändras. Vi har även diskuterat behovet av eventuella lagrumsförändringar för att komma tillrätta med brottsbekämpningen. Även om ingen av våra respondenter tror att det är nödvändigt med en sådan förändring anser vi att vi har uppfyllt den delen av syftet trots att resultatet inte blev så omfattande som vi förväntat oss då vi trodde att lagen skulle kunna vara ett hinder.

12.3 Tillförlitlighet och tillämpbarhet i vår studie

För kvantitativa studier är ord som validitet och reliabilitet viktiga. För kvalitativa studier har dessa begrepp en annan innebörd och man pratar om begreppen som tillförlitlighet och tillämpbarhet (Patel & Davidson).

Validitet och reliabilitet står för kvaliteten i undersökningen. Enligt Hult 2004 bör tillförlitlighet hos de använda källorna diskuteras, tillförlitlighet i statistik, tillförlitlighet i vår undersökning, hur vi har testat den för att visa på stärkt validitet och reliabilitet.

Validiteten i en kvalitativ studie mäter hela forskningsprocessen och hur väl författarna lyckats tillämpa och använda sin förståelse i hela processen. Generella områden att titta på är bland annat om forskarna lyckas skaffa tillräckliga underlag för att kunna utföra en trovärdig analys samt hur redovisningen av resultaten redovisas.

Forskaren kan validera genom att beakta många olika källor. Ett bra sätt att öka validiteten är att låta respondenten ta del av informationen och ge återkoppling på det. Det är viktigt att beskriva hela processen och motivera valen man gjort för att ge läsaren chansen att själva bedöma trovärdigheten. Vidare är det bra med citat för det ger läsaren chansen att själva få möjligheten att bedöma analysens trovärdighet (Patel & Davidsson, 2003).

Validiteten kännetecknas av i vilken grad ens resultat stämmer överens med verkligheten. I kvantitativa studier ser man även validiteten som tillämpbarheten och hur väl man kan generalisera. Vår studie ämnar inte generalisera eftersom att vi studerar ett enskilt fall nämligen ekoroteln i Jönköping, dock bör nämnas att resultatet går att generalisera till övriga ekorotlar i Sverige eftersom EBM blir effektivare om hela Sverige omfattas av det.

För att stärka validiteten spelade vi in alla intervjuer med hjälp av en MP3 spelar. Samtidigt så antecknade en av oss under intervjun ifall något skulle gå fel med det tekniska. Alla våra respondenter lämnade sitt samtycke till att spela in. I och med inspelningen och utskrivningen av intervjun som finns att tillgå i bilagor 7 till 10 kan läsaren vara säker på att vi inte återgivit några resultat felaktigt. Vi skickade även ut frågeformuläret i förväg så att respondenten skulle få tid på sig att förbereda sina svar. På så sätt har respondenten verkligen tänkt till och sitter inte bara och spekulerar utan pratar utifrån sina erfarenheter. Vi har även gett respondenten möjlighet att läsa igenom materialet för att vara säker på att vi inte skrivit något som respondenten inte ville ha med.

Reabilitet handlar om huruvida samma resultat skulle erhållas om undersökningen skulle göras om (Merriam, 1994) På frågan om resultaten skulle bli det samma om vi en upprepande likadan undersökning är svaret troligtvis ja, det är den allmänna uppfattningen enligt respondenterna att ekoroteln bör vara en del av EBM säger K.G Johansson. Även om vi tror att samma resultat skulle erhållas om en annan forskare gjorde om undersökningen så har tiden en avgörande roll för det. Om undersökningen utförs i framtiden kan vi inte garantera att samma resultat kommer att erhållas. Det som i dag kan vara lösningen på problemen kanske inte är lösningen om ett år eller längre fram i tiden. Organisationer tenderar att hela tiden förändras och anpassas efter sin omvärld. Människors åsikter och uppfattningar är inte heller statiska utan tenderar att hela tiden förändras.

12.3.1 Vår modells tillförlitlighet och användbarhet

Efter att den första modellen som är av deskriptiv art var konstruerad var även en rad hypoteser utformade. (Mellan steg 3-4) Vi hade analyserat data och ställt upp verkligheten så som vi ser den i enlighet med referensram och genomförda intervjuer. Därefter undersökte vi hur väl den modellen och då våra hypoteser stämmer överens med hur respondenterna vid ekoroteln ser på situationen. Utifrån den diskussionen har modellen anpassats efter de åsikter som framkom vid intervjun och den slutliga modellen har tagits fram.

Vi anser att vi har stärkt validiteten genom att gå ut och presentera våra förslag för ekoroteln vid polismyndigheten och tillvaratagit deras åsikter kring modellen. Vid den uppföljande intervjun fick vi chansen att träffa rotelchefen PO Östlund som utvärderade våra tankar och gav oss feedback på våra hypoteser, även utredaren KG Johansson var med vid det mötet. Detta var en chans för KG att checka av så att vi inte analyserat hans ord vid den första intervjun på något felaktigt sätt. PO däremot träffade vi för första gången. Vi fick även efter intervjun chansen att ställa några frågor kring modellen till en utredare från EBM som även hon var positiv till vår modell och att alla Sveriges ekorotlar ska vara en del av EBM.

I och med att vi gick ut och gjorde en uppföljande intervju fick respondenterna möjligheten att granska materialet och se ifall vi i vår analys dragit några felaktiga slutsatser, på så sätt kan vi säkerställa analysen är objektiv och sanningsenlig.

I metodkapitlet diskuterade vi olika sätt att mäta en modell på det första var problemanpassning, implementering, användaranpassning samt om modellen bidrar till högre effektivitet än tidigare. När det gäller modell mätning så handlar validering eller tillförlitligheten, om hur man ska mäta resultaten. Tillämpbarhet diskuterar frågor som användarvänlig samt implementering. Eftersom att våra slutsatser inte bygger på interna hinder utan externa som polismyndigheten inte kan råda över kommer vi inte att studera huruvida en implementering är möjlig även om vi skulle önska så. Att integrera EBM med landets ekorotlar och därmed verkställa våra slutsatser får bli förslag på en vidare studie med ett helt annat syfte och andra datainsamlingskällor. Huruvida modellens antaganden stämmer överens med

problemen vill vi svara att det tycker vi att det gör. Vi har i vår studie kartlagt hur ekoroteln problem skulle kunna lösas med hjälp av att ekoroteln och EBM blir en och samma organisation. Vi har i vår modell tydligt pekat på vilka problem som finns och hur de kan lösas. Om modellen implementeras kan man efter en tid mäta effekten och utvärdera om effektiviteten förbättras. Eftersom att vår studie inte innefattar detta steget blir det lite svårt att utvärdera om effektiviteten blir högre i och med modellen. Men vi kan påstå den blir förmodligen det. De problem som finns i dag för att kunna på bästa sätt hantera anmälningarna skulle förmodligen reduceras så att fler anmälningar skulle kunna leda till åtal. Vi har inga konkreta bevis för att så är fallet men i och med att vi försökt validera våra slutsatser och hört tre personers åsikt kan vi dra slutsatsen att effektiviteten skulle öka. Våra respondenter svarade att de inte vet någon som skulle vara negativ till att ekoroteln blev en del av EBM tvärtom.

Hur vi skall mäta resultaten är en svår fråga men i och med vår valideringsprocess med uppföljande intervju fick vi bekräftat att våra respondenter var av samma åsikt och ansåg att det var den allmänna åsikten bland de aktiva inom området.

12.4 Metodkritik

Inom alla metoder och tekniker finns det både för och nackdelar med hur väl de lämpar sig att användas i undersökningar. Många forskare kritiserar den kvalitativa metoden och säger att den är för subjektiv då den bygger på forskarens egen uppfattning. Det är också svårt att göra om undersökningen eller låta en annan forskare göra den och erhålla samma resultat som första gången eftersom att undersökningen är ostrukturerad och beroende av forskarens egna innovativa tankar (Bryman, 2001). Om någon annan skulle utföra vår undersökning med samma frågor som underlag och samma respondenter, skulle den personen kanske inte uppnå samma resultat och utveckla samma modell som vi gör. För de resultat vi erhåller vid våra empiriska undersökningar är färgade av vårt sätt att tolka svaren, tidigare erfarenheter och personliga åsikter. Dessutom är sättet att relaterar teorin med empirin för att dra slutsatser baserade på våra egna beslut. Även om vi vill vara objektiva och inte vill att våra personliga känslor och erfarenheter ska påverka forskningsprocessen vet vi att så inte kommer bli fallet. Vi är medvetna om att i kvalitativa analyser kan det vara svårt att hållas subjektiv. Enligt Trost (1997) kan inte forskaren vara helt objektiv när den skall gå ut och utföra en intervju. En förförståelse är nödvändig för att kunna erhålla den bästa informationen. Vi kan därför inte säga att vi är rena positivisterna då vi vet att vi är färgade av tidigare erfarenheter, upplevelser och kunskaper. Men vi kan inte heller säga att vi är hermeneutiska heller så vi inte alls tolkar våra respondenters svar och försöker förstå varför han eller hon ger oss de svaren de ger utan vi utför bara analyser. Vi går inte in på djupet och utför psykologiska eller beteendevetenskapliga analyser av våra respondenter eller ägnar oss åt existentiellistiska frågor. Vi är därför långt ifrån det hermeneutiska perspektivet.

Vi anser att samma resultat skulle erhållas om någon annan utför samma undersökning. Eftersom att våra respondenter inte ansåg att problemen kunde lösas på mer än ett sätt. Dessutom svarade våra respondenter att åsikterna de hade var även en allmän uppfattning. Vi anser därför inte att subjektiviteten har påverkat vårt forskningsarbete eftersom att samma svar på våra problem förmodligen skulle bli de samma oavsett vem som genomför undersökningen inom den närmsta framtiden. Som Trost säger (1997) kan inte forskaren vara helt objektiv inför data insamlingen då en viss del av förkunskaper behövs för att kunna bedriva processen på ett effektivt sätt. Därför ser vi det inte som ett problem att vi inte hela tiden kan vara rent objektiva till 100 procent.

12.4.1 Utvärdering av våra källor

Förstudien är endast uppbyggd på sekundära källor och vår huvudstudie är enbart uppbyggd på primära källor. Till förstudien har vi använt oss av många Internet källor även om en del tycker att Internet källor inte är lika tillförlitliga som publicerat material tycker vi ändå att det har varit nödvändig för oss att inkludera så många Internet källor som vi har. Detta eftersom att många relevanta rapporter från EBM och regeringen som är dagsaktuella lättast var tillgängliga på nätet där vi kunde ladda ner dem i fulltext. Många av de tryckta källor vi använt oss av har varit skrivna av erkända författare.

12.5 Förslag till fortsatta studier

En fortsatt studie skulle kunna vara en undersökning kring varför det finns en uppdelning av EBM och varför vissa orter ingår och vissa inte gör det, och huruvida det finns fördelar eller inte med den uppdelningen som inte har kommit fram i denna studie. Inom samma område skulle även en studie kunna genomföras med hur ett rikstäckande EBM skulle organiseras och genomdrivas på smidigaste sätt.

Vad beror det på att trots en medvetenhet om att bokföringsbrott ofta döljer annan typ av brott så fokuserar endast utredningarna på de brott som är upptäckta när polisen får anmälan istället för att försöka fånga all brottslighet. Går det att ändra lagstiftningen så att även om inte åklagaren har inlett förundersökning kring annat brott så kan det tas med ifall det upptäcks under utredningen.

En annan intressant fråga att studera är varför lagstiftningen är utformad på så sätt att vissa misstankar om andra ekobrott än bokföringsbrott inte undersöks då rättsväsendet anser att lagen är så svår att tillämpa att det inte ens är någon idé att försöka. Måste det vara på det sättet för att behålla rättsäkerheten eller går lagen att förändra.

Referenslista

- Andersson, L. & Ling, S. (2004). *Bokföringsbrott – ett resultat av okunskap*, hämtad 2005-01-31 från <http://www.handels.gu.se/epc/archive/00003454/01/03-04-57.pdf>
- Allwood, C.M. (2004). *Perspektiv på kvalitativ metod*, Lund: Studentlitteratur
- Arbnor, I. & Bjerke, B. (1994). *Företagsekonomisk metodlära*, Lund: Studentlitteratur.
- Begell, A-M. & Korsell, E. L. (2001, uppdaterad 2005). *Yttrande över rapporten Utvärdering över de regionala samverkansorganen mot ekonomisk brottslighet*, hämtad 20050405, från http://www.bra.se/extra/news/?module_instance=5&id=131&full=true
- Bryman, A. (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*, Lund: Studentlitteratur.
- Busch, T., Johnsen, E & Vanebo, J. O. (1986). *Ledning i det offentliga*, Lund: Studentlitteratur
- Dahlqvist A-L & Elofsson S. (2002). *Bokföringsbrott och bokföringslagen*, Stockholm: Norstedts juridik
- Edlund, P-O. Högberg, O. & Leonardz, B. (1999). *Beslutsmodeller: redskap för ekonomisk argumentation*. Lund: Studentlitteratur
- Ekobrottsmyndigheten. (2004). *Att förebygga och förhindra allvarlig ekonomisk brottslighet – EBM från experiment till långsiktighet*. Stockholm: Ekobrottsmyndigheten
- Ekobrottsmyndigheten. (2005a) *EBM arbetar för ett mer rättvist samhälle*, hämtad 050306, från http://www.ekobrottsmyndigheten.se/templates/Page_5.aspx,
- Ekobrottsmyndigheten. (2005b). *Om EBM*, hämtad 050224, från http://www.ekobrottsmyndigheten.se/templates/Page_5.aspx
- Ekobrottsmyndigheten, (2005c) *Organisation*, hämtad 2005-04-13 från http://www.ekobrottsmyndigheten.se/templates/Page_12.aspx
- Ekobrottsmyndigheten, (2005d) *Polisens arbete vid EBM*, hämtad 2005-04-13 från http://www.ekobrottsmyndigheten.se/templates/Page_341.aspx
- Ekobrottsmyndigheten, *Ekorådet*, hämtad 2005-04-05, från http://www.ekobrottsmyndigheten.se/templates/Page_25.aspx
- Engdahl, O. (2003). *I finansvärldens bakre regioner : en studie om finansiella offshore-marknader och ekonomisk brottslighet* Göteborg: Sociologiska institutionen
- Harbäck, M. & Nilsson, M. (2004). *Revisorns anmälningsplikt – ett bristfälligt verktyg i kampen mot ekonomisk brottslighet*, Jönköping
- Hatch, M. J. (2002). *Organisationsteori*, Lund: Studentlitteratur
- Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1997) *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder*, (2:a uppl.), Lund: Studentlitteratur.
- Holmblad Brunsson, K. (2002) *Organisationer*, Lund: Studentlitteratur
- Hult, M. (2004). *Samhällsvetenskaplig forsknings- och utredningsmetod*. Opublicerat manuskript, Internationella Handelshögskolan i Jönköping.

Referenslista

- Hägg, I. & Wiedersheim-P. (1984) *Att arbeta med modeller inom företagsekonomin*, (5.e. uppl.) Stockholm :LiberTryck
- Hägg, I. & Wiedersheim-P. (1994) *Modeller som redskap- att hantera företagsekonomiska problem*, Malmö:Liber-Hermods
- Jacobsen, D.I. & Thorsvik, J. (2002). Hur moderna organisationer fungerar, Lund: Studentlitteratur.
- Krajewski, L. J. & Ritzman, L. P. (2002). *Operation management: strategy and analysis*, (6 ed.), New Jersey: Prentice Hall
- Korsell, E. L. (2004). *Bokslut Sammanfattning av forskning om ekobrottslighet* hämtad 2005-03-15, från http://www.bra.se/dynamaster/publication/pdf_archive/040429_26953.pdf.
- Korsell, E. L. (2003a). *Bokföringsbrott – en studie i selektion*. Edsbruk: Akademitryck
- Korsell, E. L. (2003b). *Förebyggande metoder mot ekobrott: en antologi*. Stockholm: Edita Norstedt
- Korsell, E. L. (2002). *Ekobrott- utvecklingen av några centrala brottstyper* (BRÅ Rapport 2002:1) Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Lundahl, U. & Skärvad, P.H. (1999). Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer (3:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Magnusson D. (1983) *Ekonomisk Brottslighet i Sverige*, Borås: Centraltryckeriet
- Merriam, S.B, (1994) fallstudien som forskningmetod,
- Patel, R. & Davidsson, B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, (3:e uppl.). Lund: Studentlitteratur
- Polisen. (2005a) *Ekoenbeten*, hämtad 2005-04-05, från <http://www.polisen.se/inter/nodeid=2633&pageversion=1.html>
- Polisen, (2005b) *Samverkansorgan*, hämtad 2005-04-13 från <http://www.polisen.se/inter/nodeid=6192&pageversion=1.html>
- Polisen. (2005c). *Förebyggande metoder mot ekonomisk brottslighet*, hämtad 2005-04-05 från <http://www.polisen.se/inter/nodeid=6191&pageversion=1.html>
- Polisen, *Sameb*, hämtad 2005-04-05, från <http://www.polisen.se/inter/nodeid=21431&pageversion=1.html&articleid=37448>
- Regeringen, *Bokföringsbrott och andra brott mot borgenärer*, Prop. 2004/05:69, 2004.
- Thurén, T. (1999). *Vetenskapsteori för nybörjare*. , Malmö: Team Offset
- Trost, J. (1997). *Kvalitativa intervjuer*, (2:a uppl.). Lund: Studentlitterat

Bilaga 1 Bokföringslag (1999:1028)

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser om bokföringsskyldighet för vissa fysiska och juridiska personer. Lagen innehåller bestämmelser om

- kretsen av bokföringsskyldiga (2 kap.),
- räkenskapsår (3 kap.),
- bokföringsskyldighetens innebörd (4 kap.),
- löpande bokföring och verifikationer (5 kap.),
- hur den löpande bokföringen avslutas (6 kap.),
- arkivering av räkenskapsinformation m.m. (7 kap.),
- utvecklandet av god redovisningssed (8 kap.), samt
- överklagande (9 kap.).

Definitioner

2 § I denna lag betyder

1. företag: en fysisk eller juridisk person som är bokföringsskyldig enligt denna lag,
2. bokslutsföretag: företag som tillhör någon eller några av följande kategorier
 - a) aktiebolag,
 - b) ekonomiska föreningar,
 - c) handelsbolag i vilka en eller flera juridiska personer är delägare,
 - d) företag som omfattas av lagen ([1995:1559](#)) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller lagen ([1995:1560](#)) om årsredovisning i försäkringsföretag,
 - e) stiftelser som är bokföringsskyldiga enligt denna lag,
 - f) företag som är moderföretag i en koncern,
 - g) företag i vilka den årliga nettoomsättningen normalt uppgår till mer än ett belopp motsvarande tjugo prisbasbelopp enligt lagen ([1962:381](#)) om allmän försäkring som gällde under den sista månaden av räkenskapsåret.
3. verksamhet: näringsverksamhet eller annan verksamhet som omfattas av bokföringsskyldighet enligt denna lag,
4. moderföretag: företag som utgör moderföretag enligt definitionen i 1 kap. 4 § årsredovisningslagen ([1995:1554](#)),
5. koncern: vad som utgör koncern enligt definitionen i 1 kap. 4 § [årsredovisningslagen](#),
6. bokföringspost: varje enskild notering i grundbokföringen eller huvudbokföringen,
7. affärshändelser: alla förändringar i storleken och sammansättningen av ett företags förmögenhet som beror på företagets ekonomiska relationer med omvärlden, såsom in- och utbetalningar, uppkomna fordringar och skulder samt egna tillskott till och uttag ur verksamheten av pengar, varor eller annat,
8. verifikation: de uppgifter som dokumenterar en affärshändelse eller en vidtagen justering i bokföringen,
9. räkenskapsinformation:

a) sådana sammanställningar av uppgifter som avses i

- [4 kap. 3 §](#) (balansräkning),
- [5 kap. 1 §](#) (grundbokföring och huvudbokföring),
- [5 kap. 4 §](#) (sidoordnad bokföring),
- [5 kap. 6 §](#) (verifikation),
- [5 kap. 7 §](#) (handling m.m. som en verifikation hänvisar till),
- [5 kap. 11 §](#) (systemdokumentation och behandlingshistorik),

- [6 kap. 2 §](#) (årsredovisning),
- [6 kap. 4 §](#) (årsbokslut),
- [6 kap. 5 §](#) (noter till balansräkning och resultaträkning), samt
- [6 kap. 11 §](#) (specifikation av balansräkningspost).

b) avtal och andra handlingar av särskild betydelse för att belysa verksamhetens ekonomiska förhållanden, samt

c) sådana uppgifter i övrigt som är av betydelse för att det skall gå att följa och förstå de enskilda bokföringsposternas behandling i bokföringen.

Trots bestämmelsen i första stycket 2 g skall en bokföringsskyldig fysisk person inte anses som bokslutsföretag om han eller hon med stöd av [4 kap. 4 § andra stycket](#) har olika bokföringar och nettoomsättningen enligt varje enskild bokföring normalt inte uppgår till mer än tjugo prisbasbelopp.

3 § Vad som sägs i denna lag om juridiska personer tillämpas inte på dödsbon. I fråga om dödsbon gäller i stället vad som sägs om fysiska personer.

2 kap. Kretsen av bokföringsskyldiga

När juridiska personer är bokföringsskyldiga

1 § En juridisk person är bokföringsskyldig, om inte annat anges i [2-5 §§](#)

2 § Följande juridiska personer är bokföringsskyldiga i den utsträckning som anges i andra-fjärde styckena:

1. ideella föreningar,
2. registrerade trossamfund och registrerade organisatoriska delar av sådana samfund enligt lagen ([1998:1593](#)) om trossamfund,
3. samfällighetsföreningar enligt [17 §](#) lagen ([1973:1150](#)) om förvaltning av samfälligheter,
4. viltvårdsområdesföreningar enligt [1 §](#) lagen ([2000:592](#)) om viltvårdsområden,
5. fiskevårdsområdesföreningar enligt [1 §](#) lagen ([1981:533](#)) om fiskevårdsområden.

Juridiska personer som anges i [första stycket](#) är bokföringsskyldiga, om värdet av tillgångarna, beräknat enligt [4 §](#), överstiger ett gränsbelopp som motsvarar trettio prisbasbelopp enligt lagen ([1962:381](#)) om allmän försäkring. Bokföringsskyldigheten inträder

1. från och med tidpunkten för den juridiska personens bildande, om tillgångarna då överstiger det angivna gränsbeloppet, eller
2. från och med det kalenderår vid vars ingång värdet av tillgångarna överstiger gränsbeloppet.

Bokföringsskyldigheten enligt [andra stycket](#) upphör, om tillgångarnas värde vid utgången av de tre senaste räkenskapsåren har varit lägre än det angivna gränsbeloppet.

Om den juridiska personen bedriver näringsverksamhet eller är moderföretag i en koncern, är den bokföringsskyldig även om förutsättningarna enligt [andra stycket](#) inte är uppfyllda. Lag (2000:598).

3 § Stiftelser är bokföringsskyldiga, om värdet av tillgångarna, beräknat enligt [4 §](#), överstiger ett gränsbelopp som motsvarar tio prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Bokföringsskyldigheten inträder

1. från och med tidpunkten för stiftelsens bildande, om tillgångarna då överstiger det angivna gränsbeloppet, eller
2. från och med det kalenderår vid vars ingång värdet av tillgångarna överstiger gränsbeloppet.

Bokföringsskyldigheten enligt [första stycket](#) upphör, om tillgångarnas värde vid utgången av de tre senaste åren har varit lägre än det angivna gränsbeloppet.

Följande stiftelser är dock bokföringsskyldiga även om förutsättningarna enligt [första stycket](#) inte är uppfyllda:

1. stiftelser som bedriver näringsverksamhet,
2. stiftelser som är moderstiftelser,
3. insamlingsstiftelser enligt [11 kap. 1 §](#) stiftelselagen (1994:1220),
4. kollektivavtalsstiftelser enligt 11 kap. 3 § samma lag,
5. stiftelser som har bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting,
6. pensionsstiftelser enligt [9 §](#) lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.,
7. personalstiftelser enligt 27 § samma lag.

4 § När värdet på tillgångarna enligt [2 § andra stycket](#) och [3 § första stycket](#) bestäms, skall varje tillgång tas upp till ett värde som motsvarar vad tillgången kan anses betinga vid en försäljning under normala förhållanden. Fastigheter och byggnader som är lös egendom tas dock upp till taxeringsvärdet, om ett sådant värde finns.

5 § Följande juridiska personer är inte bokföringsskyldiga enligt denna lag:

1. staten, kommunerna, landstingen, kommunalförbunden och regionförbunden,
2. konkursbon, samt
3. stiftelser vars tillgångar enligt stiftelseförordnandet får användas endast till förmån för bestämda fysiska personer.

När fysiska personer är bokföringsskyldiga

6 § En fysisk person som bedriver näringsverksamhet är bokföringsskyldig för denna.

Vid tillämpningen av [första stycket](#) skall uthyrning av en sådan privatbostadsfastighet som avses i [2 kap. 13 §](#) inkomstskattelagen (1999:1229) inte anses som näringsverksamhet. Ägande eller brukande av en sådan näringsfastighet som avses i 2 kap. 14 § nämnda lag skall alltid anses som näringsverksamhet. Lag (1999:1304).

Bokföringsskyldighet för utländska filialer m.m.

7 § I lagen ([1992:160](#)) om utländska filialer m.m. finns bestämmelser om bokföringsskyldighet för näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av utländska företag och utomlands bosatta svenska eller utländska medborgare.

3 kap. Räkenskapsår

Normalt räkenskapsår

1 § Ett räkenskapsår skall omfatta tolv månader.

Fysiska personer, handelsbolag där en fysisk person skall beskattas för hela eller en del av bolagets inkomst och sådana samfällighetsförvaltande juridiska personer som avses i [6 kap. 6 § andra stycket](#) inkomstskattelagen ([1999:1229](#)) skall ha kalenderåret som räkenskapsår.

Andra företag får tillämpa annat räkenskapsår än kalenderår (brutet räkenskapsår). Brutet räkenskapsår skall omfatta tiden den 1 maj-den 30 april, den 1 juli-den 30 juni eller den 1 september-den 31 augusti. Lag (1999:1304)

Annat tolvmånaders räkenskapsår

2 § Om det med hänsyn till det allmännas ekonomiska intresse eller andra omständigheter finns synnerliga skäl, kan Skatteverket medge att annan period av tolv hela månader än som följer av [1 §](#) får utgöra räkenskapsår. Lag (2003:727).

Förkortat eller förlängt räkenskapsår

3 § När bokföringsskyldigheten inträder eller räkenskapsåret läggs om, får räkenskapsåret omfatta kortare tid än tolv månader eller utsträckas att omfatta högst arton månader. Räkenskapsåret får också kortas av om bokföringsskyldigheten upphör.

Gemensamt räkenskapsår för flera verksamheter

4 § Om ett företag bedriver flera verksamheter, skall det tillämpa samma räkenskapsår för dessa.

Gemensamt räkenskapsår för koncernföretag

5 § Företag som ingår i samma koncern skall ha gemensamt räkenskapsår.

Om det finns synnerliga skäl, kan Skatteverket medge att olika räkenskapsår får tillämpas.

Om en fysisk person som bedriver jordbruksverksamhet också äger ett aktiebolag, som också bedriver jordbruksverksamhet, utan att han är skyldig att upprätta koncernredovisning, får aktiebolaget, trots bestämmelsen i [första stycket](#), ha brutet räkenskapsår. Lag (2003:727).

Omläggning av räkenskapsår

6 § Räkenskapsår får läggas om endast om Skatteverket ger tillstånd till det. Tillstånd behövs dock inte

1. för omläggning från brutet räkenskapsår till kalenderår,

2. för omläggning till gemensamt räkenskapsår i fall som avses i 4 § och 5 § första stycket. Lag (2003:727).

Föreläggande om rättelse

7 § Om ett företag tillämpar brutet räkenskapsår i strid med [1 § andra stycket](#), får Skatteverket förelägga företaget att lägga om räkenskapsåret till kalenderår. Ett sådant föreläggande får förenas med vite. Lag (2003:727).

Räkenskapsår i finansiella företag

8 § I [1 kap. 7 §](#) lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och i [1 kap. 6 §](#) lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag finns bestämmelser om räkenskapsår i vissa företag.

4 kap. Bokföringsskyldighetens innebörd

Allmänt om vad bokföringsskyldigheten innebär

1 § Ett företag skall

1. löpande bokföra alla affärshändelser enligt bestämmelserna i [5 kap. 1-5 §§](#),
2. se till att det finns verifikationer enligt [5 kap. 6-9 §§](#) för alla bokföringsposter samt systemdokumentation och behandlingshistorik enligt [5 kap. 11 §](#),
3. bevara all räkenskapsinformation och sådan utrustning och sådana system som behövs för att presentera räkenskapsinformationen i den form som anges i 7 kap. 1 § 1 eller 2.

Ett bokslutsföretag skall dessutom

1. upprätta en balansräkning enligt [3 §](#), och
2. avsluta den löpande bokföringen enligt bestämmelserna i [6 kap.](#)

God redovisningssed

2 § Bokföringsskyldigheten skall fullgöras på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed.

Upprättande av balansräkning när bokföringsskyldigheten inträder eller när grunden för denna ändras

3 § Bokslutsföretag skall utan dröjsmål upprätta en balansräkning, när bokföringsskyldighet inträder eller när grunden för sådan skyldighet ändras.

Vid upprättandet av balansräkningen gäller [6 kap. 4 § andra stycket](#) i tillämpliga delar.

Bokföring för flera verksamheter

4 § Om ett företag bedriver flera verksamheter, skall det ha en bokföring som omfattar samtliga verksamheter.

Trots bestämmelsen i [första stycket](#) får ett företag som bedriver flera verksamheter ha en bokföring för varje enskild verksamhet, om det finns särskilda skäl och det är förenligt med god redovisningssed. Företag som avses i [6 kap. 1 §](#) skall i så fall löpande arkivera uppgifter om ställning och resultat i de olika verksamheterna på en gemensam plats. Om företaget bedriver verksamhet på

egen hand, skall arkiveringen ske i anslutning till bokföringen för en sådan verksamhet.

Gemensam bokföring för flera bokföringsskyldiga

5 § Ett företag får ha gemensam bokföring med någon annan bokföringsskyldig endast för gemensamt bedriven verksamhet och endast om det är förenligt med god redovisningssed.

Trots bestämmelsen i [första stycket](#) får församlingar i Svenska kyrkan som ingår i en kyrklig samfällighet enligt [3 § andra stycket](#) lagen ([1998:1591](#)) om Svenska kyrkan ha en gemensam bokföring som omfattar församlingarnas och samfällighetens verksamheter. Vidare får prästlönetillgångar enligt 10 § lagen ([1998:1592](#)) om införande av lagen ([1998:1591](#)) om Svenska kyrkan ha gemensam bokföring, om de förvaltas tillsammans.

Redovisningsvaluta

6 § Affärshändelserna skall kunna presenteras i en och samma redovisningsvaluta. Redovisningsvalutan skall vara svenska kronor. I aktiebolag, ekonomiska föreningar, sparbanker, medlemsbanker, understödsföreningar, försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag får dock redovisningsvalutan i stället vara euro.

Byte av redovisningsvaluta får ske endast vid ingången av ett nytt räkenskapsår. Bestämmelser om omräkning i samband med byte av redovisningsvaluta finns i årsredovisningslagen ([1995:1554](#)).

Har företaget bytt redovisningsvaluta, får ett nytt byte göras endast om Skatteverket tillåter det. Tillstånd får vägras endast om det finns anledning anta att bytet har ett otillbörligt syfte.

Trots bestämmelserna i [första-tredje styckena](#) får en filial i annat land ha sin redovisning i en valuta som i det landet godtas som redovisningsvaluta. Lag ([2003:727](#)).

5 kap. Löpande bokföring och verifikationer

Grundbokföring och huvudbokföring

1 § Affärshändelserna skall bokföras så att de kan presenteras i registreringsordning (grundbokföring) och i systematisk ordning (huvudbokföring). Detta skall ske på ett sådant sätt att det är möjligt att kontrollera fullständigheten i bokföringsposterna och överblicka verksamhetens förlopp, ställning och resultat.

Tidpunkten för bokföring

2 § Kontanta in- och utbetalningar skall bokföras senast påföljande arbetsdag. Andra affärshändelser skall bokföras så snart det kan ske.

Affärshändelserna får bokföras senare än som anges i [första stycket](#), om det finns särskilda skäl och det är förenligt med god redovisningssed.

Andra företag än bokslutsföretag får dröja med att bokföra affärshändelserna tills betalning sker, under förutsättning att detta är förenligt med god redovisningssed. Vid räkenskapsårets utgång skall dock samtliga då obetalda fordring-

ar och skulder bokföras.

Vad som sägs i [tredje stycket](#) gäller också bokslutsföretag, om det endast förekommer ett mindre antal fakturor eller andra handlingar i verksamheten och fordringarna och skulderna enligt dessa inte uppgår till avsevärda belopp.

Bokslutstransaktioner

3 § I samband med att den löpande bokföringen avslutas skall sådana poster som är nödvändiga för att bestämma räkenskapsårets intäkter och kostnader och den finansiella ställningen på balansdagen bokföras.

Sidoordnad bokföring

4 § Vid bokföringen skall konton över tillgångar, avsättningar och skulder specificeras i en sidoordnad bokföring i den utsträckning det behövs för att ge en tillfredsställande kontroll och överblick.

Rättelse av bokföringspost

5 § Om en bokföringspost rättas, skall det anges när rättelsen har skett och vem som har gjort den. Sker rättelsen genom en särskild rättelsepost, skall det samtidigt säkerställas att det vid en granskning av den rättade bokföringsposten utan svårighet går att få kännedom om rättelsen.

Verifikationer

6 § För varje affärshändelse skall det finnas en verifikation. Om företaget har tagit emot en uppgift om affärshändelsen i den form som anges i [7 kap. 1 § första stycket](#), skall denna uppgift, i förekommande fall kompletterad med uppgifter enligt [7](#) och [8 §§](#), användas som verifikation.

Om det behövs med hänsyn till arten av den mottagna verifikationen, får bokföringen grundas på en särskilt upprättad hänvisningsverifikation.

Flera likartade affärshändelser får dokumenteras genom en gemensam verifikation. Vid försäljning av varor och tjänster mot kontant betalning får även inbetalningarna under en dags försäljning dokumenteras genom en gemensam verifikation, om det skulle vara förenat med svårigheter att upprätta verifikationer för de olika affärshändelserna. Den gemensamma verifikationen får då utgöras av uppgifter från en kassaapparat, kassarapport eller annan uppgift som anger summan av mottagna betalningar.

7 § Verifikationen skall innefatta uppgift om när den har sammanställts, när affärshändelsen har inträffat, vad denna avser, vilket belopp den gäller och vilken motpart den berör. I förekommande fall skall verifikationen även innefatta upplysning om handlingar eller andra uppgifter som har legat till grund för affärshändelsen samt var dessa finns tillgängliga.

I verifikationen skall det ingå ett verifikationsnummer eller annat identifierings-tecken samt sådana övriga uppgifter som är nödvändiga för att sambandet mellan verifikationen och den bokförda affärshändelsen utan svårighet skall kunna fastställas.

8 § Uppgifter enligt [7 § första stycket](#) får utelämnas, om det är förenat med svårigheter att låta uppgiften ingå i verifikationen och ett utelämnande är förenligt med god redovisningssed.

9 § Om en verifikation rättas, skall det anges när rättelsen har skett och vem som har gjort den.

Andra bokföringsposter än sådana som avser affärshändelser

10 § Vad som föreskrivs i [1-9 §§](#) gäller även andra bokföringsposter än sådana som avser affärshändelser.

Systemdokumentation och behandlingshistorik

11 § Företaget skall upprätta sådana beskrivningar över bokföringssystemets organisation och uppbyggnad som behövs för att ge överblick över systemet (systemdokumentation). Företaget skall också upprätta sådana beskrivningar över genomförda bearbetningar inom systemet som gör det möjligt att utan svårighet följa och förstå de enskilda bokföringsposternas behandling (behandlingshistorik).

Om företaget har flera separata bokföringar, skall det av systemdokumentationen för varje bokföring framgå var uppgifter ur övriga bokföringar kan erhållas.

6 kap. Hur den löpande bokföringen avslutas

När den löpande bokföringen skall avslutas med en årsredovisning

1 § Företag som tillhör någon eller några av följande kategorier skall för varje räkenskapsår avsluta bokföringen med en årsredovisning och offentliggöra den enligt 2 §:

1. aktiebolag,
2. ekonomiska föreningar,
3. handelsbolag i vilka en eller flera juridiska personer är delägare,
4. företag som omfattas av lagen ([1995:1559](#)) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller lagen ([1995:1560](#)) om årsredovisning i försäkringsföretag,
5. stiftelser som är bokföringsskyldiga enligt denna lag, dock inte stiftelser som får använda sina tillgångar uteslutande till förmån för medlemmar av en viss eller vissa släkter och som är bokföringsskyldiga endast på grund av [2 kap. 3 § första stycket](#),
6. bokslutsföretag i vilka
 - a) antalet anställda i verksamheten under de senaste två räkenskapsåren i medeltal har uppgått till mer än tio, eller
 - b) nettovärdet av tillgångarna i verksamheten enligt en balansräkning för räkenskapsåret uppgår till mer än 24 miljoner kronor,
7. företag som är moderföretag i en koncern om
 - a) antalet anställda hos koncernföretagen under de senaste två räkenskapsåren i medeltal har uppgått till mer än tio, eller
 - b) nettovärdet av koncernföretagens tillgångar, enligt balansräkningarna för

koncernföretagens senaste räkenskapsår, på moderföretagets balansdag uppgår till mer än 24 miljoner kronor.

Årsredovisningens innehåll m.m.

2 § En årsredovisning skall upprättas och offentliggöras enligt bestämmelserna i årsredovisningslagen ([1995:1554](#)) eller, i förekommande fall, lagen ([1995:1559](#)) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller lagen ([1995:1560](#)) om årsredovisning i försäkringsföretag.

När den löpande bokföringen får avslutas med ett årsbokslut i stället för en årsredovisning

3 § Andra bokslutsföretag än sådana som avses i [1 §](#) skall, om de inte upprättar årsredovisning, för varje räkenskapsår avsluta den löpande bokföringen med ett årsbokslut enligt [4 §](#).

Årsbokslutets innehåll

4 § Ett årsbokslut skall bestå av en resultaträkning och en balansräkning.

När årsbokslutet upprättas, skall följande bestämmelser i årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas:

- [1 kap. 3 §](#) om vad som avses med andelar,
- 1 kap. 4-6 §§ om koncern- och intresseföretagsdefinitioner,
- [2 kap. 2 §](#) om överskådlighet och god redovisningssed,
- [2 kap. 4 §](#) om andra grundläggande redovisningsprinciper,
- [2 kap. 5 §](#) om språk och form,
- [2 kap. 6 §](#) om valuta,
- [2 kap. 7 §](#) om undertecknande,
- [3 kap. 1](#) och [2 §§](#) om balans- och resultaträkningarnas innehåll,
- [3 kap. 3](#) och [4 §§](#) om uppställningsformer,
- 3 kap. 9 § om avsättningar,
- 3 kap. 12 § och 13 § första stycket om nettoomsättning och extraordinära poster,
- [4 kap. 1](#) och [2 §§](#) om vad som är anläggningstillgångar och omsättningstillgångar,
- [4 kap. 3 §](#) om anskaffningsvärdet för anläggningstillgångar,
- [4 kap. 4 §](#) om avskrivning av anläggningstillgångar,
- [4 kap. 5 §](#) om nedskrivning av anläggningstillgångar,
- 4 kap. 9 § om värdering av omsättningstillgångar,
- 4 kap. 10 § om värdering av pågående arbeten,
- 4 kap. 11 § om varulagrets anskaffningsvärde,
- 4 kap. 12 § om redovisning till bestämd mängd och fast värde,
- 4 kap. 13 § om omräkning av fordringar och skulder i utländsk valuta, och
- 4 kap. 15 § om periodisering av vissa belopp vid upptagande av lån.

Tilläggsupplysningar i årsbokslutet

5 § I årsbokslutet skall företaget lämna de ytterligare upplysningar som anges i [6-9 §§](#).

Upplysningarna skall lämnas i noter. Om det inte står i strid med kravet på

överskådlighet i [2 kap. 2 §](#) årsredovisningslagen ([1995:1554](#)), får upplysningarna i stället lämnas i balansräkningen eller resultaträkningen.

Lämnas upplysningarna i noter, skall hänvisning göras vid de poster i balansräkningen eller resultaträkningen som upplysningarna hänför sig till.

6 § Principerna för värdering av tillgångar, avsättningar och skulder skall anges.

För poster i balansräkningen som avser tillgångar, avsättningar eller skulder i annan valuta än redovisningsvalutan skall anges enligt vilka principer beloppen har räknats om till redovisningsvalutan. Lag (2000:31).

7 § För varje post som tas upp som anläggningstillgång i balansräkningen eller i sådana noter som avses i 3 kap. 4 § fjärde stycket 2 årsredovisningslagen ([1995:1554](#)) skall uppgift lämnas om

1. tillgångarnas anskaffningsvärde,
2. årets avskrivningar enligt 4 kap. 4 § [årsredovisningslagen](#),
3. årets nedskrivningar, med särskild uppgift om nedskrivningar som har gjorts med stöd av 4 kap. 5 § andra stycket [årsredovisningslagen](#),
4. ackumulerade avskrivningar enligt 4 kap. 4 § [årsredovisningslagen](#),
5. ackumulerade nedskrivningar, med särskild uppgift om nedskrivningar som har gjorts med stöd av 4 kap. 5 § andra stycket [årsredovisningslagen](#).

Grunderna för avskrivning av anläggningstillgångarnas olika poster skall anges.

8 § För varje skuldpost i balansräkningen eller i sådana noter som avses i 3 kap. 4 § fjärde stycket 2 årsredovisningslagen ([1995:1554](#)) skall den del som förfaller till betalning senare än ett år efter balansdagen anges.

9 § Om företaget har ändrat redovisningsprinciper, skall upplysning lämnas om detta. Skälen för ändringen skall anges.

Tidpunkten för färdigställande av årsbokslutet

10 § Årsbokslutet skall färdigställas så snart det kan ske, dock senast sex månader eller, i stiftelser, fyra månader efter räkenskapsårets utgång.

Specifikation till årsredovisning eller årsbokslut

11 § För varje sammandragen post i den balansräkning som skall ingå i årsredovisningen eller årsbokslutet skall, om inte postens sammansättning klart framgår av bokföringen i övrigt, de belopp som ingår i posten specificeras i en särskild förteckning, som inte behöver offentliggöras.

7 kap. Arkivering av räkenskapsinformation m.m.

Former för bevarande

1 § Räkenskapsinformation skall bevaras i

1. vanlig läsbar form (dokument),
2. mikroskrift som kan läsas med förstoringshjälpmedel, eller
3. annan form som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel (maskinläsbart medium) och som genom omedelbar utskrift kan tas fram i sådan form som avses i 1 eller 2.

Dokument, mikroskrift och maskinläsbart medium med räkenskapsinformation som företaget har tagit emot från någon annan skall bevaras i det skick materialet hade när det kom till företaget. Dokument, mikroskrift och maskinläsbart medium med räkenskapsinformation som företaget självt har upprättat skall bevaras i det skick materialet fick när räkenskapsinformationen sammanställdes.

Tid och plats för förvaring

2 § Dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation skall vara varaktiga och lätt åtkomliga. De skall bevaras fram till och med det tionde året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades. De skall förvaras i Sverige, i ordnat skick och på betryggande och överskådligt sätt.

Maskinutrustning och system som behövs för att presentera räkenskapsinformationen i den form som anges i [1 § första stycket 1 eller 2](#) skall hållas tillgängliga i Sverige under hela den tid som anges i [första stycket](#).

Tillfällig förvaring av verifikation utomlands

3 § Om det finns särskilda skäl och är förenligt med god redovisningssed, får ett dokument som innefattar en verifikation, trots bestämmelserna i [2 §](#), tillfälligt förvaras utomlands.

Utomlands placerad utrustning m.m.

3 a § Trots bestämmelserna i [2 §](#) får ett företag förvara maskinläsbara medier och hålla maskinutrustning och system tillgängliga i ett annat land inom Europeiska unionen om

1. platsen för förvaring och varje ändring av denna plats anmäls till Skatteverket eller, när det gäller företag som står under Finansinspektionens tillsyn, till Finansinspektionen,
2. företaget på begäran av Skatteverket eller Tullverket medger omedelbar elektronisk åtkomst till räkenskapsinformationen för kontrolländamål under arkiveringstiden, och
3. företaget genom omedelbar utskrift kan ta fram räkenskapsinformationen i Sverige i sådan form som avses i 1 § 1 eller 2.

[Första stycket](#) gäller också förvaring i ett land utanför Europeiska unionen med vilket det finns rättsliga instrument om ömsesidigt bistånd med en räckvidd som är likartad med de som föreskrivs i

- rådets direktiv *76/308/EEG* av den 15 mars 1976 om ömsesidigt bistånd för indrivning av fordringar uppkomna till följd av verksamhet som utgör en del av finansieringssystemet för Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket och av jordbruksavgifter och tullar samt med avseende på mervärdesskatt,
- rådets direktiv *77/799/EEG* av den 19 december 1977 om ömsesidigt bistånd av medlemsstaternas behöriga myndigheter på direktbeskattningsens område, och
- rådets förordning (*EEG*) nr 218/92 av den 27 januari 1992 om administrativt samarbete inom området för indirekt beskattning (mervärdesskatt). Lag (2003:1135).

4 § Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket tillåta att ett företag förvarar maskinläsbara medier utomlands även om förutsättningarna enligt [3 a §](#) inte föreligger. I sådana fall får maskinutrustning och system som avses i [2 § andra stycket](#) hållas tillgängliga i samma land. Tillståndet får förenas med villkor och begränsas till viss tid.

Tillstånd enligt [första stycket](#) ges av Finansinspektionen när det gäller företag som står under inspektionens tillsyn. Lag (2003:1135).

Förvaring av dokument m.m. som hör till en filial utomlands

5 § Bestämmelserna i [2 §](#) om förvaring i Sverige gäller inte dokument, mikroskrift, maskinläsbara medier, utrustning och system som avser verksamhet som företaget bedriver genom en filial utomlands, om företaget är bokföringsskyldigt i det landet.

Överföring av räkenskapsinformation på maskinläsbart medium till annan form

6 § Ett företag får förstöra ett maskinläsbart medium som används för att bevara räkenskapsinformation, om räkenskapsinformationen på ett betryggande sätt överförs till dokument, mikroskrift eller annat maskinläsbart medium. Om räkenskapsinformationen består av uppgifter som företaget har tagit emot från någon annan, får det maskinläsbara mediet dock förstöras först från och med det fjärde året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades.

När räkenskapsinformation får förstöras

7 § Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket för visst fall tillåta att dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation förstörs före utgången av den tid som anges i [2 §](#).

Tillstånd enligt [första stycket](#) ges av Finansinspektionen när det gäller företag som står under inspektionens tillsyn. Lag (2003:727).

8 kap. Utvecklandet av god redovisningssed

1 § Bokföringsnämnden ansvarar för utvecklandet av god redovisningssed. Finansinspektionen ansvarar för utvecklandet av god redovisningssed i sådana företag som omfattas av lagen ([1995:1559](#)) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och lagen ([1995:1560](#)) om årsredovisning i försäkringsföretag i den utsträckning det är påkallat av dessa företags särart.

Av 1 kap. 5 § lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, 1 kap. 4 § lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och 11 kap. 2 § lagen ([1992:543](#)) om börs- och clearingverksamhet följer att regeringen får bemyndiga Finansinspektionen att meddela föreskrifter om redovisning för finansiella företag.

9 kap. Överklagande

1 § En myndighets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Övergångsbestämmelser

1999:1078

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 1999. I fråga om juridiska personer som avses i [2 kap. 2 § första stycket](#) skall dock lagen tillämpas först från och med det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2000. Detsamma gäller fysiska personer som vid utgången av år 1999 inte var bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen ([1976:125](#)) och som skulle vara bokföringsskyldiga enligt den nya lagen endast därför att de äger eller brukar en näringsfastighet.

2. Bokföringslagen ([1976:125](#)) skall upphöra att gälla vid utgången av år 1999. Lagen skall dock fortfarande tillämpas för räkenskapsår som har inletts före nämnda tidpunkt. I fråga om juridiska personer som avses i [2 kap. 2 § första stycket](#), med undantag av Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar, skall lagen även tillämpas för räkenskapsår som inleds före utgången av år 2000. Lagen skall vidare tillämpas på understödsföreningar som med stöd av punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (*1999:1114*) om ändring i lagen ([1995:1560](#)) om årsredovisning i försäkringsföretag alltjämt tillämpar 29 och 30 §§ lagen ([1972:262](#)) om understödsföreningar.

Bestämmelsen i 16 § andra stycket [bokföringslagen](#) får tillämpas även för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 1999.

3. Jordbruksbokföringslagen ([1979:141](#)) skall upphöra att gälla vid utgången av år 2000. Lagen skall dock fortfarande tillämpas för räkenskapsår som har inletts före nämnda tidpunkt.

4. Om det i en lag eller i en annan författning hänvisas till någon föreskrift i bokföringslagen ([1976:125](#)) eller jordbruksbokföringslagen ([1979:141](#)) som har ersatts av en föreskrift i denna lag, tillämpas i stället den nya föreskriften.

1999:1304

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001 och tillämpas på räkenskapsår som avslutas efter utgången av år 2000.

2000:31

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2000 och tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2000.

2. Försäkringsbolag som avses i punkt 2 eller 5 i övergångsbestämmelserna till lagen (*1999:600*) om ändring i försäkringsrörelselagen ([1982:713](#)) får, trots bestämmelsen i 4 kap. 6 § första stycket tredje meningen, inte ha euro som redovisningsvaluta.

2003:1135

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

2. Villkor och begränsningar som följer av ett tillstånd som har lämnats enligt 7 kap. 4 § i sin äldre lydelse behöver inte längre tillämpas om de maskinläsbara medier som tillståndet avser får förvaras med stöd av 7 kap. 3 a §.

Detta är ett utdrag ur databasen Rättsnätet. Mångfaldigande utan medgivande från Notisum AB är förbjudet enligt lag. Dokumentens officiella pappersutgåvor äger alltid företräde eftersom Rättsnätet baseras på material från offentliga databaser som kan innehålla felaktigheter. Mångfaldigande har medgivits av Notisum AB

Bilaga 2 Regeringens förslag till nya lagar

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 1–6 och 8 §§ brottsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse Föreslagen lydelse

11 kap.

1 §1

Den som, när han är på obestånd eller när påtaglig fara föreligger för att han skall komma på obestånd, förstör eller genom gåva eller någon annan liknande åtgärd avhänder sig egendom av betydande värde, döms för oredlighet mot borgenärer till fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla om någon genom sådant förfarande försätter sig på obestånd eller framkallar påtaglig fara för att han skall komma på obestånd.

Gäldenär, som vid skuldsanering enligt skuldsaneringslagen (1994:334), konkurs eller förhandling om offentligt ackord förtiger tillgång, uppger obefintlig skuld eller lämnar annan sådan oriktig uppgift, skall ock, om ej uppgiften rättas innan den beedigas eller eljest lägges till grund för förfarandet, dömas för oredlighet mot borgenärer. Detsamma skall gälla, om gäldenär i samband med annan exekutiv förrättning åberopar oriktig handling eller skenavtal och därigenom hindrar att erforderlig egendom genom förrättning tages i anspråk för att bereda borgenär betalning eller säkerhet.

Gäldenär som, då konkurs är förestående, ur riket bortför tillgång av betydande värde med uppsåt att hålla den undan konkursen, eller gäldenär som i konkurs undandrar eller undanhåller konkursförvaltningen tillgång, döms likaledes för oredlighet mot borgenärer.

För oredlighet mot borgenärer döms också en gäldenär som, då konkurs är förestående, ur riket bortför tillgång av betydande värde

med uppsåt att hålla den undan konkursen, eller gäldenär som i konkurs undandrar eller undanhåller konkursförvaltningen tillgång.

Detsamma skall gälla, om en gäldenär i otillbörligt syfte underlåter att, så långt möjligt, medverka till att tillgång i utlandet som ingår i konkursen ställs till konkursförvaltningens förfogande, trots att konkursförvaltaren uppmanat gäldenären att medverka.

Om brottet är grovt, döms för grov oredlighet mot borgenärer till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningsmannen beedigat oriktig uppgift eller använt falsk handling eller vilseledande bokföring eller om brottet varit av betydande omfattning eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art.

1 Senaste lydelse 1994:335.

Prop. 2004/05:697

2 §2

Är brott som i 1 § sägs att anse som grovt, skall för grov oredlighet mot borgenärer dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömning huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningsmannen beedigat oriktig uppgift eller begagnat falsk handling eller vilseledande bokföring eller om brottet varit av betydande omfattning.

En gäldenär som vid konkurs, skuldsanering enligt skuldsaneringslagen (1994:334) eller förhandling om offentligt ackord uppsåtligen eller av grov oaktsamhet förtiger tillgång, uppger obefintlig skuld eller lämnar annan sådan oriktig uppgift, döms, om uppgiften

inte rättas innan den beedigas eller annars läggs till grund för förfarandet, för försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning till fängelse i högst två år. För försvårande av exekutiv förrättning döms också en gäldenär som i samband med annan exekutiv förrättning uppsåtligen åberopar oriktig handling eller skenavtal och därigenom hindrar att erforderlig egendom genom förrättning tas i anspråk för att bereda borgenär betalning eller säkerhet. Om ett förtigande eller en oriktig uppgift enligt första stycket är utan betydelse för saken, eller om gäldenären vid konkurs hade rätt att vägra yttra sig och omständigheterna innebär en skäligen ursäkt för honom eller henne, skall han eller hon inte dömas till ansvar. Om ett brott som avses i denna paragraf har begåtts uppsåtligen och är grovt, döms för grovt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningsmannen beedigat oriktig uppgift eller använt falsk handling eller vilseledande bokföring eller om brottet varit av betydande omfattning.

2 Senaste lydelse 1986:43.

Prop. 2004/05:69

8

3 §3

Den som, när han är på obestånd eller när påtaglig fara föreligger för att han skall komma på obestånd, fortsätter rörelse under förbrukande av avsevärda medel utan motsvarande nytta för rörelsen eller lever slösaktigt eller inlåter sig på äventyrligt företag eller lättsinnig ansvarsförbindelse eller vidtar annan sådan åtgärd och därigenom uppsåtligen eller av

grov oaktsamhet försämrar sin förmögensställning i avsevärd mån, döms för vårdslöshet mot borgenärer till fängelse i högst två år. Vad som nu sagts skall gälla även om gärningsmannen inte insåg men hade skäligen anledning anta att han var på obestånd eller att påtaglig fara förelåg för att han skulle komma på obestånd. Gäldenär, som vid skuldsanering enligt skuldsaneringslagen (1994:334), konkurs eller förhandling om offentligt ackord av grov oaktsamhet förtiger tillgång, uppgiver obefintlig skuld eller lämnar annan sådan oriktig uppgift, dömes likaledes, om ej uppgiften rättas innan den beedigas eller eljest lägges till grund för förfarandet, för vårdslöshet mot borgenärer.

4 §4

Den som, då han är på obestånd, gynnar viss borgenär genom att betala skuld som ej är förfallen, betala med annat än sedvanliga betalningsmedel eller överlämna säkerhet som ej var betingad vid skuldens tillkomst eller genom att vidta annan sådan åtgärd, döms, om åtgärden medför påtaglig fara för att andra borgenärers rätt skall förringas avsevärt, för mannamån mot borgenärer till fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla om någon som är på obestånd i otillbörligt syfte gynnar viss borgenär på annat sätt än som nyss sagts och detta medför påtaglig fara för att andra borgenärers rätt skall förringas avsevärt.

Den som, då han eller hon är på obestånd, gynnar en viss borgenär genom att betala skuld som inte är förfallen, betala med annat än sedvanliga betalningsmedel eller överlämna säkerhet som inte var betingad vid skuldens tillkomst eller genom att vidta annan sådan åtgärd, döms, om åtgärden medför påtaglig fara för att en annan borgenärs

rätt skall förringas avsevärt, för otillbörligt gynnande av borgenär till fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla, om någon som är på obestånd i otillbörligt syfte gynnar en viss borgenär på annat sätt än som nyss sagts och detta medför påtaglig fara för att en annan borgenärs rätt skall förringas avsevärt.

3 Senaste lydelse 1994:335.

4 Senaste lydelse 1986:43.

Prop. 2004/05:699

Gäldenär, som för att främja ackord hemligen lämnar eller utlovar betalning eller annan förmån, dömes ock för mannamån mot borgenärer.

En gäldenär, som för att främja ackord i hemlighet lämnar eller utlovar betalning eller annan förmån, döms också för otillbörligt gynnande av borgenär.

5 §5

Den som uppsåtligen eller av Oaktsamhet åsidosätter bokföringsskyldighet

enligt bokföringslagen (1999:1078) genom att underlåta att bokföra affärshändelser eller bevara räkenskapsinformation eller genom att lämna oriktiga uppgifter i bokföringen eller på annat sätt, döms, om rörelsens förlopp, ekonomiska resultat eller ställning till följd härav inte kan i huvudsak bedömas med ledning av bokföringen, för bokföringsbrott till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter. Är brottet grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Första stycket gäller inte om bokföringsskyldigheten avser en juridisk person som anges i 2 kap. 2 § bokföringslagen och som inte bedriver näringsverksamhet.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen (1999:1078) genom att underlåta

att bokföra affärshändelser eller bevara räkenskapsinformation eller genom att lämna oriktiga uppgifter i bokföringen eller på annat sätt, döms, om rörelsens förlopp, ekonomiska resultat eller ställning till följd härav inte kan i huvudsak bedömas med ledning av bokföringen, för bokföringsbrott till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är grovt, döms för grovt bokföringsbrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om åsidosättandet avsett mycket betydande belopp eller om gärningsmannen använt falsk handling eller om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art. Första och andra styckena gäller inte om bokföringsskyldigheten avser en juridisk person som anges i 2 kap. 2 § bokföringslagen och som inte bedriver näringsverksamhet.

6 §6

För försök till oredlighet mot borgenärer enligt 1 § första stycket eller försök till sådan oredlighet enligt 1 § tredje stycket som innebär att tillgång bortförs ur riket För försök till oredlighet mot borgenärer enligt 1 § första stycket eller försök till sådan oredlighet enligt 1 § andra stycket som innebär att tillgång bortförs ur riket

5 Senaste lydelse 1999:1081.

6 Senaste lydelse 1986:43.

Prop. 2004/05:6910

döms till ansvar enligt vad som föreskrivs i 23 kap.

döms till ansvar enligt vad som föreskrivs i 23 kap. Detsamma gäller i fall då sådant brott som nu har angetts skall bedömas som grov oredlighet mot borgenärer.

8 §7
Vårdslöshet mot borgenärer enligt
3 § första stycket må åtalas av
åklagare endast om åtal finnes påkallat
ur allmän synpunkt.
Vårdslöshet mot borgenärer får
åtalas av åklagare endast om åtal

är påkallat från allmän synpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

(Källa Bokföringsbrott och andra brott
mot borgenärer, 2005)

Bilaga 3 Intervjuguide till Åklagaren engagerad i Sameb

Bekämpningens struktur

Intervjupersonens yrke och bakgrund

Ansvarsområde inom Sameb?

Vad är syftet med samverkan?

Hur fungerar arbetet inom Sameb?

Vilka uppgifter har ni inom Sameb?

Vilka deltar?

Hur många från varje myndighet?

Hur ser du på att det är länsöverskridande för Jönköping/Östergötland?

Vad har ni för resurser?

Är det en bra samarbetsform eller behöver den utvecklas?

Finns det några begränsningar som gör att det inte är ett perfekt samarbete?

Finns det några lagliga hinder?

Hur skulle det kunna utvecklas?

Vad kan Sameb tillföra brottsbekämpning?

Och bokföringsbrotten?

Vilka brister/fördelar finns det med polisens arbete med bokföringsbrott idag?

Saknas det kunskap?

Hur sker informationsutbytet?

Sker det utbildning mellan de olika myndigheterna?

Har ni sett resultat av ert arbete?

Bilaga 4 Intervjuguide till Skatteverket

Bekämpningens struktur

Intervjupersonens bakgrund och arbetsuppgifter

Hur fungerar skatteverkets granskningsarbete vid upptäckt av brott?

Finns de hinder i bokföringslagen för att kunna bedriva effektivt arbete?

Arbetar ni med någon form av arbetsmodell för att granska misstänkta bokföringsbrott?

Hur får ni in tips om brott eller framkommer de enbart vid andra granskningar?

Hur många är det som arbetar med misstänkta brott?

Finns det en egen avdelning eller är det en del av andra arbetsuppgifter?

Hur mycket tid och resurser läggs på bokföringsbrott?

Hur ser er utbildning ut och tycker ni att det fattas kunskap?

Hur väljs de misstankar som ni går vidare med ut från de andra?

Finns det någon fastställd prioriteringsordning för hur ni ska göra och i såna fall är det en rekommendation eller måste den följas?

Hur vanligt är det med bokföringsbrott?

Vilka är det som begår brotten?

Hur fungerar det när ni anmäler?

Finns det nåt samarbete innan ni anmäler?

Finns det nåt samarbete efter att ni anmält?

Hur vanligt är det med bokföringsbrott?

Hur skulle en ökad granskning av välmående företag kunna se ut?

Vad beror det på det är främst småföretag som begår bokföringsbrott?

Hur skulle du se på ett krav på revisor i småföretag?

Hur ser du på kritik om att det är myndigheternas kontrollsystem som gör att det är främst småföretag som döms för bokföringsbrott?

Är statistiken idag rättvisande på den genomsnittliga brottslingen?

Hur stora är mörkertalen?

Vad beror de på?

Vilka möjligheter ger Sameb för bekämpning av bokföringsbrott?

Vilka inom Sameb har ni främst kontakt med?

Bilagor

Hur skulle samarbetet med polisen kunna utvecklas?

Vilka hinder finns det för ett effektivt samarbete?

Vilka samarbetar ni med utanför Sameb?

Bilaga 5 Intervjuguide till ekoroteln i Jönköping

Bekämpningens struktur

Hur ser polisen på situationen idag?

Hur bedriver polisen sitt arbete mot bokföringsbrott idag?

Hur sker arbetet efter anmälning på polisen?

Förändringar i dagens arbetsmetoder

Behövs det en ny metod för att effektivare kunna upptäcka och förhindra bokföringsbrottslighet?

Hur skulle en annorlunda arbetsmetod hjälpa för att effektivare bekämpa bokföringsbrott?

Hur skulle samarbetet mellan myndigheterna kunna förändras?

Hur skulle förändringarna vara möjliga att implementera?

Vilka möjligheter ser ni för att kunna effektivisera polisens arbete?

Vilka hinder ser ni?

Vem har möjlighet att påverka organisationens direktion mot att arbeta mer effektivt?

Använder ni er av PEK och hur fungerar det, märker ni en minskning av brott i samband med dessa insatser?

Tips och information om brott

Hur får polisen misstanke om att brott har begåtts?

Hur får ni in anmälningar och tips om brott?

Får ni in tips från allmänheten?

Får ni tips från andra näringsidkare?

Hur fungerar ert samarbete med andra myndigheter?

Hur sker dessa kontakter?

Samarbetet med närpolisen för att upptäcka ekobrott hur har det fungerat och används metoden fortfarande?

Organisationen

Vilka andra yrkesgrupper finns på ekoroteln?

Vad är deras arbetsuppgifter?

Hur många av de från andra yrkesgrupper arbetar med bokföringsbrott?

Hur många arbetar totalt på ekoroteln?

Hur många poliser arbetar med bokföringsbrott?

Hur är arbetet organiserat?

Vilka resurser finns att tillgå?

Tycker ni att resurserna är tillräckliga?

Vad skulle ni vilja förändra i arbetet vid er myndighet?

Beslut

Vilken prioriteringsordning finns hos polisen idag när det gäller olika brott?

Hur fattar ni beslut om vilka anmälningar ni ska driva vidare?

Vilka aspekter påverkar dessa beslut?

Bokföringsbrott – ett resultat av okunskap

Tror ni att okunskap är en viktig faktor kring att brott begås?

Hur tror ni att utbildning kring bokföringslagen skulle påverka nivån av brott?

Bokföringsbrott – en studie i selektion

Prioriterar ni en viss typ av brott?

Vad beror det på att främst småföretag döms?

Vad beror det på att bokföringsbrott är det vanligaste brottet?

Revisorns anmälningsplikt

Hur upplever du lagen om revisorns anmälningsplikt?

Vad anser du om att ha ett krav om revisor även för enskilda näringsidkare?

Skulle det ge en positiv effekt?

Människan bakom brottet

Beror brotten på en bristande moral?

Vad har motiverat de brottslingar som ni har kommit i kontakt med?

Lagen

Arbetar polisen med lagen?

Bilagor

Vad anser ni om bokföringslagens tillämplighet?

Är lagen tillräcklig för att kunna bekämpa bokföringsbrott?

Skulle en lagförändring behövas?

Vad anser ni om straffen för bokföringsbrott?

Utbildning kring bokföring

Vilken utbildning har poliserna på området och vilken finns att tillgå i Sverige?

Tror ni att bättre upplysningar kring påföljder skulle kunna minska brotten?

Finns det möjligheter att genom utbildning/information påverka de som begår brotten?

Bilaga 6 Intervjuguide vid den uppföljande intervjun vid ekoroteln

Intervjun utgick från den problemidentifierade modellen och diskussionen fördes utifrån den.

Anser ni att våra slutsatser är rätt?

Anser ni att dessa problem är det stora hinder som finns i erat arbete eller är det något som vi har glömt?

Hur skulle ni se på att bli en del av EBM istället?

Anser ni att problemen skulle lösas om ni var en del av EBM?

Vilka av era problem skulle lösas av det?

På vilket sätt?

Skulle det finnas problem med att vara en del av EBM?

Största fördel och största nackdel med att vara en del av EBM?

Skulle dessa problem kunna lösas på något annat sätt med de resurser som finns?

Bilaga 7 Intervju med åklagare

Eftersom inspelningssutrustningen inte fungerade vid intervjun så följer här anteckningarna från intervjun.

Respondentens yrke och bakgrund

Åklagare, gick ekobrottsutbildning för åklagare på 80-talet och har sen dess arbetat då och då med ekobrott. De senaste åren har han arbetat främst arbetat med ekobrott och arbetsmiljöbrott.

Strömbergs roll inom SAMEB

SAMEB är uppdelat på strategisk nivå och operativ nivå. Jonas Strömberg är den sammanställande personen för den operativa verksamheten. I den ingår bland annat personer från skatteverket, kronofogdemyndigheten och polisen.

Hur Strömberg ser på SAMEBs syfte

Samverkan mellan olika myndigheter är nödvändig för att ha någon chans att kunna bekämpa ekonomisk brottslighet.

Det fungerar bra i det praktiska arbetet på lokal nivå, men det behövs bättre styrning från högre nivå med klarare direktiv.

Den nya skattebrottsenheten är positiv.

Det är en splittrad bild med många olika aktörer i bekämpningen av ekobrottsligheten och det är därför det behövs en samordning.

Det är ett gott samarbete och det finns en större samstämmighet idag än i början. Det är inga motsättningar.

Finns en brist av resurser.

Vilka deltar i arbetet och hur ofta träffas de?

Träffas mellan 5 och 6 gånger per år. Det är Strömberg, en åklagare från Jönköping, en polis från Jönköping och en från Linköping, en kronofogde, en från tullen, en från vardera länsstyrelse, en från skattebrottsenheten och en från skatterevisionsenheten. Vid behov av annan kompetens tas andra med, till exempel försäkringskassan.

Hur Strömberg ser på att det är ett länsöverskridande samarbete.

Fungerar bra, är smidigt med tanke på att flera av de inblandade har icke länsindelade geografiska områden. Till exempel så är Skatteverket indelat på så sätt att det täcker både Östergötland och Jönköpings län.

Dessutom är landshövdingen för Östergötland väldigt engagerad och tillför mycket för hela området.

Resurser

Resurserna fördelas till varje enskild myndighet. Så hur resurserna till SAMEB är beroende av vad varje myndighet har att tillgå. Generellt sett har det sjunkit dom senaste åren för ekobrottsbekämpningen.

Under mitten av 90-talet fick ekorotlarna mer resurser men det har sjunkit sen dess och idag är det den stora proppen. Särskilt i Östergötland har det dock skett ett trendbrott och de har börjat satsa igen men det tar tid.

Skatteverket har hållit en jämn nivå och är väldigt engagerade.

Åklagarsidan klarar trycket men skulle det komma in fler anmälningar skulle de bli en propp.

Utveckling av Sameb

Behövs tydligare satsningar från centralt håll och politiker, de måste visa att det tar problemet på allvar och satsa på området. Det brottsförebyggande arbetet är viktigt.

Till exempel anser Strömberg att utbredningen av svart arbetskraft är oroande, och man måste aktivt bekämpa det. Man kan inte utreda bort den och inte enbart lösa det genom lagföring. Man måste även arbeta förebyggande med det. Det finns möjligheter men ofta så fastnar förslagen på vägen.

Försöker utveckla genom gemensam utbildning.

Lagliga hinder

Strömberg anser inte att det finns lagliga hinder. Han är medveten om att en del anser att sekretesslagen är det men han håller inte med om det.

Däremot anser han att skattebrottsutredarnas uppgifter borde klargöras och att de borde ha möjlighet att göra enklare beslag.

Idag när de ska hämta in information så behövs en husrannsakensorder och de måste polisen sköta men Strömberg anser att skattebrottsutredarna skulle kunna göra det istället för polisen och därigenom kunna avlasta polisen. Vilket det även finns ett förslag om.

Bokföringsbrott

Är ofta ett schablonarbete för polisen och de går efter en mall i arbetet. Det skulle gå att utveckla den mallen ytterligare för att effektivisera.

Ibland ser man att bokföringsbrotten kan dölja annan kriminalitet men låter det vara eftersom det skulle vara för tidskrävande att utreda vidare och kanske omöjligt att lagföra företagaren för det. Genom att enbart lagföra för bokföringsbrottet anser Strömberg att de använder resurserna på bästa sätt och de uppnår en lagföring. Lagföringen är också viktig för att kunna identifiera återfallsförbrytare och då ta till mer kraftfulla åtgärder.

Strömberg tror inte att det stämmer att det är kontrollorganens metoder som gör att det är främst småföretagare som döms för bokföringsbrott. Men han vet inte säkert, kan varken svara ja eller nej om det är en riktig orsak.

Kunskap

Genom pensionsavgångar har mycket kompetens och erfarenhet förlorats de senaste åren, främst inom polisen. Eftersom det är ett besvärligt område krävs det mycket erfarenhet för att kunna bedriva en riktigt effektiv bekämpning. Det skulle därför behövas mer erfarenhet inom de olika myndigheterna vilket tar tid att få.

Inom samverkan saknas det inget kompetens område och det är ett skäl till att det är så viktigt med att samverkan bedrivs.

Utbyte

De olika myndigheterna bör hjälpas åt genom att utbyta kunskap och kunnande som finns hos andra myndigheter. Exempelvis bör polisen ha möjlighet att utnyttja den kunskap om skatterätt som finns hos skatteförvaltningen inkl Skattebrottsenheten. Skatteverket å sin sida kan ha nytta av polisen möjligheter och vana vid att genomföra tvångsåtgärder och därvid inhämta information (t ex bokföring).

Utvecklingsmöjligheter

Samverkan kan bli bättre på både operativ nivå och högre upp i systemet men främst krävs en förståelse kring området från politikerns sida.

Åsikter kring ekorotelns arbete med bokföringsbrottsbekämpning

Strömberg önskar att yngre och oerfarna utredare får möjligt att ta hand om utredningarna kring bokföringsbrott eftersom är en bra grund för hela ekobrottsbekämpningen.

Bilaga 8 Intervju vid skatteverket

Intervju med Bertil Bengtsson den 21 april klockan: 10.30 plats på skatteverket i Jönköping.
Närvarande Anna Öhlund och Angelica

Test av mikrofon

Anna: Du heter xxxx?

Respondent: Stämmer bra

Anna: Vad är dina arbetsuppgifter?

Respondent: Jag är skatterevisor

Anna: Och jobbar då med granskning?

Respondent: Revision hos företag

Anna Hur fungerar skatteverkets granskningsarbete när ni gör dem här revisionerna?

Respondent: Det är ju väldigt mycket förgranskning, stämmer av de uppgifter vi får till oss då och

Anna: Jämför dem med sen med företagen och det ni hittar där

Respondent Du nämnde nu revisioner då kanske men när det finns en misstanke om skattebrott det är det du frågar efter?

Anna Ja, bokföringsbrott

Respondent Ja och bokföringsbrott

Respondent: Efter en förgranskning då när man tittar på det vi fått in och i våra register, och på misstankegraden antingen att gå över med en och presentera det för åklagaren då, finns det ingen misstanke om brott går det över till samverkanrevision där man går ut till företaget och frågar.

Anna: Vad är en samverkanrevision? Vad innebär det?

Respondent: Det är den vanliga revisionen att man beslutar om revision och skivar ut det tar kontakt med företaget och bestämmer tid å de ger oss möjlighet då att titta på räkenskaper

Anna: Ok

Angelica: Vem är det som ger er uppgifter som gör att ni blir misstänksamma

Respondent: Ja, Misstanke om olika slags brott kan ju uppkomma på olika sätt, det kan vara anonyma anmälningar, det kan vara från skatteverkets granskning då, arbetsgivare avgifter eller inkomsttaxering, den ordinarie granskningen det kan också vara kontakt från åklagare ifall de har fått en anmälan från annat håll och kan behöva hjälp från Skatteverket.

Anna: Det är vid granskning och sen är det åklagare och anonyma tips som är de främsta tipsen som kommer in.

Respondent: Granskning i första hand tror jag och sen så är det som sagt var anonyma anmälningar och kanske i vanliga fall från åklagaren. Har ingen uppgift av vilken andel som är störst

Anna: Hur många är det som arbetar med misstänkta brott här på Skatteverket i Jönköping?

Respondent: Det finns ju en sektion här på Skatteverket, skattekontor 1 i Linköping då och det finns uppdelat både i Jönköping och i Linköping. Här i Jönköping är vi nu, vad är vi nu cirka 10 kan ni skriva, 8-10st

Anna: Då är det en egen avdelning som enbart arbetar med brott

Respondent: Ja en sektion då som gör skatterevisioner vi utreder inte brott det är skattebrottsenheten som gör det

Anna Och den finns också här i Jönköping

Respondent: Och den finns både här i Jönköping och i Linköping.

Respondent: Ja

Anna: Hur stor är den vet du det?

Respondent: Dem har nyligen anställt nu säg att det är 5 personer i Jönköping.

Anna: Då är det enbart brott för dem, och ni är både och?

Respondent: Vi är, ja den korrekta benämningen är att vi gör skatterevisionen och sen om vi misstänker brott anmäler vi det till åklagaren, det finns en lag reglerad skyldighet att anmäla om vi misstänker brott och därefter då kan ju åklagaren inleda en förundersökning och då har de hjälp av skattebrottsenheten alternativt och även och polisen som också har en avdelning för brottsutredning

Angelica: Vet du hur vi kan komma i kontakt med den här enheten, skattebrottsenheten

Respondent: Ja, Stig Jonsson är chef för den enheten och sitter i Linköping, jag tror det är bäst att ringa dit

Anna: Hur mycket tid och resurser läggs ner på bokföringsbrott som upptäcks i samband med revision i från er sida

Respondent: Måste återkomma med det, du frågade om tid, omfattning, bokföringsbrott. Det är ju det vanligaste brottet vi anmäler

Anna: Skatteverket är ju en av de största anmälarna av bokföringsbrott. Hur ser er utbildning ut kring bokföringsbrott?

Respondent: Skatteverkets utbildning?

Anna: Ja den som de som arbetar med det har

Respondent: Det ingår ju en grundläggande utbildning för att bli skatterevision, jag kan inte dem bitarna sen är det ju interna kurser och nyheter på området inom just bokföring

Anna: Tycker du att det fattas utbildning eller har ni tillräckligt?

Respondent: Jag vet inte om jag kan bedöma det.

Anna: Hur känns det själv i ert arbete?

Respondent: Det omfattar ju väldigt mkt men visst jag tror att vi har god utbildning

Anna: Tillräckligt?

Respondent: Ja

Anna: Hur väljs de misstankar som ni går vidare med ut? Är det så fort ni får misstankar om att brott begåtts eller finns det någon selektion

Respondent: Det finns ju som jag tidigare sagt en lagreglering en skyldighet att anmäla och det finns skäl att anta att brott har begåtts.

Anna: Så då är det en ganska låg misstankegrad

Respondent: Ja det är en låg misstankegrad för att en anmälan ska ske

Angelica: Finns det någon modell ni arbetar med som är fastställd när det handla om misstanke fram till undersökning och åtal?

Respondent: Det finns rutiner då för Skatteverket när, ja om och när en anmälan ska ske finns rutiner för att säkerställa då att vi gör anmälan när vi ska, men från det att vi har anmält har vi lämnat över ansvaret då.

Anna: Men ni har rutiner fram till anmälan, en arbetsgång som ni följer?

Respondent: Det finns rutiner för hur vi ska gå tillväga.

Anna: Är det en fungerande metod?

Respondent: Ja det tycker jag.

Angelica: kan vi få veta vilka rutinerna är, det kan vara viktigt för vårt arbete.

Respondent: Vill återkomma till för att metod och så där är inte något som vi lämnar, skulle vilja kolla upp vad vi kan lämna till er.

Anna: Det finns kanske en förenklad modell att lämna.

Angelica: Bra om vi får den informationen.

Anna: Tycker du att det finns hinder i bokföringslagen för att kunna bedriva ett effektivt arbete, hinder i lagen?

Respondent: För skatteverkets del?

Respondent: Det va en svår fråga jag har inte reflekterat över den, är också en fråga jag vill återkomma till. Är det några saker här då som det finns anledningar att föra upp till högre nivå för att ni ska få svar?

Anna: Ja vi kan kontakta Stig Jonsson

Respondent: Ja det är ju en bit även för skatteverkets revision

Respondent: Jag skulle vilja, skulle jag kunna få frågorna

Anna: Ja vi mailar över dem till er i eftermiddag.

Angelica: Vill ha grundläggande information som möjligt för att kunna presentera empirin intressant

Anna: Hur vanligt är det med bokföringsbrott?

Respondent: Det är det brott vi anmäler mest men att kalla det vanligt bland företag vågar jag inte uttala mig om. De flesta företagen sköter sin verksamhet på ett bra sätt. Men jag vågar inte säga hur många.

Anna: Du upplever inte det jättevänligt utan att det är det vanligaste?

Respondent: Det är ju det vanligaste brottet men jag vågar inte uttala mig, det har vi uppgifter om. Jag får återkomma.

Anna: Ser du ett speciellt mönster bland dem som begår brotten? En viss typ av företag eller människor?

Respondent: Svår fråga! Vi har haft en utredning kring så kallade faktura bolag det har varit personer ifrån Stockholm och det området uppåt landet som har förekommit i de utredningarna och det har varit stora belopp och ganska många inblandade, allt får sättas i relation till något. Men stora belopp och...

Anna: Det vanligaste är att det rör sig om stora belopp

Respondent: Ja när det gäller fakturabolag har Företagen har tillverkat osanna eller falska fakturor.

Anna och Skickat ut

Respondent: Ja för att mottagaren då kundbolagen skulle så att säga ha haft möjlighet att betala ut svarta löner exempelvis

Anna: Men det är inte inom en viss storlek eller inom en viss sektor som bokföringsbrotten begås. Eller är det spritt?

Respondent Det är möjligt att man ska kunna uttala sig om det men jag har ingen uppgift

Anna: Inget du har reflekterat över?

Respondent: Ingen siffra på det.

Anna: När ni anmäler hur går ni tillväga? Kontaktar ni åklagare?

Respondent: Ja så fort det finns anledning att ha misstanke om brott så ska man anmäla och ska skriva... Och då går de från ansvarig i Linköping till åklagare via den åklagarkammaren

Anna: Så allt går via personen i Linköping?

Anmäler ni till den personen i Linköping som sen anmäler den vidare till åklagaren?

Respondent: Vi skriver ett förslag till anmälan

Anna Sen avgör de om det finns skäl till misstanke

Respondent Ja sen så har vi ansvarig i Linköping som bestämmer om anmälan ska ske eller inte, oftast en anmälan i det läget.

Angelica: Fungerar samarbetet bra med Linköping?

Respondent: Ja det gör det.

Anna: Samarbetar ni något med åklagare eller polis innan ni anmäler eller sköter ni allt separat fram till anmälan?

Respondent: Det kan va så att vi kan ha föredragning för åklagare i vissa fall.

Anna: När ni väl har anmält så inleds en förundersökning?

Respondent: När vi anmält är det upp till åklagare att bestämma om förundersökning ska inledas eller inte.

Anna: Om han väljer att inleda en förundersökning blir ni inkopplade igen och får delta i det eftersom att ni har ju gjort en grundlig undersökning redan?

Respondent: Det kan va så att vi ska utföra revision i det läget, vi kanske inte hunnit påbörja en revision. Vi deltar inte i brottsutredning så, utan vi utför vår revision det är viktigt att skilja på det

Anna: Får polisen tillgång till det ni kommit fram till i revisionen eller?

Respondent: Jag vi kan ju skriva olika rapporter, pm och förklara vad skatteverket gjort för någon bedömning.

Angelica: Gör ni en vanlig revision eller är syftet att undersöka om det föreligger ett brott?

Respondent: Ja vi gör en revision vad man menar med en vanlig då, vi försöker då, det är klart att vi försöker utreda vad vi kan i det skedet och det blir väl så att vi avgränsar oss och inriktar oss på det som anmälts.

Anna: Som vi har förstått så är det främst företag som det går dåligt för som blir granskade, stämmer det eller är det även välmående företag.

Respondent: Ja det kan nog vara företag som det går bra för också. Har inga siffror på. Vill verkligen säga det ena eller andra men det förekommer på båda.

Anna: Genom litteraturstudier har vi sett att det är främst småföretag som begår brotten är det något du håller med om?

Respondent: Ja de allra största det är ju ytterst sällsynt att vi har utrett. Det är små medelstora

Anna: Det vi har läst så är det oftast ägarstyrda enmansföretag utan anställda

Respondent: Skulle jag kunna tänka mig att det är så. Men har ingen uppgift

Anna: Tror du att det skulle hjälpa om man hade en vanlig revision inte en skatterevision utan som i aktiebolag att det finns krav på revisor som granska och att det även skulle finnas hos enskilda näringsidkare?

Respondent: Ja det borde det göra, klart att det för de enskilda finna mycket att hålla ordning på, skattelagstiftningen och övrig när man driver företag... De har begränsade med

resurser och kan inte betalt för en revisor eller motsvarande det finn ju sådana problem för dem men visst skulle en revisor vara med i enskild firma skulle det finns det skäl att tro att det blir bättre.

Anna: Är det något du ser positivt på men tror att det inte är genomförbart?

Respondent: Har inte funderat så på det med de problem jag nämnde, ekonomiska främst är inte alla som har råd att få den hjälpen. Då skulle man kunna diskutera misstag och okunnighet men dem blir inte dömda och kanske inte heller misstänks för brott. Är ju inte uppsåt. De har inte gjort något medvetet och det självklart att om fler anställer en revisor är det svårare att få till några sådant fusk

Angelica: Så då kan man skylla på okunnighet och slippa undan

Respondent: Nej det krävs ju uppsåt för skattebrott inget vi bedömer, men åklagaren har ju att bevisa att uppsåt förekommer att idkaren lämnat oriktig uppgift.

Anna: Vi har läst en studie från en kandidat från Göteborg som har granskat domar från bokföringsbrott och den har kommit fram till att okunskap är den största orsaken till att bokföringsbrott begås, menar du att det inte kan vara så för att uppsåt måste uppfyllas?

Respondent: Nej uppsåt är för skattebrott när det gäller bokföringsbrott räcker det att man varit oaktsam det är ju en skillnad på de subjektiva rekvisiten men det bedömer inte vi, det är åklagaren.

Anna: Hur ser du på den kritik om att myndigheternas kontrollsystem gör att det är främst småföretagare som döms för bokföringsbrott. Vad tror du om det? Att granskningen är uppbyggd så att den lättare ser små än stor brott

Respondent: Ja det har jag egentligen ingen åsikt om. Vill inte tro att det skulle va en skillnad så.

Anna: Märker du att det finns stora mörkertal eller kommer ni åt de flesta?

Respondent Det finns det säker men det är en svår fråga att bedöma. Då måste man studera mer närmare. Jag kan återkomma.

Anna: Det här samarbetet sameb, är du aktiv på något sätt inom det

Respondent: Nej

Anna: Känner du till det?

Respondent: Jag vet att det finns

Anna: Då har du inte någon möjlighet att ha någon uppfattning om det då känner du inte till det så väl?

Respondent: Nej jag tycker inte det

Angelica: Samarbetar ni på skatteverket med Sameb.

Respondent: Vi ingår i det och har representanter där.

Anna: Samarbetet med polisen i Jönköping tycker du att det bör utvecklas på något sätt kring bokföringsbrottsfrågorna

Respondent: Emellanåt samarbetar vi med polisen, det finns säkert skäl att utveckla det samarbete och förbättra det. Men någon annan bör svar på den frågan.

Anna: Tycker du att det finns hinder för ett effektivt samarbete genom lagar och liknande?

Respondent: Ja det finns ju regler som gör att vi inte kan fördela uppgifter och omvänt. Finns också sekretesbrytande regler som gör att vi inte kan lämna ut uppgifter till myndigheter. Det finns en del formalia. Har inga exempel men jag kan undersöka saken med andra personer med mer erfarenhet, ska diskutera det med dem och återkommer.

Anna: Det skulle vara snällt

Anna: Hur skulle du se på att efter anmälan och förundersökning inleds att ni på skatteverket som varit med och utrett från börjas skulle vara med och delta i förundersökningen skulle det leda till bättre förundersöknings arbete tycker du?

Respondent: Ja det är väl lätt att tycka att det skulle bli bättre om jag som sitter på skatteverket deltar. Men visst emellanåt har vi den tanken att vi borde få vara med.

Anna: Tror du att det skulle leda till fler uppklarade brott?

Respondent: Ja om det nu skulle vara bättre. Ja det kan möjligen vara så att vi på skatteverket skulle tycka så. Men om man nu frågar andra personer på skattebrottsenheten är det möjligt att annat svar skulle fås. Det kanske är bra som det är nu. Men jag tror inte att det är genomförbart. Det är någon form av rättsäkerhet

Anna: Men större delaktighet?

Angelica: Bättre samarbete med åklagaren?

Respondent: Tycker att samverkan fungerar bra, väldigt svår fråga

Anna: Är en hypotetisk fråga

Angelica: Varför tror du att det skulle vara svårt att genomföra är det resurser eller vad är problemet?

Respondent: Utan att kunna det i detalj så kan jag tänka mig att det är Eu s regler och att lagstiftningen inte gör det möjligt eftersom att det inte ska va så utan brottsutredning ska vara skilt från skatteverkets normala verksamhet.

Anna: Men om man ser att den personen som skött utredningen på skatteverket skulle få möjligheten att sitta med som kontakt person för den som driver förundersökningen. Ni har ju ändå en viss kompetens inom fallet?

Respondent: Det samarbetet finns redan i dag, är det så att brottsutredande myndighet, åklagaren, behöver hjälp tar de kontakt. Då får vi tillfälle att ta fram uppgifter

Anna: Men du skulle ändå kunna tänka dig ett litet utökat men inte fullt ut samarbete

Respondent: Det va nog min åsikt, där skulle jag också vilja återkomma för att förtydliga det svaret

Anna: Det går jättebra

Respondent: För att få skatteverkets syn på det.

Anna: Då mailar vi dig frågorna i eftermiddag. Vad har du för adress

Angelica: Vilka kommunikationsmedel använder ni er utav med åklagare och berörda.

Respondent: Ja åklagare mailar vi normalt inte, oftast är det brev.

Angelica: Är det direkt kommunikation eller går det via någon annan?

Respondent: Det beror på vad det handlar om, är det kontakter i en utredning är det telefonledes eller möten, anmälan skickas per brev

Anna: Men är det så att ni här i Jönköping lämnar vidare till Linköping och sen den personen som ni lämnar anmälan till fördelar mellan åklagarkammaren Linköping och Jönköping?

Respondent: Det beror på vilket som är rätt forum beror på var personen är folkbokförd eller var den juridiska personen har sitt säte vid tidpunkten för brott har begåtts. Det kan vara i Stockholm och då går fallet över till EBM Östra eller annan åklagarkammare i landet. Men från Linköping går anmälan över till den åklagarkammaren som är berörd.

Anna: Finns samma resurser för ekobrott på åklagarkammaren i Jönköping som i Linköping?

Respondent: Ja resurserna är lite större i Linköping.

Angelica: Frågar om intervjupersonens bakgrund.

Respondent: Har jobbat på skatteverket sedan 1985 med huvudsak revision.

Anna: Grundutbildning?

Respondent: Har läst på högskola ca 120 p med företagsekonomi som huvudämne.

Bilaga 9 Intervju vid ekoroteln

Intervju med KG Johansson, hos polisen i Jönköping fredagen den 25 april

KG: Ekoroteln sysslar med olika typer av brottslighet förutom ekobrott sysslar de även med miljö och IT-brott. It brott har vi ingen special kompetens inom, de är förlagda här av någon konstig anledning. Vi är från och med måndag (25 april, 2005) 6 utredare plus en rotelchef sen ska det tillsättas en utredare till. Vi kommer att bli 7 utredare plus en rotelchef som sysslar enbart med eko brott. Finns 4 st utöver dessa som sysslar med miljöbrott och är utlokaliserade i länet så tillvidare att en sitter i Värnamo, i nuläget sitter de andra här. Organisationen för miljöbrott är osäker, vet inte var dessa ska landa. 7 man kommer att jobba med ekobrott framöver här. Då är inte detta uppdelat så att Andersson jobbar med bokföringsbrott och Petersson med skattebrott utan alla sköter bokföringsbrott och andra eko ärenden.

Anna: Tycker du att det är en positiv uppdelning?

KG: Ja det måste fungera så för i en anmälan kan det vara flera brott, alla typer av ekobrott.

Angelica: Då är ni inte specialiserade inom något särskilt område?

KG nej alla är specialiserade på alla ekobrott.

KG Åldersstrukturen här på ekoroteln, själv har jag varit här sedan 1989, har i och för sig jobbat med bokföringsbrott innan det. Sen är det en kille som varit här på roteln i två år mer än mig. Sen utöver vi poliser som är utredare har vi en ekonom. Hon är mamma ledig just nu så vi har en vikarie. Men vi har alltså en ekonom som sysslar med granskning av bokföringsmaterial, gör utredningar för att se om kriterierna för bokföringsbrott är uppfyllda. Sen har vi en administrativ också på roten. Det är personalmässigt vad som finns. Ni har med en fråga hur ser polisen på situationen i dag? Det som slår mig är att det är väldigt svårt att rekrytera medarbetare för utredning av ekonomiska brott.

Anna: intressanta områden för polisen (hade svårt att höra början av frågan)

KG: Tror att många är väldigt främmande och inte tycker att det är polisiärt, sen kan det vara lite rädsla att man inte vågar ge sig på det. Man kanske vet att det förknippas med väldigt mycket utbildning.

Anna: Finns det möjlighet att en ekonom skulle kunna om det uppstår en brist på personal gör mer av utredningsarbetet. Eller är det reglerat så att polisen sköter en stor del. Eller att ni anställer en jurist?

KG: Möjligheten finns att använda civilpersonal för utredning av bokföringsbrott, jag vet att eko roteln i Växjö har använt sig av en stor del av civila medarbetare för att utreda bokföringsbrott och andra ekobrott. Problemet med när man använder sig av civilpersonal är att de inte har polisens befogenheter. De kan inte åka ut och göra husrannsakan, de kan inte hämta in folk, har inte rätt att utföra tvångsåtgärder. Det hämmar lite gran men det får kompenseras med att de tillför annan kunskap.

Anna: Att de sköter mer det som kan ske på stationen?

KG: Ja! Jag vet inte om det var det ni menade med den här frågan; hur ser polisen på situationen i dag?

Anna: Bland annat, hur polisen ser på läget, det brottsliga läget.

Angelica: Mörkertal

KG: Ja när det gäller bokföringsbrott, har vi något som kallas för bokföringslagen och den beskriver vad som är kriterierna, vad bokföringen ska bestå av och inne hålla. Däremot finns det ingen straffsanktion i BFL utan den finns i BRB 11.5 och sen är det så att när det gäller bokföringsbrott så är det inte ett bokföringsbrott för att det fatts några verifikationer, är fel konterade eller inte numrerade. Utan i brb 11.5 där straffsanktionerna finns blir det inte ett brott förrän då när huvudrekvisitet är uppfyllt. Att man i huvudsak inte kan följa rörelsens gång, ekonomisktresultat och ställning. Där är där man har det.

Sen situationen rent allmänt så har vi ju varit underbemannade ett tag men sen förhoppningsvis när vi blir 7 så ska vi väl kunna hålla jämna steg med de anmälningar vi får in. Sen ska man veta det att va det 1998 eller 99 så bildades skattebrottsenheten som sitter borta på SKV och dem sysslar också med utredning av bokföringsbrott och skattebrott. Det styrs lite av åklagaren som lägger ärenden hos skattebrottsenheten och på polisen. Kan säga att skattebrottsenheten får lite lättare uppgifter och sådan där det inte krävs några tvångsåtgärder dem har ju heller inga polisiära befogenheter.

Anna: Tycker du att det fungerar bra med lagregleringarna med regleringarna i BFL och sanktionerna i BRB

KG: Nej det är inget problem och om man ska göra en tolkning av det så är det inget polisiärtproblem utan då är det en tolkning för åklagare för det är ju han som ska göra bedömningen och rättsprocessen. Så där ser jag inget problem över huvudtaget.

Anna: Tror ni att ni får in anmälningar om vad som finns på bokföringsbrottsidan eller finns det ett stort mörkertal

KG: Det finns självklart ett mörker tal. Det är sällan eller aldrig som anmälningar görs till polisen. Utan i 99,9 % av anmälningarna kommer till åklagarkammaren och dem som står för anmälningar är konkursförvaltare som i samband med konkursutredning upptäcker eller misstänker eller skatteverket som gör anmälningar i samband med revision de gör i bolaget. Så det är egentligen två aktörer som står för anmälningarna i huvudsak

Anna Det är inga tips från allmänheten

KG: Jo tips kan vi få in men tips är ju tips. Om vi får in tips som vi inte känner att vi kan göra något polisiärt med så bruka vi lämna över till SKV. Dem kan kanske gå in och göra en revision för att få reda på om det föreligger några oegentligheter eller ej. Att det finns ett mörkertal det är inte tal om annat

Anna: Är det ett stort mörkertal?

KG: Jag kan inte spekulera i det men att det föreligger ett mörkertal är klart.

KG: Hur polisen bedriver sitt arbete mot bokföringsbrott i dag? Det hela börjar med att vi får in en anmälan och den går till åklagarkammaren och så sker det en lottning där inne om vilken åklagare som får ärendet. Han gör då en bedömning om man ska inleda förundersökning eller inte, om beslutar om förundersökning så hemställer han om biträde antingen hos polis eller hos skatteverket. Om han inleder en förundersökning och det kommer till polisen så hamnar det hos rotelchefen. Är det så att åklagare i sina direktiv hemställer om akuthandledning eller om den misstänkte skall hämtas till förhör utan förgående kallelse.

Om vi ska göra en husrannsakan på en eller flera platser försöker vi ta dessa ärenden först. Det är ingen höjdare att komma lång tid efter att leta efter brott.

Anna: Är det allmän kvalitetssäkring?

KG: Ja det kan man säga, i annat fall om det inte är akut så delar rotelchefen ut ärenden till handläggaren efterhand som handläggaren har möjlighet att ta sig an dem. Ja det har ni väl hört det kommer upp i pressen med jämna mellanrum att utredningar blir liggande väldigt länge hos oss som utreder ekobrott. Och det är ingen osanning. Har man inte tillräckliga resurser så måste man prioritera akuta fall.

Anna: Beror det på pengaresurser eller kompetens?

KG: Det beror på både två hade vi haft mer pengar hade vi kunnat anställa fler poliser.

Anna: Och då hade det funnits poliser att tillgå

KG: Hade det funnits poliser att tillgå som vi kunnat anställa hade vi fått vara x hade vi haft balans

Anna: Jag menar att finns det poliser som har den rätta kompetensen och som vill eller krävs det att när man anställer att man kan gå utbildning som påbörjas då?

KG: Nej man måste ha utbildning

Anna: Det finns inte då

KG: Möjligtvis en enstaka befattningshavare som när vederbörande gick polisutbildningen har läst in 20 p ekonomi men dessa är lättträknade i vart fall när dem är äldre. De unga poliserna som går utbildningen idag har en högre utbildning än den som jag gick.

KG: Så fort vi får över ärendet från åklagaren till oss finns visa direktiv där han talar om i princip vad han vill ha gjort i utredningen. Det kan då finnas en oklarhet, den kan kräva att en ekonom ska göra en viss utredning och då får rotelchefen ge över ärendet till ekonomen innan det ges ut till en handläggare och då är tanken att när ekonomen är klar med sitt pm sin utredning ska det snarast lämnas över till handläggaren helst ska det ske samtidigt så att handläggaren vet ekonomen sysslar med. Det är de resurser vi ha

Angelica: Är det lätt att anmälningar glöms bort eller blir inaktuella för att de ligger och väntar på hög.

KG: Att rapporten börjar bli gammal menar du?

Angelica: Att det är svårare att sätta fast för att de ligger och väntar hos polisen.

KG: det är ju så att man kan säga att ju längre bort i tiden ett brott har ägt rum desto svagare blir vittnes uppgifter. Det är ju samma sak om jag frågar vad ni gjorde den där lördagsnatten för två år sen. Det är ju så att minnet sviker. Vittnes uppgifter blir svagare. Ju längre tid utredningen tar desto närmare kommer man en mild påföljd. Även om det från början va ett avancerat brott så blir påföljden väldigt mild på grund av att tiden går.

Angelica: Om ni hade haft mer resurser hade ni kunna utreda fler brott.

KG: Ja det hade vi definitivt

Anna: Om man fick en möjlighet att klara upp alla brotten över en natt. Skulle ni ha tillräckliga med personal resurser för att behandla de som kommer in eller är det hela tiden en tillströmmelse med fler anmälningar än ni kan behandla.

KG: Kommer vi att bli 7 utredare så klarar vi den löpande tillströmningen normalt men kommer det in ett fall som tar flera år går man in och stoppar två tre utrednings män som bara håller på med en utredning som tar flera år. Åh att det tar så lång tid har att göra med flera omständigheter ibland är vi beroende av skatter revision som kan ta väldigt lång tid. För det andra är det inte alls ovanligt att man måste utomlands och hålla förhör och det görs inte i en handvändning. Tar en jätte tid att organisera. Man måste ha tillstånd att komma dit polisen i det andra landet ska kalla personerna. Och något som bara ligger i bilden är att om jag ska höra dig som misstänkte så ringar jag dig i dag då måste man tala om vilka regler som gäller om rätt till en offentlig försvarare. Och då kanske du säger att jag vill ha den där kända Stockholms advokaten. Blir du då beviljad honom som offentlig försvarare, då ringer jag honom och säger att jag ska höra en kvinna här i Jönköping kan du biträda henne på måndag, nej jag har en lucka om två månader. Och då förskjuts hela processen på grund av en sådan sak på två månader

Anna: Skulle du se positivt på att man tog bort den möjligheten att få den kända advokaten som man måste vänta på i två månader.

KG: Ja ofta är det så att någon här i Jönköping som säger att jag vill ha den där kända Stockholms advokaten får inte det. Där emot har vi haft en utredning här på roteln, jag va själv inte med i den. Då det bara var stockholmsadvokater inblandade. Det va 5 misstänkta, en av dem bodde här i Jönköping. En i Göteborg som skulle ha Stockholms advokat någon i Stockholms som givetvis skulle ha Stockholms advokater och någon i Danmark. En sådan utredning tar tid. Den kan bli segdragen av många anledningar en Alla de här avstånden. Det tar jätte tid att åka och höra.

Anna: Tror du att arbetet här i jpg skulle kunna fungera bättre om de här stora utredningarna fick assistans från EBM så att ni kunde koncentrera er på de i normalgraden. SÅ att ni kan hålla jämn nivå på dem

KG: Skulle vara bättre för genom strömningen för ekoroteln här i Jönköping men för bekämpningen i sin helhet skulle det inte vara bättre då skulle ju EBM ligga och kuska runt på samma sätt. Men för Jönköpings del skulle vi tjäna på det men totalt skulle man inte tjäna på det.

Anna: Som vi har läst är risken för upptäckt en avskräckande faktor för att begå brott och om ni har den möjligheterna att få undan de här fallen av normalgrad så skulle alla brotten av normalgrad bli upptänkta. Skulle det fungera i förebyggande syfte om ni hade möjlighet att bara koncentrera er på de mindre brotten

KG: Ja det här med upptäckt jag vet att ni hade någonting om det på en sida. Som jag sa innan 99,9 % kommer ifrån skatteverket i samband med revisionen eller från konkursförvaltare i samband med konkurser. Det här mörkertalet hur ska vi upptäcka dem? . För ett antal år sedan fick revisorerna I ab en skyldighet att anmäla brott om man upptäcker det. Och det va dem väldigt förtvivalade över för vem vill anmäla en kund som man tjänar pengar på.

Men dom anmälningar man får ifrån revisorer dem är lätträknade det är några enstaka per år

Anna: Som vi har förstått efter att ha läst en magisteruppsats som är skriven här i Jönköping har man en möjlighet att rätta till sina fel innan revisorn anmäler.

KG: Jag tror att de har möjligheten att åtgärda felet inom en viss tidsrymd

Jag kan inte exakt regelverket

Du Har ingen möjlighet att säga något om detta?

Kg: Jag tror att en hel del av dom här revisorerna när dom upptäcker oegentligheter är skyldiga att uppge detta i revisionsberättelserna och i grava fall om dom nu inte rättat sig göra en anmälan.

Angelica: Skulle en strängare lagstiftning hjälpa till? Det känns som om det är rätt många som kommer undan med "vi visste inte"...

Kg: Just det här med okunskap och bokföringslagen det håller inte som undanflykt när vi väl startat en utredning möjligtvis i något enstaka fall om det är väldigt uppenbart brott att vederbörande har startat näringsverksamhet.

Anna: Vi har läst att en studie på att det är oftast okunskap bokföringsbrott beror på, att dom som blir dömda inte förstått att dom gjort fel.

Kg: När du säger bokföringsbrott i det avseendet kan det vara ett formellt fel enligt bokföringslagen men när jag talar om bokföringsbrott är det alltså bokföringsbrott gentemot 11.5 i brottsbalken. Man har ju rätt att begå ett antal formella fel innan det blir bokföringsbrott. Jag tror att det är många som inte vet att de skall göra si och så men det är inget bokföringsbrott i sig, det är en brist mot bokföringslagen men det är inget bokföringsbrott.

Anna: Dom har studerat domar som har fallit, nu kan inte jag säga att det just är emot 11.5

Kg: Det må hända att det finns många misstänkta som vid en huvudförhandling vid tings eller hovrätten påstår att det skett av okunskap. Dom vet om det är jag fullständigt övertygad om. Något enstaka fall möjligtvis inte. ... Okunskap möjligtvis när det gäller formella fel gentemot bokföringslagen men när man kommer upp mot bokföringsbrott enligt brottsbalken 11.5 då är min erfarenhet i vart fall att det inte är okunskap det hänger på.

Anna: Men det behövs ingen strängare lagstiftning tycker du?

KG: Jag tror spontant inte att om man höjer påföljden för ett bokföringsbrott av normal grad till 4 från 2 år, det skulle inte påverka ett dugg. Man får inte 1-2 års fängelse utan vidare. Vi vet idag att villkorlig dom, dagsböter är väldigt normalt

ANNA: Om man skulle höja den lägsta nivån då?

Kg: Sen tror jag att lagstiftarna inte vill sätta in folk i fängelse i allt för stor utsträckning för det kostar mycket pengar. Det är billigare att ha dom ute på gatan med en sådan elektronisk boja. Och det kanske är riktigt. jag vill inte spekulera i det. Det gäller i stor utsträckning att förmå den som gjort bokföringsbrott att inte göra det igen. Det ligger som grunden. Nu lyckas vi inte till hundra procent men det är det ingen som gör.

ANNA: höja bötesstraffen, skulle det bli mer kännbart?

KG: Jag tror inte det spelar roll, jag tror inte det alls, därför att många av dom här kvalificerade grejerna, så manipulerar man med bokföringen för att tjäna pengar, det är det som är moroten för dom här. Ett ex Jag vet en han hade ett företag med en omsättning på 5-6miljoner och så pajade datorn för honom men han samlade alla verifikationer på en hög varje månad och så försökte han räkna ut moms och arbetsgivaravgifter och så redovisade han det för skattemyndigheten. Han ville i och för sig göra rätt för sig, han sa det han hade inte råd att skaffa en bokförare här. Han skötte det här med skatterna och anledning var det att datorn pajade och bokföringsprogrammet gick åt pipan, han var ju slarvigt det avseendet men syftet var inte att tjäna pengar. Och det fallet tycker jag att tingsrätten gjorde klokt i att döma till dagsböter eller villkorlig dom. Det räcker med att visa det.

ANNA: när ni får in anmälningarna och dom fördelas ut då är det i första hand hur aktuellt det är och om ni måste tillta några tvångsåtgärder och hämta in bokföring som prioriteras

KG: JA

ANNA: prioriterar ni på något annat sätt dom brotten som blir kvar? Eller är det efter tidsordning

KG: Den prioriterings ordning som finns är ju den du sa här nu, om det krävs tvångsåtgärder det går det förtur sen finns det ingen fast prioriteringsordning utan då är det mer allteftersom dom kommer in. Sen kan det också vara så här: säg att jag håller på med flera utredningar och får en lucka på någon vecka då kan man gå in till rotel chefen och fråga: har du något enkelt? Som jag kan fixa här, då kanske man får information som kommit in dan innan då va, då följer man inte datum ordningen utan då får man ett ärende som man hinner fixa på några dagar.

Angelica.: Kan ni ge något exempel på ett bokföringsbrott som prioriteras, vad det är som avgör om det är aktuellt eller om tvångsåtgärder skall vidtas?

KG: vi får ett ärende från åklagaren och då står det ”Andersson skall hämtas till förhör och husrannsakan skall göras i hans bostad”

Ang: så det är åklagaren som mer eller mindre bestämmer vad som skall prioriteras?

KG: ja i om att han skrivit så, så prioriterar vi det

ANNA: : hur lång preskriptionstid är det innan ett bokföringsbrott skrivs av.

KG: det normala är ju fem år då va och är det försatt i konkurs så är det fem år efter konkurs dagen då. På dom övriga brotten är det 10.

ANNA: : tycker du det behövs bättringar i metoden ni använder idag, eller fungerar det så bra det går med dom resurser ni har?

KG: Ja. I arbetsmetod menar du?

NI: JA

KG: Vad jag skulle vilja för att få lite mer enhetlighet det är ju att EBM skulle omfatta hela Sverige man skall inte ha den där tokiga geografiska lotteridelingen som blev utan EBM skulle omfatta hela Sverige och så skulle man ta bort ekorotlarna.

ANNA: : skall man ersätta varje stads ekorotel med EBM?

KG: det kanske man inte kan säga samtidigt måste man titta på att skattebrottsenheten växer dom tar över mycket av det vi tidigare hade på ekoroteln men i princip tror jag att EBM fortfarande skulle kunna ha en postering där det funnits en ekorotel tidigare sen får man inte vara främmande för att alla inte får det eller någon som får det kommer att tappa det efter ett tag va det är ju den verkligheten vi lever i som alla arbetsplatser. Men jag ser det som att EBM ska täcka hela Sverige det får inte vara den här lotteri historien som blev.

Anna: Vad är det för nackdelar med den här lotteri historien?

KG: Ja det finns olika aspekter. Jag kan väl ta det som ligger närmst i hjärtat och det är ju lönen. Varför ska en utredare i Borås eller Skövde tjäna nästan 4000 mer än mig i Jönköping när vi gör samma jobb? Det är naturligtvis väldigt tokigt. Sen tror jag är man med i samma team så att säga så jobbar man kanske mer utefter samma riktlinjer man får väl del utav exakt samma utbildning och så här. Man får del utav större resurser. Om jag ringer till Göteborg i dag och säger att vi behöver ekonomihjälp, nej säger dem. Hade vi varit med i EBM hade man reglerat det inbördes på ett smidigare sätt. Nu har ebm sin egen ekonomi och vi lever i polismyndigheternas ekonomi. Det tror jag skulle bli bättre.

Anna: Bättre kompetens utbyte och utbildningsmöjligheter

KG: Ja det skulle bli lättare att ha den här rörligheten av personal

Angelica. Så samarbetet med ebm funkar inte så bra då? Så dem är sina egna och ni får sköta er själva?

KG: Ja dem gick väl ut ganska tidigt och sa att vi ska stötta och hjälpa varandra, nu har dem väl, det finns alltså en skrivelse som jag tror är upprättad av generaldirektören för EBM i vilka fall som EBM ska ta över ärenden som hamnar utanför EBMs geografiska område och den är väldigt strikt i princip så är det ingenting eller väldigt lite.

Anna Så om ni känner oj det här är alldeles för stort för oss så kan ni inte få hit en utredare från EBM.

KG nej, nej därför att dem har sin ekonomi att tänka på och dem själva säger att den är väldigt dålig.

Anna: Men dem har ändå en bättre ekonomisk situation än vad ni har?

KG: Om de har bättre ek situation vill jag inte uttala mig om men däremot har dem bättre utredningsresurser än vad vi har inom sitt ekonomiska ansvar. Sen är det ju lättare om man är inom samma organisation lättare att flytta folk tillfälligt mellan olika platser.

Anna: Jag kan tänka mig att inom polisen så finns det olika brott att bekämpa och då blir det dragkamp om resurserna stämmer det?

KG som jag sa innan så är vi inte fredade här på ekoroteln, sommar tid måste vi hjälpa till med all typ av utrednings verksamhet I princip från första juni till sista augusti det är ju 3 månader haltar vår verksamhet. Och det är ju ett incitament för att bygga upp balansen på. Normalt sätt om vi hade varit fredade så kunde vi fått semester i juli allihop men så funkar det inte däremot på EBM funkar det så, dom har utredare i tjänst

Ang: har ni inga ersättare?

KG: nej grejen är den att vi kan ersätta andra utredande grupper inom polisen men ingen kan ersätta oss. Vi faller tillbaka den tid vi hjälper andra.

Anna: och ekobrotten kanske inte är så akuta som en misshandel?

KG: nej, ekobrotten får ju aldrig samma akuta prioritering som andra brott kan få, va! Man kan ju ta våldsbrotten i förstahand och grova bankrån det är ju sådant man måste kasta sig över med detsamma. Jag kan inte ge något exempel på när vi måste kasta oss ut här, jag vet ett förresten som hände för två år sedan, vi var tvungna att tömma ett bolag då va, man kan nästan bortse från det.

Anna: känner du att ekoroteln är ett låg prioriterat område inom polisens satsning när det skärs ner

KG: det görs ju varje år en prioritering, vi ser över vilka verksamhet polisen skall prioritera och där är ju eko fortfarande prioriterat, på pappret

Anna: och i verkligheten?

KG: ja i och med att vi biträder annan verksamhet i tre månader kan man ju kanske ifrågasätta det

Angelica: hur kommer det sig att ni skall få en utredare till?

KG: vi är fem utredare idag och det är för lite och då beslutade myndigheten att det skulle tillsättas två till så vi skall bli sju utredare och på måndag kommer den första, då är vi sex (25/4) och han är ju utbildad så det är ju en inkörningsfas

Angelica: och den andra som kommer, är han också utbildad?

KG: nja, han har lite ekonomisk utbildning vid sidan om men han har ingen erfarenhet av utredning av ekobrott.

Anna: det är först den vanliga polisutbildningen man går, vilken utbildning kommer efter det för att kunna jobba?

KG: Den utbildningen jag har gått är ju den gamla då, då fick man börja med att gå 24 veckor och efter det är det d...

ANNA: var det ekonomisk utbildning?

KG: ja et var ekonomisk utbildning som anordnades på polisskolan, sedan har det varit mängder med mindre eller kortare utbildningar man har kurser som löper över tre dagar, sedan kan det vara halvdags seminarier ex för några år sedan om karusellhandel. Sen läste jag för något år sedan associationsrätten, en 10p kurs, som var väldigt bra. Man kan ju vidareutbilda sig lite gran' så här. Men däremot idag va, kan jag inte utbildningarna riktigt, jag vet att dom får läsa bokföring på distans, efter det får man gå något som kallas ekokurs 1 som varar i 2 veckor och sedan ekokurs 2 som varar i två veckor och efter det ekokurs 3 som har lite olika teman och behandlar bokföringsbrott. Den skall jag själv gå till hösten.

Angelica: Hur har det blivit efter medlemskapet i EU? Och dess fyra friheter? Frirörlighet etcetera. Och utvecklingen av nya kommunikationsmedier? Har en ny typ av brott uppstått?

KG: oh ja det har det gjort. Jag gick för snart 10 år sedan en it kurs som var väldigt bra som anordnades av polisen det var därför den var väldigt bra, det var alltså poliser som

jobbat i verkligheten och det var en treveckorskurs i Stockholm. Sen kommer man tillbaks till myndighet och försöker hos ledningen tanka över lite kunskap som man själv hade tillgodo gjort sig men det är inte alltid man lyckas för det första kan inte polisledningen den här typen av utredningar, dom vet inte vad vi sysslar med, samt det har varit väldigt svårt att implementera det här med IT hos polisledningen och det är inte bara här utan det är generellt sett så. Sedan kanske vi får in en husrannsakan och allt är it relaterat idag. Vi har en kille som är specialist på IT han har gått flera månader lång utbildning. Han sitter på tekniska roteln och han är inte bara till för ekots skull utan för hela myndigheten. Det är mycket barnpornografi som tar mycket tid, men han har möjlighet med sin utrustning att spegla över innehållet exakt till sin egen dator. Han kan bland annat gå in och leta efter raderade och dolda filer.

Angelica: Är det en nackdel att det finns brister i it avdelningen?

KG: det hade varit mycket bättre om vi hade haft större resurser, det är ju ett problem som alla har drabbats av. EBM har ju byggt upp en egen it organisation tack vare att dom är en egen myndighet, dom har fått ekonomiska resurser för detta. Det är väldigt bra för dom och som utredare för EBM kan man ringa den här it enheten och då får dom hjälp direkt men behöver vi hjälp så kan vår kille vara upptagen. Jag har vid tillfälle använt rikskrimns IT-enhet men då har det varit väldigt avancerat, vi har vid minst ett tillfälle anlitat ebms it grupp. Skl har vi också vid något tillfälle använt.

Angelica: så samarbetet fungerar inte som ni hade önskat med it gruppen på ebm? Det måste vara akut eller?

KG: för det första måste dom ha tid, som jag sa tidigare hjälper dom ogärna till utanför sitt revir.

Anna: är det generellt en nackdel att arbeta inom polisen som har så många olika områden?

KG: I och för sig tror jag att dom förstår att det finns ett behov men myndighet har en budget dom måste hålla, och då får man inte allt man önskar.

Anna: så det är snarar brist på pengar än bristande förståelse hos ledningen?

KG: jag är övertygad om den här myndigheten fick några extra miljoner så skulle dom kunna satsa ytterligare.

Anna: om jag förstår dig rätt tror du inte att utökad utbildning hos företagare skulle påverka nivån utan att det är girighet som gör att dom begår brott

KG: jag tror att om företag hade haft bättre utbildning skulle de kunna slippa formella fel mot bokföringslagen men straffsanktioner mot 11.5 där tror jag att där vill man tjäna pengar

Anna: om det fanns bättre upplysning kring dom påföljderna tror du det skulle avskräcka folk från att vilja ha dessa extra pengarna?

KG: jag tror personligen inte på det

Anna: oavsett hur höga straffen blir?

KG: ja, jag vet att dom inte blir så höga i Sverige, om man skall diskutera detta allmänt så tror jag inte att det finns en ända regering i hela världen som vill sätta upp ett regelverk runt näringsverksamheten som bidrar att man inte kan bedriva näringsverksamhet. Man måste

alltså vara beredd på att få vissa töntar, ta vissa smällar, att folk fuskar, det är ändå näringsverksamheten jag och ni lever på. Man kan inte ha för strikt regelverk, det måste vara vetligt.

Anna: använder ni er av pek?

KG: det med pek var väldigt populärt ett tag, detta finns vid myndigheten och vi har kört med detta när vi hade närpolisen så va tanken att dem skulle inom varje område dela ut ett sådant här paket till varje nystartat företag så gjordes väl också men om riktigt alla fick det vet jag inte. För närvarande är detta vilande.

Anna: Det gav inge resultat?

KG ja det vet vi inte det är svårt att mäta men det va i vart fall ett försök att informera.

Angelica varför är det vilande?

Kg. i samband med om organisation har vi inte kvar de här närpoliserna. Det va ju dem som hade hand om detta och när dem försvann är det ingen som har tagit över.

Anna: det har runnit ut i sanden?

Kg ja, vet inte om det kommer att återupptas

Anna jag läste någon rad om att närpolisen i Jönköping hade använts mot eko brotts bekämpning (PEK)

Kg om du starta ett företag och jag kommer och lämnar ett pek paket till dig så får inte jag veta om du kallar dig för Annas restaurang så kanske du säljer den och den heter fortfarande Annas restaurang Då får ju aldrig jag reda på det. Ngt pek paket kommer ju du aldrig att få. Där finns ju en liten brist. Man kan ju titta på pizzeriorna som byter ägare stup i kvarten. Man får alltså ingen uppföljning. Sen är et ju så att nyföretagare kallas ju till skattemyndigheten för nyföretagarkurser men det är väldigt lite som kommer dit. Det är lågt intresse och det kan ju var och en spekulera i varför ingen kommer dit.

Anna kan man säga att de flesta brotten beror på bristande moral då?

Kg ja om det med bristande moral menas att de har ett ekonomiskt intresserade av att missköta bokföringen

ANNA och då är det främsta motivet att man vill ha så mkt pengar som möjligt?

Kg det är min erfarenhet att det är pengar som är motivet

Kg ja du kan ju tänka dig att genom manipulation med bokför plocka undan 1,5 miljoner och få ett par månaders fängelse. Vilket tar du? Både och. För många är det så.

Angelica Känner du att det finns ngn bättre metod än den ni har i dag för att bekämpa eko brott? Är der bara resurser som hindrar?

KG: Den som hade ett bra svar på den frågan skulle ha sin lycka gjord. För då skulle man komma tillrätta med en stor del av ekobrott. Och eko brott bygger till stor del alltid på bokföringsbrott och bokföring som man manipulerar eller undanhåller

Angelica: det kanske finns något du funderat över eftersom att du jobbat ett antal år inom den här branschen? Egna funderingar men som kanske inte når upp till ledningen.

KG: Alltså en grej och det finns det ju möjlighet till redan idag. Lagstiftningen är tandlös någonting som svider det vet vi som jobbar med de här utredningarna det är Om man i en utredning av eko brott kan ha med skattemyndigheten som betalningssäkra för de här skatter som den här näringsidkaren kommer att sättas. Om jag kommer hem till dig och gör en husrannsakan och du blir misstänkt för ex skattebrott då och man vet på förhand att du med stor sannolikhet kommer att taxeras upp för de här beloppen, vi måste alltså betalskära 500 000 och skattemyndigheten går in och tömmer ditt bankkonto om du har 500 000 så är det väldigt kännbart för dig. Det är ju botten att betala 500 000 som du försökt komma undan med eller att man tar din bil. Det instrumentet skulle möjligtvis kunna avskräcka, om lagstiftningen blev lite enklare än vad den är idag.

Anna att ni skulle ha mer tigt samarbeta med andra myndigheter

KG: Jo jo men det har vi ju idag. Men när inte lagstiftningen i alla fall räcker till så spelar det ingen roll hur bra samarbete man har. Inom detta (ovan nämnda) skulle jag vilja se en förbättring det skulle nog ha en avskräckande effekt. Jag kanske har fel för då säger dom ”vi gömmer pengarna utomlands, då kommer inte skattemyndigheten åt dem”

Anna: det försvårar ju för att stoppa undan pengar

KG: precis va ...

Angelica: finns det något annat du tänker på spontant, något ni hade önskat?

KG: inte spontant, jag tror kanske inte att man skall ändra för mycket på den lagstiftning vi har idag för den är nog tillräcklig, i vart fall i det stora hela när det gäller bokföringsbrott. Inom andra ekobrott tycker jag nog att man skall ändra på saker. När det gäller bokföringsbrott tycker jag att den duger. Från och med den första juli klassificerar man vad ett grovt bokföringsbrott är det har man inte gjort i nuvarande lagtexter det har ju byggts på sedvanliga traditioner, rättsfall. Detta gör det lättare för utredande myndigheter men förhindrar inte brott.

Angelica: fungerar samarbetet bra inbördes inom ekoroteln?

KG: det tycker jag

Anna: det här sameb som finns, är du själv aktiv där?

KG: Näe men däremot har jag läst på, vi tillhör Östergötland och Jönköpings län ordförande är landshövdingen i Östergötlands län och dom träffas tre-fyra gånger per år. Där sitter länspolismästarna och rotelcheferna och skattechefen från Linköping med flera. Och vad dom sysslar med... dom tar upp frågor exempelvis som olika projekt dom kan bestämma att skattemyndigheten skall titta på alla frisörer, alla pizzerior med flera. Och är skattechefen med på detta och anser att resurserna är tillräckliga så kanske dom kör på det. De diskuterar också samverkan utbildning. Varje år skickas en rapport upp till EBM. Under sameb finns en grupp som träffas lite oftare (kg medverkar) som lyfter upp förslag från deras nivå.

Anna: tycker du mötet/gruppen under sameb tillför erat arbete något?

KG: som utredare märker man inte mycket av det här utan man kanske får lite info om att skattemyndigheten skall starta något projekt, så man märker inget speciellt. Man kan hoppas att sameb i sin rapport till EBM får gehör för deras förslag.

Angelica: hur ser er organisation ut?

KG: vi är just nu inne i en omorganisations fas som inte har satt sig ännu men vi är i Jönköpings län tre utredningsenheter, en i Jönköping, en på höglandet, en i Värnamo, ekorteln här i Jönköping ingår inte i utredningsenheten utan ligger som en egen fyrkant utanför så rotelchefen här på eko hans närmsta chef är chefen för hela utredningsverksamheten i myndigheten.

Anna men om man ser på hur arbetet bedrivs i dag det kommer in en anmälan till åklagaren som hänvisar det till rotelchefen som fördelar det mellan er utredare vad är der första ni gör när ni får en anmälan på ert bord?

KG jag börjar personligen alltid med att läsa åklagarens direktiv då tjänar man mkt tid för man vet att han har läst igenom det och hans direktiv är som en sammanfattning på vilka åtgärder som skall vidtas och sen vet man erfarenhetsmässigt vad som ska finnas med i ett slutligt förundersökningsprotokoll, hela utredningen externa handlingar som ska begäras in det gör jag direkt sen tittar jag på vad i bokföringsbrottet består av som åklagaren inlett förundersökning på. Sen börjar man i princip med förhören om det inte behövs någon utredningar av ekonomen och dem som hörs vad gäller ett rent bokföringsbrott ofta måste man höra den som skött redovisningen på plats eller per telefon. Är det ett ab får man höra bolagets revisor och sedan är det dags att höra den misstänkte. I bland kans det också vara att bokföringsbrottet består i ett antal transaktioner som inte är bokförda men som vet har ägt rum då får man höra det företaget som utfört de här tjänsterna eller sålt till den misstänkte. Men ofta om det är enkla brott så är det förhör med bokföraren och sen den misstänkte. Efter förhöret måste man avrapportera till åklagaren och säga vad som framkommit och säger han då att jag vill ha kompletterande utredning så får man vidta det i annat fall får man göra ett protokoll och skicka ut det för delgivning till den misstänkte då får han en viss tid att yttra sig på detta och är det så att han inte gör det får man slå ihop protokollet till åklagaren och då är det klart från polisens sida. Sen är det åklagaren som skall föra upp det till TR eller utfärda strafföreläggande i enklare fall.

Anna är det ofta ni hittar mer än vad som finns i anmälan

KG: ja man letar inte efter mer brott har åklagaren inlett förundersökning om brott så utgår man ifrån det ofta är det så att det kanske är mer brott anmälda men dem begränsar åklagaren med de begränsningar de åtalsbegränsningar de kan göra men dem säger det att utredning för brottet skulle vi utreda det andra också medför det ingen extra påföljd i och med att det inte är på kallat ur allmän synpunkt då finns det ingen anledningen att slösa resurser på det. Sen kan man tycka vad man vill om man får vissa brott på köpet. Vi har ju det synsättet här i Sverige

Anna: det är ofta väldigt enkla bokföringsbrott som blir lagförda. Enligt en doktorsavhandling vi har läst beror det på kontrollorganen som sällar fram då genom olika instanser så selekteras det fram så att det blir dem brotten som kommer till domstol hur ser du på det?

KG: det kan man nog kanske tycka det är inte alls är ovanligt att man får en utredning där åklagare inleder förundersökning vad gäller bokföringsbrott och grova skattebrott eller annan typ av ekobrott och om man kommer in på mannamånsbrott och borgenärsbrott kan de vara väldigt svåra att bevisa. Ibland kommer man inte åt allt sen får väl lag stiftaren försöka att justera detta om man ser att det är ngt som är satt i system då va i och med att många av de här brotten är väldigt svåra att bevisa så hänger det på den subjektiva sidan det vill säga uppsåtet, åklagaren kan inte styrka att den misstänkte hade uppsåt då kan det i slutända bara återstå bokföringsbrott. Då kanske många säger at polisen på ebm dem utreder bara enklare bokföringsbrott men så är inte faller. Utan många av de här grova brotten

går inte att bevisa av olika orsaker de riktigt stora de har ju råd att anställa dem bästa experterna på skatteplanering. Men det är ändå lagstiftaren som måste avgöra vad som är brott

Anna: Så det beror mer på dålig lagstiftning än på andra brott?

KG: Ja vill inte säga att den är dålig men den är i många fall svår att tillämpa

Anna: den här avhandlingen säger att det som sällas fram när det gäller bokföringsbrott det är fåmansföretag med låg omsättning inom vissa specifika branscher att det handlar om företag som mår dåligt och att brott i välmående företag aldrig kommer fram

KG: De anmälningar vi får från skatteverket i samband med revision eller från konkursförvaltare ett välmående företag där de fifflar löpande där ingen upptäcker det där föreligger ett mörkertal

Anna: Hur skulle man kunna upptäcka dem tror du?

KG: Jag tror inte att du hittar en formel för detta

Anna: Hur skulle du se på kraven på en revisor i småföretagen som de har i AB.

KG: Jag är inte säker på det men visst i enstaka fall skulle det medföra att man upptäcker mer brott men å andra sidan ser jag de brotten vi får in det är ju sådana som man upptäcker i samband med som jag nämnt ovan revision eller konkurs. Nej jag tror inte att det behövs, det är en lyxvariant. Det varierar med vilken associationsform som är populärast. Och idag har jag inga siffror på det.

Slut på filen men vi i slutet av intervjun ändå vi har högst missat 1 minut.

En nackdel med den här typen av utredning är att dem kan vara gamla då menar jag inte att dem ligger och dammar hos polisen de kan vara gamla när vi får dem. Låt säga att skatteverket gör revision eller en konkursförvaltare under sin utredning finner att det har begåtts brott under åren 2001- 2003 så får vi anmälan år 2005. Då är brotten gamla redan när vi får dem. Det känns jobbigt. Men det ligger i det här jobbets natur. Allmänheten fattar inte det utan tror att dem samlar fall hos polisen.

Anna: om vi säger att det här företaget har begått ett brott 2000, 2001, 2002, och ni får in en anmälan om det och det är samma typ av brott som begåtts alla åren. Kontrollerar ni då det åren 2004 och 2005 även om det inte kommit in någon anmälan mot det

KG: nej det gör vi inte vi tittar bara på det åklagaren sagt man inleder undersökning på de brott som anmälan kommit in på man letar inte mer brott

Anna: Tror du att det skulle göras om det fanns obegränsade resurser?

KG: Nej aldrig i livet

Bilaga 10 Uppföljande intervju vid ekoroteln

Uppföljande intervju med KG Johansson och Po Östlund på polismyndigheten i Jönköping den 3maj, 2005, kl 1300

Anna: Efter att ha kollat på det här har vi kommit fram till att den interna organisationen fungerar bra och att det är externa faktorer som påverkar. Vi tycker att det bästa vore om ekoroteln blev en del av EBM. Vi har utvecklat en liten modell här. Dem hot för att klara tillströmningen är då sommarmånaderna då ni måste syssla med andra utredningar, att vissa utredningar tar mycket tid det här med advokat hjälpen, att ni har begränsad tillgång till IT experten och att i de svåra fallen kan det va kompetens brist ni skulle behöva hjälp med och att EBM inte är jätte sugna att hjälpa er i alla fall. Är det något ni håller med om?

KG: När det gäller EBMs ovilja så finns det faktiskt reglerat i någon form av föreskrifter när EBM i vart fall är skyldiga att biträda landets ekorotlar. Och den är ganska strikt hållen. Ovilja kan bli väl laddat åt fel håll. Den här föreskriften förhindrar inte dem att biträda i alla fall naturligtvis och det där i sådana fall de tittar lite på ditt eget revir. Om, skulle kunna tänka om ordet ovilja är rätt. Jag är inte säker på att det är rätt ord.

Anna: Oförmåga?

KG: ahhh, dem ser väl till. Dem tycker väl att dem har så mycket utredningar själv så att det är inte deras uppgift att hela tiden håla på och serva landets ekorotlar

Angelica är begränsningar att assistera ett bättre ordval?

KG: Ja möjligtvis begränsade resurser för att dem har inte oändliga resurser det ska man ju ha klart för sig

Anna: Dem övriga bollarna vad tror ni ?

PO jag tänkte kompetensbrist är det något speciellt ni har pratat om?

Anna nej men att det i vissa fall behövs assistans från EBM i svåra utredningar, inget speciellt

KG nej jag tror att inte att det har med kompetens att göra i sådana fall Att vi helt enkelt i vissa ärenden. Man kan tänka tanken så här. Vi hade ett fall på roteln som hade media uppmärksamhet va. Det är två kolleger som har haft detta och som har fått det. Varav en av dem misstänkta som va bosatt i Jönköping och dem va en 4-5-6 stycken. Resten bodde i resterande delen av Sverige och en i utlandet. Sánt här tar ju väldigt mycket tid i anspråk men det har inte med kompetens att göra så att det ordet tycker jag är lite fel. Jag känner inte att vi har brist på kompetens. Däremot har vi brist på utredare i vissa fall...

PO det är ju så här att har inte polisen den kunskapen. Till att börja med så beror det på hur man definierar ordet kompetens för mig så är kompetens formellutbildning, inställning till det man skall göra och förmåga att omsätta det i vardagen. Så det är ju lite mer än bara kunskap va. Men i dem fall som den enskilde utredaren inte har den kunskapen som krävs i det specifika fallet så har ju kanske gruppen den kunskapen. Vi har ju en civil ekonom med 10-15 års erfarenhet på roteln vi har skatteverket som vi samverkar med nära också och vi har åklagare som är inriktade på detta så att det kan ju va så att vissa individer kan ha luckor men teamet som sådant har ju en rätt bred kompetens skulle jag vilja säga

KG Jo det är helt riktigt.

PO: Sen är det ju också så att i specifika fall, om våran ekonom diskuterar ett ärende med en ekonom på EBM är ju inget ovanligt eller konstigt. Där kan man ju säga att man kompletterar varandra på ett rätt bra sätt. Sen innebär det inte att man kan allt så är det ju.

Anna: Som vi uppfattade det så hade ni inte den möjligheten att diskutera fall med personal på EBM om det va något särskilt

PO ja men det tycker jag nog att dem trösklarna är väl låga om man vill diskutera någonting det är inte så ofta man gör det som utredare kanske

KG Nej jag tror mer att det ligger på åklagaren nivå att man

PO: Åklagare och ekonom

Kg Ja

PO: Att våra ekonomer har kontakt med dem ibland eller ekonomen i Växjö eller Kalmar det förekommer ju

Anna ok så då är inte den relevant.

PO nej inte riktigt som den är formulerad där.

KG nej jag reagerar också på det.

Anna: vi menar inte att den generella kompetensen är låg. Men om det kom in ett stort fall med nya metoder att ni då i vissa fall skulle kunna få hit en utredare från EBM som hade jobbat med den typen av brottslighet på en annan plats så att ni inte hade den möjligheten till personalutbyte

Kg Ja den tanken tycker jag att man kan tänka rent allmänt att är det så att någon ekorotel i landet eller några kollegor på EBM var än den nu kan ligga som har haft en utredning med en ny typ av brottslighet med nya ingredienser då tycker jag skulle de dyka upp med samma fenomen här i Jönköping då tycker jag att man ska kunna kontakta dem här som har haft utredningen för vi ska inte uppfinna hjulet en gång till. Problemet är bara om PO skulle ge mig en utredning där någonting är främmande för mig, nytt då vet inte jag om den här typen av brott har utretts någon annanstans tidigare

Anna: Skulle du va positiv om det fanns en databas?

KG Ja det har varit på tal att så skulle ske men mig veterligen har det aldrig kommit till skott. EBM har väl viss, dem har väl lite på sin hemsida

PO. Möjligen på åklagarens nätverk. Men det kommer ju inte vi åt. Det begränsar ju lite grann. Jag menar vi hade ju här förra månaden ett par samverkans dagar och det kom ju upp, det va några kollegor från Skåne som berättade om ärenden i skatteparadis. Och det tillför ju kunskap. Vi hade det här ärendet med livsmedelsimport åh det va ju det du pratade om nyss (KG) Det uppdagades ju här i vårat län sen så var det Göteborg och Malmö. Och då va det någon sammandragning nere i Skåne då man diskuterade den problematiken. Men sen va vi ju ändå fast EBM varit inblandade både i Skåne och Göteborg så har ju vi genomfört och slutför ärendet. Så att det kan ju se lite olika ut. Men självklart så vill man ju utveckla kunskap osv.

Anna men skulle man kunna säga i stället att problem med kunskapsutbyte mellan andra ekorotlar och EBM.

PO: ja det kan ju trimmas som jag sa

KG: ja problem det ordet kan man inte använda men kunde förbättras trimmas som du säger.

PO: Finns brister i kunskapsförmedling

KG: Jag vet ju när man har gått kurser så har man snackat med kollegor som har haft fall om bilimport eller införsel från andra EU-länder exempelvis. Och har man gått en kurs med en sådan kollega så är det ju väldigt smidigt att ringa och prata om man känner honom och vet att han haft ett sådant ärende. Men kunde man trimma till det med ett sådant här kunskaps utbyte så

Angelica: det måste ju vara lättare för dem som är med i EBM med ett kunskapsutbyte. Ebm är ju en stor organisation ni är ju ganska separata.

PO: Visst är det så ju större organisationer ju fler medarbetare det är ju fler ärende som strömmar i genom fler människor med olika kompetens och olika kunskap visst är det så. Dem kommer ju in mycket bredare än vad vi gör. Sen så va ju den här lilla samverkans konferensen här för några veckor sedan och sen så finns ju sådan här uppdaterings kurser som är varje år då man diskuterar en del nyheter

Anna vi tycker att det är dumt att det finns både det här systemet med ekorotlar och EBM. Ni har samma mål egentligen men ni är ändå separerade, åtskilda. Ni ska göra samma sak men ändå inte tillsammans.

KG: jo men det är allas uppfattning att man skulle ligga under ett och samma, det är ju egentligen självklart.

Anna det är väldigt idiotiskt att det finns en uppdelning att vissa län tillhör.

Angelica: dem drar ju nytta av stordriftsfördelar att dem är en stor organisation

PO: Visst är det så. Skövde är ju EBM och Jönköping är inte EBM

Anna: DE tävlar ju om resurser inom EBM för att begränsa ekonomisk brottslighet och ni här tävlar ju om resurser med många olika typer av brott det är ju inte logiskt för mig.

PO: Jo men så är det.

Sen är det så här om polisledningen hamnar i det läget att dem måste välja en mordutredning och en ekoutredning hur man ska fördela resurser. Då är det ju lätt att ekoutredningen får ta stryk.

ANNA: Jo det känns ju logiskt att våldsbrotten går före men om man hade lagt ut en myndighet som bara skulle bekämpa

PO: Javisst. Men det är ju som du pekar på konkurrens på olika sätt

Anna: Det här med IT-experten är det något ni håller med om att det stoppar upp er?

KG: Ja jag tycker faktiskt att det har varit problem i vart fall. Därför att vi har haft en kille som har hand om alla. Ja allt det här kring IT, alla utredningar i hela myndigheten och man

har väl känt ett behov att vi behövde kunna nyttja IT-experten lite mer. Förhoppningsvis kommer detta att bli lite bättre för nu har vi fått en ny kille som har fått ny utrustning osv. Men hur detta kommer att sätta sig det vet vi inte ännu.

Anna: Är han ensam

KG: Ja det är han i nuläget

Angelica: Har då alla poliser tillgång till honom

KG: Nej alla har det och det är där jag ser det som ett litet problem

PO det blir ju en flaskhals

Anna: Det är ju sådana tidskrävande utredningar som jag har tänkt på. Att ni måste vänta på IT-experten att få hjälp av honom. Att det skulle underlätta att få tillgång med hjälp av EBM's it-enhet. Är det något brådskande att man då kanske skulle kunna kolla runt i landet och då få möjlighet att se att den it människan har en ledig tid nu så han skulle kunna låta oss gå före

PO: Jag tror att det är lite flaskhals på rätt många ställen. Vi har ju sådan samverkansmyndigheter...

Anna: Beror det på resurser att ni inte har resurser att avsätta på it eller att det inte finns kompetenta it människor?

PO: Det kan ju givetvis vara en kombination men jag tror att man har hamnat lite på efterkälken där man har inte prioriterat det i tid

KG jag tror att man har sett det som att man gärna ville samverka mellan, att kanske inte den här polismyndigheten skulle samverka med andra polismyndigheter och på så sätt vinna fördelar men så har det kanske inte blivit riktigt. Ja tiden har sprungit förbi oss lite och nu försöker vi komma in på banan igen på något sätt.

Anna: Skulle ni se det som en fördel att ha en it expert som bara kan ekobrott i stället för en som kan alla områden att ni ser det som ett hinder att han inte kan specialisera sig på ert område?

KG Jag tror inte att vi kan få det enbart till ekoroteln här i Jönköping

Anna: Nej men om ni hade varit en del av EBM

KG: jo visst då är man ju i en helt annan situation och ett helt annat läge

Anna. Ni hade kunnat få större hjälp av honom då?

KG Det är jag fullständig övertygad om

Anna: Vad skulle ni tycka om det blev en sammanslagning så att hela Sverige omfattades av EBM?

KG: Ja jag vet ingen som skulle vara negativt till det jag har inte hört någon.

Anna: Ni ser bara fördelar?

KG och PO: Ja

PO: Enhetlighet det är viktigt. Jag är också av den uppfattningen att det skulle vara fördelar då. Jag har inte heller hört något annat. Det är väl en allmän uppfattning att ekorotlar borde ingå i EBM över hela landet.

Anna: hur mycket lättare skulle ert arbete bli då?

PO: Det är svårt att veta men det skulle i alla fall va så att vi agerade utifrån samma förutsättningar i hela riket då. Nu är det ju lite olika förutsättningar i olika län beroende på att organisationerna ser annorlunda ut. Dem här brotten prioriteras lite olika, ekobrotten är ju en prioriterad verksamhet men det hanteras ju lite olika. Som västerbotten t.ex. det finns ju nästan ingen ekorotel kvar och på några ställen hanteras det rätt illa. Och det tror ja inte är bra. Utan enhetligheten och sen som du sa innan det kanske skulle underlätta at sprida kunskap och information. Man skulle kanske kunna ha informationsbanker som ligger i den myndigheten som alla eko-utredare och alla eko åklagare kommer åt.

Anna: tycker ni att dem problemen som vi diskuterat skulle kunna lösas även om ni va kvar i den nuvarande organisationen. Att det finns ekorotlar på vissa platser och EBM på andra.

KG: Jag tror aldrig att man kommer att få en bra total lösning eller en total bra organisation så länge man inte samlar all utredningsverksamhet under ett och samma paraply. Det är jag fullständigt övertygad om. Det blir för många lokala varianter helt enkelt.

Anna: Det blir för stora skillnader.

KG ja och sen ser jag lite fara i ekorotlarnas framtid och det är alltså rekryteringen av utredare till ekorotlarna ute i landet. Det vet jag att det är svårt. Däremot föreställer jag mig att det är betydligt lättare att rekrytera till ett EBM

Angelica: Är det på grund av att lönen är bättre där?

KG Ja lönen har ju en betydelse jag tror också att man får en annan tillhörighet. Man känner att man kan få möjlighet att jobba i en större organisation och veta att man får hålla på med den typen av utredningar hela året.

Anna: Att man känner att man är prioriterad

KG Ja, jag vet inte om det är rätt ord men på något sätt att man känner sig bättre uppskattad på något sätt.

PO: Det blir ju en annan bekräftelse de ledarna i EBM har ju ekobrott som sitt verksamhetsområde som sitt huvudspår. Här blir det ju väldigt splittrat och polismyndigheten sysslar ju med så mycket olika saker. Så att jag tror att det skulle underlätta på många olika sätt

Anna: Ja vi tänkte fråga om nackdelarna om att bli en del av EBM men det får vi väl inget för då?

KG: Det finns ju säkert nackdelar men

PO: Har man inte levt i det så har man kanske inte sett dem här vardags nackdelarna som säkert finns

KG: De känner säkert en väldig nackdel av att landets ekorotlar inte är med i EBM

Jag tycker att det är svårt att tala om nackdelar i EBM när man själv inte har deltagit i deras verksamhet

Anna: Det finns ingen fördel med den småskaligheten som finns i ekoroteln i dag som skulle försvinna?

PO: Jag vet inte om man kan bli en anonym lite del i det stora. Jag tror att EBM har ju idag 400 anställda idag va? Och polismyndigheten i Jönköping har 650 här är vi ju också en lite del.

Anna: Men ni utmärker ju er

PO: Ja det är möjligt. Vi har ju en egen nisch i alla fall på gott och ont. Men vi ligger ju lite. Alltså ekoroteln är ju lite nischad från annan polisverksamhet. Det är ju specialist inriktning på olika sätt och det kräver en annan kompetens även om den andra verksamheten också kräver det så är vi en lite udda fågel.

KG: ja jag tror att väldigt många poliser uppfattar just eko-utredarna som

Person kommer in i rummet och säger att rummet är bokat...

EBM är här bla bla bla

Anna: det va ju egentligen allt vi ville veta, vad ni tyckte om att bli en del av EBM

Angelica: För ni håller väl med om att det inte är interna faktorer utan att det är externa som hindrar er i från att utreda fler brott?

PO: Om en internfaktor är rekrytering så är ju det en tröskel som vi jobbar med svårigheterna med att rekrytera och möjligheterna med att få rekrytera ibland just nu så är det svårigheten att rekrytera.

Angelica: På grund av att ni inte har resurser eller?

PO: Att vi inte får sökanden. Eller kanske inte lyckas profilera eller marknadsföra oss så att vi blir tillräckligt attraktiva.

Anna: för att ni försvinner liksom inom

PO: Ja vi är ju en udda fågel

Anna: Kommer man in här så har man brytigt så mycket med ordinarie?

PO Ja det finns väl en osäkerhet kanske dels.

KG: Det va mycket lättare att rekrytera när jag började på 80-talet då var det tom kö till ekorotlarna. Men då hade vi en annan utredningsorganisation, det här gamla rotelsystemet kvar. Och då hade man en normal rekrytering från bedrägeri rotlarna. Det är inte samma tankegång i brottsutredandet och det har vi inte i dag. Vi har inte rotelsystemet

PO och bedrägerirotlarna rekryterade från stöldroteln. Det gick ofta den vägen Och man gick vissa kurser

Bilagor

Angelica: Vi pratade om att ni ofta får gamla utredningar och det är ju ingenting som ni heller kan påverka inne i organisationen att utredningarna oftast är gamla innan dem kommer till er.

KG: Ja det kan vi inte påverka. Vi kan ju ta en skatterevision som hittar oegentligheter från 2001, 2002 då är det ju gammalt när det når oss. Så där är vi utelämnade

Anna: Tar ni hänsyn till preskriptionstiden när ni prioriterar

PO: Ja det gör man målet är ju att fallet inte skall preskriberas och det händer inte så ofta att hela ärendet preskriberas men ibland så blir det ju delar av ärendet. Anmäler man gamla brott sent och det är en lång utredning

Slut på filen.